

ULUSLARARASI
KÜLTÜR VE BİLİM KONGRESİ
3-4-5 MAYIS 2018 / ANKARA
“UFUK ÜNİVERSİTESİ”

SOSYAL BİLİMLER - EĞİTİM BİLİMLERİ - SPOR VE SANAT ETKİNLİKLERİ

TAM TCE METİN
KİTABI

UKBK
Uluslararası Kültür ve Bilim Kongresi

UKBK
Uluslararası Kültür ve Bilim Kongresi

İLETİŞİM

www.ukbk.org

kongre@ukbk.org

AKADEMİK ORTAKLAR

KONGRE MERKEZİ

Ufuk Üniversitesi

DÜZENLEME KURULU BAŞKANLARI
Prof. Dr. Mehmet TOMANBAY
Prof. Dr. Selim BAŞAR

Dr. Rıdvan Ege Kampüsü
İncek / ANKARA

KONGRE ONURSAL BAŞKANI
Prof. Dr. Tefvik TEZCANER
Ufuk Üniversitesi Rektörü

Uluslararası Kültür Ve Bilim Kongresi

3-5 Mayıs 2018

Ankara/TÜRKİYE

DÜZENLEME KURULU / ORGANIZING COMMITTEE

Düzenleme Kurulu Başkanı/Chairman of Organizing Committee

Prof. Dr. Mehmet TOMANBAY

Prof. Dr. Selim BAŞAR

Sahibi

Prof. Dr. Selim BAŞAR

Adres:

Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
25100/ERZURUM

Editörler

Dr. Öğrt. Üyesi Yusuf SÖYLEMEZ

Arş. Gör. Salih ÖZYURT

Arş. Gör. Hasan ÇELİK

Arş. Gör. Meryem DOYGUN

Doç. Dr. Alperen KAYSERİLİ

Dr. Öğrt. Üyesi Ahmet EDİ

Kapak Tasarımı

Salih ÖZYURT

Dizgi

Salih ÖZYURT

Baskı Tarihi

Ekim - 2018

E-ISBN

978-605-81418-

Uluslararası Kültür ve Bilim Kongresi bildiri kitabında yayımlanan bildiri özetlerinin bilim etik kurallarına uygunluğuna, yasalara ve insan haklarına aykırı hiçbir bilgi ve açıklama içermediğine, telif haklarına dair tezat bir durumun bulunmadığına dair sorumluluklar yazara/yazarlara aittir.

TARİHSEL SÜREÇTE KIBRIS'TA TÜRKLER'E YAPILAN KATLIAMLAR VE KIBRIS BARİŞ HAREKATIYLA TÜRKLERİN KURTARILMASI

Doç.Dr.Ali DENİZLİ

Ufuk Üniversitesi, Adalet Yüksek Okulu, Türkiye,
alidenizlim@yahoo.com.tr

ÖZET

Bu bildiride tarihsel süreçte Rum ve Yunan ikilisinin Kıbrıs'ta Türkler'e yaptığı katliamlar ve Kıbrıs Barış Harekatiyle Türklerin kurtarılmasının değerlendirilmesi yapılacaktır.

1571'den 1878'e kadar 300 yıl Türk egemenliğinde kalan, 1878'de geçici olarak İngiltere'ye devredilen Kıbrıs Adası 1914 yılında Osmanlı Devletinin 1 nci Dünya Harbine girmesi üzerine İngiltere tarafından ilhak edilmişti. 1878'den 1974 yılına kadar İngiliz baskısı altında ve Rumların Enosis hayalleri karşısında mücadelesini sürdüren Kıbrıs Türkü Anavatanın desteği ile 20 Temmuz 1974'de Mutlu Barış Harekati ile hürriyetine kavuşmuştur.

1878 'den itibaren Rum ve Yunanlıların Enosis emellerini gerçekleştirmek, Kıbrıs'ta Türk varlığını ortadan kaldırmak amacıyla giriştikleri kanlı saldırılar sonucu kadın, çocuk, genç-yaşlı demeden yüzlerce Türk öldürülmüş, evinden, tarlasından, bağından, bahçesinden, işyerinden ve yollardan alınıp götürülen yüzlercesi de kayıplar listesine girmiştir.

Rum ve Yunan saldırılarına dur demek, evini, ocağını, namusunu korumak, bayrağını yere düşürmemek amacıyla silaha sarılan Türk Mücahidi yıllarca kahramanca direnmiş, kanını akıtarak kutsallaştırdığı bu toprakları düşmana çiğnetmemiştir.

Uzun yıllar gizlice hazırlık yapan, Eoka adındaki Rum yeraltı tedhiş örgütü 1 nisan 1955'de açıkça ortaya çıkmıştı.Eoka dağıttığı ilk beyannamelerde şöyle diyordu :

" İki düşmanımız vardır.Birincisi İngilizler, ikincisi Türkler.İngilizleri adadan kovacağız sonra da Türkleri imha edeceğiz.Gayemiz Enosis'tir.

Başpiskopos Makarios'un 1964 Ağustos'unda söylediği sözler şu gerçeği ispatlamaktadır; "Eğer Türkiye, Kıbrıslı Türkleri kurtarmak için adaya gelecek olursa, Kıbrıs'ta kurtaracak Türk bulamayacaktır." demektedir. Kıbrıs davası, bir Türk-Yunan davasıdır. Yunanlıların milli hedeflerinde, "Megali İdea"larında, ilk günlerden beri hiç değişmeyen "Enosis ve yalnız Enosis" hedefleri vardır.

Anahtar Kelimeler: Kıbrıs, Katliam , Enosis, Rum ve Yunan ikilisi ,Kıbrıs Barış Harekati , Denktaş, Kıbrıs Türk Toplumu,

The Massacres doing by Greeks to the Turks in the Historical Process and the saving the Turks by the Cyprus Peace Operation"
ABSTRACT

In this report, the historical massacres who did the Greek and Greek Cypriots against the Turks in Cyprus and the liberation of the Turks by the Cyprus Peace Operation will be evaluated.

The Cyprus Island, which remained under Turkish rule for 300 years from 1571 to 1878 and temporarily transferred to England in 1878, was annexed by United Kingdom in 1914 when the Ottoman Empire entered the 1st World War. From 1878 to 1974, the Turkish Cypriot Fatherland, under the British press and the Greek Cypriot encounters with Enosis dreams, was liberated with the support of Happy Peace Operation on 20 July 1974.

From 1878, women, children, young-old, hundreds of Turks were killed, carried away from their homes, fields, gardens, workplaces and roads, to realize the enosis by Greek and remove the Turkish presence in Cyprus has also entered the loss list.

The Turkish Mujahideen, who had been sheltered silently for the purpose of protecting the house, the chief, the honor to against Greek enemy attacks, resisted heroically for years and did not violate these lands sanctified by shedding the blood.

The organization of the Greek underground terrorist organization EOKA, who secretly prepared for many years, appeared clearly in APRIL 1, 1955. In the first testimonies of EOKA, he said: We have two enemies. The first is the English, the second is the Turks. We will expel the British from the island, and then we will destroy the Turks. Our purpose is Enosis.

The words of Archbishop Makarios in August 1964 prove this fact; "If Turkey comes to the island to save Turkish Cypriots, Turkey will not be able to find any Turks." He says. The Cyprus case is a Turkish-Greek problem . In the national goals of the Greeks, "Megali Idea", there are "Enosis and Enosis alone" targets which have not changed since the first days.

In short, the massacres have developed in summary as follows;

Key words: Cyprus, Massacre, Enosis, Greek and Greek duo, Cyprus Peace Operation, Denktash, Turkish Cypriot Community,

GİRİŞ

1571'den 1878'e kadar 300 yıl Türk egemenliğinde kalan, 1878'de geçici olarak İngiltere'ye devredilen Kıbrıs Adası 1914 yılında Osmanlı Devletinin 1 nci Dünya Harbine girmesi üzerine İngiltere tarafından gasp

edilerek ilhak edilmişti. 1878'den 1974 yılına kadar ağır İngiliz baskısı altında kimlikleri varlıkları yok edilerek köle durumuna düşüp, Rumlar'ın Enosis¹ hayalleri karşısında olağanüstü gayretle mücadelesini sürdüren Kıbrıs Türk'ü Anavatanın desteği ile 20 Temmuz 1974'de Mutlu Barış Harekatı ile hürriyetine kavuşmuştur.

1878'den itibaren Rum² ve Yunanlıların Enosis emellerini gerçekleştirmek, Kıbrıs'ta Türk varlığını ortadan kaldırmak amacıyla giriştikleri kanlı saldırılar sonucu kadın, çocuk, genç-yaşlı demeden yüzlerce Türk öldürülmüş, evinden, tarlasından, bağından, bahçesinden, işyerinden ve yollardan alınıp götürülen ve belirsiz mezarlara gömülerek ve yok edilen yüzlerce Türk de kayıplar listesine girmiştir. Rum ve Yunan saldırılarına dur demek, evini, ocağını, namusunu korumak, bayrağını yere düşürmemek amacıyla silaha sarılan Kıbrıs'lı Türk Mücahidi yıllarca kahramanca direnmiş, kanını akıtarak kutsallaştırdığı bu toprakları düşmana çiğnetmemiştir.

Uzun yıllar gizlice hazırlık yapan, Eoka³ adındaki Rum yeraltı terör örgütü 1 Nisan 1955'de açıkça ortaya çıkmıştı. Eoka dağıttığı ilk beyannamelerde şöyle diyordu :

" İki düşmanımız vardır. Birincisi İngilizler, İkincisi Türkler. İngilizleri adadan kovacağız sonra da Türkleri imha edeceğiz. Gayemiz Enosis'tir."

Başpiskopos Makarios'un 1964 Ağustos'unda söylediği sözler bu gerçeği ispatlamaktadır:

"Eğer Türkiye, Kıbrıs'lı Türkleri kurtarmak için adaya gelecek olursa, Kıbrıs'ta kurtaracak Türk bulamayacaktır." demektedir.

Kıbrıs davası, bir Türk-Yunan davasıdır. Yunanlıların milli hedeflerinde, "Megali İdea"⁴larında, ilk günlerden beri hiç değişmeyen "Enosis (Kıbrıs'ı ilhak) ve yalnız Enosis" hedefleri vardır.

Sözde din adamı aslında cani ve katil Başpiskopos Makarios⁵'un Yunan megalı ideasını gerçekleştirmek için enosis davasında Kıbrıs'lı Türk toplumuna karşı yaptığı hunharca katliam ve soykırım vardır. Kıbrıs Türk'ünü tamamen ortadan kaldırarak adayı Yunanistan'a bağlamak için planlı ve örgütlü bir şekilde Kıbrıs Türklerine saldıran Rum canilerinin katliam sonucu olarak Kıbrıs, yakın bir tarihte eşine hiç bir defa rastlanmamış büyük bir felakete sürüklenmiştir.

"...Yunanistan'ın kuruluş politikasına göz atıldığında; Odesa'da faaliyete geçiş, Etniki Etery⁶ cemiyetinin

¹ Enosis, sadece Kıbrıs'ın Yunanistan'a ilhakı için güdülen bir siyasete verilen isim değildir. Lügat manası birleşme-ilhak olan bu kelimenin altında her Türk'ün yakından bilmesi gereken korkunç bir siyaset yatmaktadır. Bkz. Vehbi Zeki Serter, **Kıbrıs'ta Rum-Yunan Saldırıları ve Soykırım**, Genelkurmay Askeri Tarih ve Stratejik Etüt Merkezi Yayınları, Ankara, 2008, s.12.

² Rum Kavramı ; "Urum" olarak ta bilinen "Rum" kavramı, Müslümanların Anadolu'da ve Roma ile Bizans İmparatorluklarının yayılma alanında yaşayan Ortodoks Hristiyanlara verdikleri isimdir. Coğrafi bir kavram olarak Rum sözü, çok erken devirlerde Araplar tarafından özellikle Doğu Roma, yani Bizans için kullanılmıştır. Vaktiyle "Rum" denilen Anadolu, Türk ve Müslümanlarla dolunca bir anlam ifade etmez oldu. Bu defa Türkler, daha çok Hristiyan halk ile dolu Avrupa yakasına "Rumeli" demeğe başladılar. Bkz. Ali Güler, **Sorun Olan Yunanlılar ve Rumlar**, Ankara 2003, s.1.

³ EOKA- Ethniki Organosis Kypriakon Agoniston (Kıbrıs Mücahitleri Ulusal Örgütü) Grivas'ın kurduğu ihtilalci yeraltı ordusu .

⁴ Megali İdea, Yunanca'da "büyük fikir", "büyük ülkü" anlamındadır. Kısaca, "Yunanlılar'ın geçmişte yaşamış oldukları iddia edilen toprakları, büyük başşehir Konstantinopolis (İstanbul) olmak üzere ele geçirip eski Bizans'ı diriltmek ve iki kıt'alı, beş denizli büyük bir Yunanistan kurmak ideali" şeklinde tasavvur edilen Megali İdea çeşitli zamanlarda, çeşitli yollarla gerçekleştirilmek istenmiştir. Bu konuya belli başlı iki unsur hâkim olmuştur: Kilise ve, XIX. yüzyıldan itibaren milliyetçilik fikri.

"İki kıt'alı, beş denizli" ifadesiyle karaparçası olarak Yunanistan ve Batı Anadolu [ortam ve şartlara göre Karadeniz kıyılarında bir Pontos-Rum yönetiminin kurulması], deniz olarak da Karadeniz, Marmara Denizi, Ege Denizi, Akdeniz ve İyon Denizi kastedilmektedir. Ayrıntılı bilgi için bkz. M. Murat Hatipoğlu, **Yunanistan'daki Gelişmelerin Işığında Türk - Yunan Münasebetlerinin 101 Yılı (1821-1920)**, Ankara 1988, s.29.

⁵ Kıbrıs'lı Rum Önderi, Başpiskopos III. Makarios (1913-1977) idi. Trodos Dağlarının eteklerindeki Panayia Köyü'nde, fakir koşullarda doğmuş, on üç yaşındayken meşhur Kykkö Manastırı'na alınmıştı. İkinci Dünya Harbi'nden hemen önce, Atina Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'ne gönderilmişti. 1943'te kısa bir süre Kıbrıs'a dönüp Kykkö Manastırı'nda hocalık yapmıştı.

1946'da, Dünya Kiliseler Konseyi'nin himayesi altında, Boston Üniversitesi ilahiyat Okulu'nda öğrenimini derinleştirmek üzere, ABD'ye gitti. 1945'de, otuz beş yaşında Kition Piskoposu seçildi ve böylece bir kere daha vatanına dönmüş oldu. Makarios Kıbrıs'a döner dönmez siyasal bir önder ve enosis propagandacısı olarak etkin bir rol üstlendi. 1948 anayasa önerisinin reddedilmesinde kısmen de olsa pay sahibiydi. 1950'lerde, Cemaat Meclisi'nin önde gelen bir şahsiyeti olarak, enosis taleplerini güçlendiren bir plebisit düzenledi. Yunanistan ile birleşmeye taraftar büyük bir çoğunluk oluşturmak için Kıbrıs Rum halkına her türlü baskı yaptı. Cemaat Meclisi'nin verdiği sayılara inanmak mümkünse, bunun sonucunda, enosis taraftarlarının oranı % 95,7'ye vardı. Plebisitin İngiliz Hükümeti üzerinde bir etkisi olmadıysa da, iyi bir reklam hilesiydi. Mimarı da, aynı yıl Kıbrıs Başpiskoposu ve Kıbrıs Rum cemaati lideri seçilerek ödüllendirildi. Başpiskopos olarak Makarios, Yunan Hükümeti'nin enosis destek vermesi için gösterdiği çabaları iki katına çıkardı. Bkz. Pierre Oberling, **Bellapais'e Giden Yol**, trc. Mehmet Erdoğan, Ankara, 1987, s.2.

⁶ Zenginleşen, tahsil gören Rum'lar da kendilerine eski Atinalılar'ın torunları nazarı bakmağa başlamışlardı. Bu fikri telkin etmek için Marsilya, Tiryeste, Odesa gibi zengin ticaret merkezlerinde yaşayan Rumlar cemiyetler meydana getirerek para toplamışlar. Yunanistan'da okullar açmışlar ve bu okullarda ihtilâl fikirlerini yaymaya devam etmişlerdir.

Bu cemiyetlerden en mühimi 1814 senesinde Odesa'da kurulan ve Etniki Eteryia ismini alan gizli bir siyasi cemiyet idi. Yunan isyan ve ihtilâlinde çok önemli rol oynayan bu cemiyettir. Cemiyette yemin, rütbe, şifre usulleri ihdas edilmiştir.

hedefleri, faaliyet programı, 1896 yılında yayımlanan bildiri ve buna benzer sloganlar, bugün bile Yunanistan'ın Türkiye'ye karşı politikasının değişmez temel taşları olarak önemini devam ettirmiş ve ettirmektedir. Bunlar, hiçbir zaman gözden uzak tutulmaması gereken hususlardır.

Bugüne kadar Yunanistan'ın, Türkiye ile olan tüm ilişkilerinde ve tutumunda, asla en ufak bir sapma yapmadığı, en küçük bir uzlaşmaya dahi yanaşmadığı; buna karşın, daima hasmane bir tutum izlediği görülmektedir. Bundan sonra da değişik bir yol izleyeceğini ümit etmek ve hatta sanmak; bu hasmane tutum karşısında duyarlı olmamak, Türk ulusunun haklarını korumakta hatalara düşmeye neden olur⁷.”

Yunanistan'dan söz ederken şüphesiz; kurulduğu andan itibaren Türkiye aleyhinde daima büyüyen ve her zaman bu büyümeyi daima katliam ve terörle birlikte sürdüren bir ülkeden bahsediyoruz

Bu bakımdan Yunanistan ve Rumlar, Türk milleti için âdeta başlı başına bir sorundur. Sorunun nereden geldiğini anlayabilmek için ;

1. Tarihte olmayan bir Yunan ulusu ve bir yapay devlet nasıl ve kimler tarafından yaratıldı, dış destekleri arkalarındaki hami devletleri kimlerdir.

2. Bu dağılık halkları toparlıyacak bir Helen ülküsü ve Megali İdea denen hedef nasıl verildi.

3. Böyle suni bir devleti tezgahlayacak açık teşkilat Fener Patrikanesi ve gizli terör teşkilatı Etniki Eterya nasıl teşkilatlandırıldı ve yönlendirildi.

4. Bu teşkilatlara Eski Roma İmparatorluğu toprakları kisvesi altında Türk topraklarını gaspetme Enosis (İlhak yöntemi) bulunması

5. Son safha bu teşkilatlara görev olarak kaleyi içten fethetme, devasa Osmanlı imparatorluğunu teşkil eden Türkler'i nasıl katliamlarla soykırımlarla yok etme yöntemi nasıl öğretildi.

Yukarıda belirtilen ana başlıktaki konular gözden geçirilmeden Kıbrıs'ta yapılan katliam ve soykırımların temel orijinini anlamamız ve Rum-Yunan ikilisinin genetik yapısını öğrenmeden Rum –Yunan ikilisine yanaşmamız ,yüzeysel olur ve bu korkunç tehdidi algılayamadan geçmişte Türkler'e yaptıklarının tarihini iyi okumazsak , daima şehit kanı vermemize sebep olacaktır.Su uyur düşman uyumaz.

...Rum-Yunan İkilisinin Türkiye'ye ve Kıbrıs Türklerine karşı başlattığı emperyalist saldırılar, değişik şekillere girerek devam etmektedir. Bu bakımdan Rum-Yunan İkilisinin uluslararası ilişkilerini çok yakından izlemeli ve anılan ilişkiler üzerinde tam bir kontrol tesis etmemiz, varlığımızı muhafaza etmemiz için şarttır. Ayrıca Rum-Yunan İkilisinin niyet ve maksadını ortaya çıkarmak üzere devamlı araştırma ve incelemeler yapmamız ve gözümüzü Rum-Yunan İkilisinin ve Türkiye ve Kıbrıs'daki işbirlikçilerinin üzerinden bir an olsun ayırmamamız gerekmektedir⁸.”

TCE™ YUNAN TARİHİNDE TÜRKLER

Osmanlı İmparatorluğunun Rumeli-Balkanlar ve İstanbul'u Ele Geçirerek Doğu Roma İmparatorluğunu Tarihe Gömmesi

Bizans Devleti'nin sınırları 1000'li yıllardan itibaren doğudan sel gibi akan Selçuklu Türkmenleri tarafından zorlanmaya başlanmıştı. Anadolu Selçuklu Devleti'nin batıda bir uç beyliği olan Osmanlılar da genişlemesini batı istikametinde yapmış, 1363'te Edirne, Türklerin eline geçmiştir. Aynı yıl içinde Filibe ve Gümölcine de Osmanlı topraklarına katılmıştır⁹. 1430'da Selanik'in alınmasından sonra Yanya kendiliğinden Türk yönetimine girmiştir (1431).

Yunanistan'ın her yanında, Katolik Lâtinlerin zulmü altında inleyen Ortodoks Hristiyan Grekler, 1460'da Mora'yı tümüyle fetheden Sultan Fatih Sultan Mehmet (II. Mehmet)'i bir kurtarıcı olarak karşılıyorlardı. Osmanlılar Mora'da bir paşalık (vilâyet) kuruyor; 400.000 kadar Grek'in yaşadığı bu ilde, zamanla 50.000 kadar Türk ve öteki Müslüman da yaşam sürmeye başlıyordu¹⁰.

O zamana kadar, Bizans imparatorluğu zaten boynunun üstünde kocaman bir kafayı, Konstantinopolis'i (İstanbul'u) zor taşıyan cılız, sarsak ve acınacak bir gövdeye dönüşmüştü bile. 1453'te, Osmanlı Hükümdarı Fatih Sultan Mehmet, Konstantinopolis'i zapt edip, Bizans İmparatorluğu'nun fethini tamamladı. Şehirde İstanbul adıyla, Osmanlıların yeni başkenti oldu¹¹. 1461'de Trabzon alınmış, aynı sıralarda Atina Dükalığı'nın ve Mora'nın hemen

Psikolojik tesirinin büyük olması gayesiyle daima gizli bir reisten bahsolunur ve bu gizli reisin Rus Çarı birinci Aleksandr olduğu gizli olarak yayılırdı. Bu reisin mevcudiyetini teyid maksadı ile Çarın harp yaveri Aleksandr İpslanti cemiyet başına getirilmiş ve kendisine reis vekili unvanı verilmişti.

Cemiyetin maksadı; Doğu Roma imparatorluğunu yeniden ihya etmek ve Ayasofya'ya, putu dikmekti. Bu gayeye Osmanlı İmparatorluğu hudutları dahilindeki bütün Hristiyanları silâhlandırarak birlik temini suretiyle ulaşılmak isteniyordu. Cemiyet az zamanda devletin Rumlar'la meskün mühim kısım ve şehirlerinde hatta Bükreş, Moskova, Tiryeste, Odesa gibi yabancı şehirlerde şubeler teşkil etmişti. Para toplamakta, silâh dağıtmakta ve ihtilâl için Hristiyanları özellikle Rum'ları tahrik etmekte idi. Ayrıntılı bilgi için bkz. Selahattin Salıksık, *Türk-Yunan İlişkileri Tarihi ve Etnik'i Eterya*, İstanbul, 1968 ,s.144-145.

⁷ Serter, a.g.e.,s.21-22.

⁸ Serter,a.g.e.,s.22.

⁹ Arşiv Belgelerine Göre Balkanlarda ve Anadolu'da Yunan Mezalimi-I , T.C.Başbakanlık Devlet Arşivleri Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı Yayın no.22,Ankara ,1995,s.3-4.

¹⁰ Selahi Sonyel, “*Yunan Ayaklanması günlerinde Mora'daki Türkler nasıl yok edildiler*”, Belleten, sayı. 233/1998, s.107.

¹¹ Oberling,a.g.e.,s.2.

hemen tamamının ele geçirilmesiyle Osmanlı Devleti Ege'nin iki yanındaki anakaraya egemen olmuştur. Bundan sonraki Osmanlı çabası Ege ve Doğu Akdeniz'deki Latin (Venedik) varlığına son verme doğrultusunda Ege'nin büyük ve önemli adalarından Rodos 1522'de, Sakız ve Naksos 1566'da, Kıbrıs 1571'de, Sisam 1577'de, Girit 1699'da fethedilmiştir. Böylece, Doğu Akdeniz'deki Ortodoks Rum varlığı, 1830'da Yunanistan bağımsızlığını kazanıncaya kadar bütünüyle Türk egemenliği altında kalmıştır¹².

RUM AZINLIĞIN İHANETİ

Osmanlı İmparatorluğunun Zayıflaması

1699 tarihinden itibaren Osmanlı İmparatorluğunda gerileme başlamıştı. Buna karşılık 1789 Fransız İhtilali'nin olması ve milliyetçilik fikirlerinin gelişmesi, İngiltere'nin Adriyatik Denizindeki Yedi Ada'yı¹³ bağımsız hale getirmesi, Osmanlı İmparatorluğu camiasındaki Türk olmayan unsurlar ve bu arada Yunan halkı üzerinde bağımsızlık fikir ve düşüncelerinin artmasına neden olmuştu¹⁴. Avrupa uluslarının, kültür çevrelerinin, kamuoyunun eski Yunan kültürüne hayranlığı ve dolayısıyla Hristiyanlık-Müslümanlık mücadelesi başlamıştı¹⁵.

Osmanlı İmparatorluğu 1774 Küçük Kaynarca Antlaşmasından itibaren her yerde toprak kaybetmeye başlamış ve bunun sonucu olarak da bu topraklarda oturan azınlıklar eski efendileri müslümanların bir kısmını katlederken diğer bir kısmı da mezalim ve diğer yollarla Osmanlı vilayetlerine göçe zorlamıştır. Tarihçi McCarthy'e göre bu şekilde yerinden olanların toplam sayısı on milyon kadardır. Bunun yaklaşık yarısı ölmüş veya öldürülmüştür¹⁶.

Bununla birlikte ısrarla belirtilmesi gerekir ki 18 nci yüzyıldan itibaren Osmanlı İmparatorluğu'nda sorun olan şey yalnızca Balkanlar, Yunanistan, Ege Adaları değildi. Osmanlı İmparatorluğunun yaşaması ve yaşatılması en büyük sorun halini almıştı. Yunanistan'a ve Adalara gelince, çok geç kalmıştı¹⁷.

YUNAN DEVLETİ OLUŞTURMA SAFHALARI

Suni-Yapay Bir Yunan Ulus Devletinin Yaratılması ve İsyanları Safhası

DIŞ DESTEK SAĞLAYAN DEVLETLER

Suni Yunan Devleti Yaratılmasını Sağlayan ve Bu Kadar Büyüten Yunan'ı Devlet Yapan ve Türk Soykırımına da Katkıda Bulunan Türk Düşmanı Devletler (Dış Destek)

Yüzyıllarca Osmanlı toplumu içinde imtiyazlı bir konumu muhafaza etmiş olan Yunan-Rum reayanın (azınlıkların) ne kadar zayıf olursa olsun Osmanlı Devleti'ne karşı başarı elde etmesi mümkün olamazdı. İsyanın başarıya ulaşmasındaki en önemli etkenin, başta Rusya olmak üzere İngiltere, Fransa gibi Batılı devletlerin Osmanlı Devleti'nde yaşayan gayrimüslim unsurları tahrik etmeleri olduğu görülmektedir.

Fransız İhtilali ile ortaya çıkan ve hızla yayılan milliyetçi akımlarla zaten için için kaynayan Balkanlar fokurdamaya başlamıştı. Bölgedeki Hristiyan azınlıklar kışkırtılan başta Rusya ve Avusturya olmak üzere, bütün Avrupa'nın eli Balkanlar'da idi¹⁸.

Rus İhaneti ve Kalleşliği ve İlk Katliamlar (1770)

Rus Çarı İvan III. (1462 - 1505), 1472'de son Bizans İmparatoru Konstantin'in kardeşinin kızı olan Sofia ile Papa'nın aracılığıyla evlenmişti. Bu evlenme sebebiyle de kendisine "Bizans İmparatorunun halefi ve Ortodoksluğun koruyucusu" diye hitap edilmiş ve bu fikir ona ve Ruslar'a aşılanmıştı. Fakat Ruslar Türk ırkından olan Altınordu Devletiyle Tatar hanlıkları üzerinde siyasi ve askeri üstünlük sağlayarak onları yıkarak Rus imparatorluğuna Türkler'den topraklar katmak suretiyle genişlerken, Osmanlı sultanları Selim I. ve Kanuni Ruslar'la ilgilenmemişler ve onların bu büyümelerini ve emperyalist yayılmalarını görememişlerdi¹⁹.

Ruslar daha 17 nci yüzyıl başlarından itibaren Birinci Dünya Savaşı sonuna kadar, ne zaman ki Türklerle savaşmışlarsa, daima Türkler'i arkadan vuracak "geri cepheler" aramışlar ve açmışlardı²⁰.

Egedeki adalar ve Mora'daki Rus konsoloslara, Grekler arasında dolaşarak entrikalar çevirerek onları ayaklanmaya kışkırtıyor; Grekler'e yurtseverlik duygusu aşılama çalışıyorlardı. Rus kışkırtmaları sonucunda ayaklanmalar 1770 Mart'ında başlamış, önceden yapılan hazırlıklar sebebiyle isyan derhal genişlemiş, bu arada Müslümanlara karşı katliamlar yapılmıştır. Osmanlı'yı içten çöktürmek için Rus ajanlar Mora'yı dolaşarak Rum halkı isyana kışkırtıyor ve Bizans İmparatorluğu'nun diriltilmesi için yapılan bu düzenler, İmparatoriçe II. Katerina döneminde de sürüp gidiyordu²¹.

¹² Arşiv Belgelerine Göre Balkanlarda ve Anadolu'da Yunan Mezalimi-I ,a.g.e.,s.5.

¹³ Yedi Ada olarak adlandırılan adalar; önceleri Venedik devletinin kontrolünde iken, daha sonra Fransızların eline geçmiş, 1815 yılında da İngilizlerin denetimine girmiştir. İngilizler bu adalara yerleştikten sonra özel bir yönetim kurmuşlardır. Bu durum, Yunan bağımsızlığı için önemli bir örnek teşkil etmiştir. Bu adalar; Aya Mavra, Korfu, Zanta, Kefalonya, Pakso, Antipakso ve Serigo adalarıdır.

¹⁴ Türk Yunan İlişkileri ve Megali İdea ,Genelkurmay Basımevi ,Ankara, 1985,s.9.

¹⁵ Nurettin Türsan , Mora Ayaklanmaları ve Yunan Bağımsızlığı ,Harp Akademileri Yayını ,İstanbul ,1994 ,s.57.

¹⁶ Mustafa Turan - Musa Gürbüz, "Yunan Bağımsızlık Düşüncesinin Tarihi Temelleri ve Tripoliçe Katliamı" Uluslararası Suçlar ve Tarih Dergisi ,Ankara, 2006,sayı.1,s.3.

¹⁷ Şerafettin Turan, "Geçmişten Günümüze Ege Adaları Sorunu Boyutlar,Taraflar",Üçüncü Askeri Tarih Semineri Bildiriler(Tarih Boyunca Türk-Yunan İlişkileri),Genelkurmay Basımevi, Ankara ,1986,s.43.

¹⁸ Cumhur Evcil, Yavru Vatan Kıbrıs'ta Zaferin Hikâyesi, Ankara, 1999,s.23.

¹⁹ Türk Silahlı Kuvvetleri Tarihi, III. Cilt, 3. Kısım Eki, Kıbrıs Seferi (1570-1571), Ankara, 1971, s. 32.

²⁰ Türsan,a.g.e.,s.59.

²¹ Sonvel,a.g.e.,s.107.

Çariçe Katerina ise Hasta adam Osmanlı'yı yok edecek "Grek Projesi"ni ortaya atmıştı. Çariçe'nin bu projesine göre; Slavlar ve Rumlar Osmanlı yönetiminden kurtarılabacaklar ve Bizans diriltilerek Katerina'nın oğlu Konstantin tarafından yönetilecekti. Osmanlı-Rus muharebesinde devleti içerisinden de meşgul etmek isteyen Rus çariçesi Katerina, Mora'daki Ortodoks mezhebinde olan Rum halkı isyan ettirmek üzere aslen Makedonya'lı olup Rusya'da topçu kumandanı olan Papaz oğlu Mavrumihal'i Mora'ya gönderdi. Beraberinde incil, Katerina'nın resmi ve bir çok haçlar bulunduğu halde Mora'ya giden Papaz oğlu orada birçok faaliyette bulundu. Tedarik edilen propagandacılar vasıtasıyla Mora köylerinde isyan hazırlıkları yapıldı²². Bir Rus filosofun Akdeniz'e gelmesiyle Mora'lılar isyan edeceklerini Katerina'ya bildirdi; işte bu suretle Osmanlı hükümeti Ruslar'la kara harbiyle uğraşırken hiç beklemediği Mora isyanıyla karşılaştı. Dört yüz kadar Rum askeri mühim miktarda Manyalı ile birleşerek kendilerine teslim olmalarına rağmen söz verdikleri halde Mizistira halkına katliam yaparak çocukları minareden aşağı atacak kadar vahşet gösterdiler. Aynı zamanda, Mora kasabaları da taarruza ve katliama uğramışlardı; meselâ Arkadya halkı teslim olmalarına rağmen evlere doldurularak yakıldılar²³. Mora'daki bu isyan Osmanlı başşehirinde büyük tepkiyle karşılanmış, Sultan II. Mahmud da karşı tedbirler almıştı; bu arada Fener Patriği V. Gregorius da Yunan isyanında parmağı olduğu yolundaki istihbarat üzerine ki Filiki Eterya'nın merkezi zaten Patrikhane idi 22 Nisan 1821'de Patrikhane'nin kapılarından birinde resmi kıyafeti ile idam edilmişti²⁴. Bâb-ı Ali'nin aldığı bu kesin tavır, başta Rusya olmak üzere bütün hristiyan Avrupa'yı heyecana sevk etti. Çar I. Aleksandr, Haziran ayında Osmanlı Devleti'ne bir ultimatom vererek, Eflâk ve Buğdan'daki Türk askerlerinin çekilmesini, ayrıca hristiyanlara ciddi garantiler verilmesini istedi; hattâ daha ileri giderek Avrupa devletlerine Osmanlı Devleti'nin yıkılmasını dahi teklif etti²⁵.

FRANSIZ İHTİLALİNİ İLHAM ALARAK YUNAN MİLLİYETÇİLİĞİNİN YARATILMASI

1789 Fransız İhtilali'nin ortaya çıkardığı "İnsan Hakları Beyannamesi" ile Napoleon'un Rumlar arasında yaptığı milliyetçilik telkinlerinin, Rumların Osmanlı Devleti'ne karşı ayaklanmalarındaki etkisi inkar edilemez. Milliyetçilik, Osmanlı İmparatorluğu'nun Yunan eyaletlerinde hızla yayıldı, kısa bir zaman sonra her sınıftan Yunanlılar başlarındaki Türklere karşı ayaklanmaya başladılar.

1821 tarihinde Mora'da başlayan başkaldırıyı, Fransız İhtilali'nden doğan salt milliyetçilik fikrinin bir tezahürü olarak görmek eksik ve yanlış olacaktır. Avrupa'yı yeniden yaratma fikrine kapılan Batılı aydınların Yunan düşüncesine hayat kazandırarak hümanizm ile oryantalizmi telif etmeleri, tabii olarak Yunan bağımsızlık düşüncesine tarihi bir derinlik kazandırmıştır. Yunanlılar'ı tahrir eden Fransızlardır.

Fransız İhaneti ve Kalleşliği

1789 yılında patlak veren Fransız İhtilali, Ortodoks Hristiyan Rum toplum önderlerinden bazılarını oldukça etkiliyor; Rus Çarı ve avaneleriyle çevirmekte oldukları düzenlerde başarı sağlayamayan bu önderler, Napolyon Bonapart'ın sahnede belirmesi üzerine, ümitlerini Fransa'ya aktarıyorlardı. O sırada Balkanlar'da dolaşmakta olan Fransız ajanlar, Grekleri durmadan kışkırtıyor; Fransız koruyuculuğu altında özerklik veya bağımsızlık sözleriyle onların aklını çeliyorlardı.

Napolyon'un saygınlığı Grekler arasında o kadar yayılıyordu ki, güney Mora'daki Mani bölgesinin Rum kadınları, onun resmini, evlerindeki Hristiyan azizler olan sembolik putlardan oluşan koleksiyonlarına ekliyorlardı.

İngiliz İhaneti ve Kalleşliği

İngiltere; Yunanistan'ın, Rusya'nın yardımıyla bağımsızlığa kavuşmasını ve Rusya'nın nüfuzu altına girmesini ve Rusya'nın Akdeniz'e girmesini sağlayacağı için, 1822 yılına kadar izlediği "Osmanlı İmparatorluğunun toprak bütünlüğü" siyasetini terkederek "Yunanistan'ın bağımsızlığını" istemeye başladı. Yakın tarihimize baktığımız zaman, Osmanlı imparatorluğundan doğan bütün devletleri İngiltere yaratmıştır :

- Yunanistan : 1830
- Kıbrıs : 1870
- Mısır : 1882
- Yemen : 1918
- Suriye : Mart ve 21 Ekim 1921 Fransız-Türk mukavelenameleri Fransız mandası
- Irak : Mayıs 1920, İngiliz mandası
- Filistin : San Remo, Nisan 1920 İngiliz mandası
- Sovyet Ermenistanı : 1918
- Lübnan : 1 Eylül 1920
- Şarkı Ürdün : 24 Temmuz 1922 Filistin mandasına dahil
- Suudî Arabistan : 1918 vb.

²² İsmail Hakkı Uzunçarşılı, **Osmanlı Tarihi, c.IV**, 1. Bölüm, Türk Tarih Kurumu, Ankara, 1982, s.391-392.

²³ Aynı yer, s.395-396.

²⁴ Hatipoğlu, s.18-19.

²⁵ Aynı yer, s. 20.

Yani; Osmanlı İmparatorluğu'nu ilk başta İngiltere parçalamıştır²⁶.

RUM YUNAN İKİLİSİ HAKKINDA BAŞLANGIÇTA BİLİNMESİ GEREKEN TARİHİ GERÇEK **Eski Tarihteki Helen (Elen) - Grek Irkının Tarihten Silindiği Bugünkü Yunanlıların Eski Yunan'la Asla İlgisinin Olmadığı**

Öncelikle belirtilmesi gerekir ki, bugünkü Yunan halkının ve dolayısıyla Yunan hükümetinin, uzaktan ve yakından tarihte adı geçen Helen-Yunan İmparatorluk ve devletlerle ve uygarlıklarıyla hiçbir ilişkileri yoktur; fakat tarihi gerçeklere rağmen, yaptıkları propagandalarıyla dünya kamuoyunu buna inandırmaya çalışmaktadırlar. Oluşumları itibarıyla ne Bizanslılar ve ne de Pontuslular ve hatta bugünkü Yunanlılar, eski Elen köküne dayanmamaktadırlar²⁷.

Alman tarih bilgini Fallmerayer, aldanmış olan Avrupa'nın, 1800-1830 yıllarında Türkler aleyhine Yunan meselesini derin bir sempati ile destekledikleri ve Yunanlıları eski Elenlerin evlatları olarak telakki ettikleri bir sırada sesini yükselterek: “Yunan devleti ahalisinin damarlarında tek bir eski Hellen kanının damlasının akmadığını, Avrupa'nın yanlış olduğunu, eski Hellen (Elen) halkının çoktan beri kaybolmuş olduğunu ve birtakım dini, yabancı etnografik unsurların, bunların yerini aldığını...” beyan etti.

1830 yılında yayınlanan Mora Yarımadasının Orta Zamanlardaki Tarihi isimli eserinde de: “Avrupa'daki Elen ırkı tamamıyla mahvolmuştur. Hatta, bu kavmin ismi bile Grek kıta Avrupası'nda kaybolmuştur²⁸” demektedir. Kısa sürede fikri ve siyasi gelişimi dini mesajlarla besleyen Ortodoks Kilisesi de Yunan milliyetçiliğinin dini-fikri-fiili merkezi durumuna gelmiştir²⁹.

BİRİNCİ SAFHA TARİHTE OLMAYAN BİR YUNAN DEVLETİ YARATMA SAFHASI

Önce Yok Olan Bir Irk Yerine Kopyalanan Yapay-Suni Yunan Milleti Oluşturmak Gerekliyordu

Alman tarihçilerinden Jakoh P. Fallmerayer, Ortaçağ'da Slav boylarının Yunanistan'ı istila edip bütün Yunan halkını imha ettiklerini iddia ettiği bir inceleme yayınladı. Tespit oldukça rahatsız ediciydi. Yok olmuş bir milletin yerine sahiplenilen yeni suni ırka, bir tarih ve hikaye uydurmak gerekiyordu. Zira yeni doğan bu ulusun morali giderek bozulurken, Rum önderlerinden bazıları vatanseverlik ateşini yeniden tutuşturmanın zamanı geldiğini düşünmeye başladı.

Avrupa uluslarının, kültür çevrelerinin, kamuoyunun eski Yunan kültürüne hayranlığı ve dolayısıyla Hristiyanlık-Müslümanlık mücadelesi³⁰ suni tohumlama yöntemini yeni Yunan milleti yaratılması sağlanmıştır.

Yunan milliyetçiliği, bütün Hristiyan kiliseleri, bütün Avrupa devletleri, hemen hemen bütün Batılı düşünür ve yazarlar tarafından destek görmüştür. Fransa'da olduğu kadar İngiltere'de, Almanya'da ve Amerika'da da oluşan “Helen romantizmi”nin temsilcileri, Bizans İmparatorluğuna veya Ortodoks Kilisesi'ne değil, eski Grek uygarlığına aşıktılar. Ortodoks Kilisesi ve Yunanlılık bu Grek sevgisinden daima faydalanmıştır.

Türk-Yunan ilişkilerinin gerginleştiği zamanlarda Grek romantizmi, Hristiyan Rumların Müslüman Türk boyunduruğunda olduğu ve Helen medeniyetinin evlatlarının kurtarılmaları tezinden hareketle adeta meşru bir Türk düşmanlığı şeklinde kendini göstermiştir. Bu destek onlara özgü bir şımarıklık kazandırmıştır.

Batılı aydınlar bir anlamda Helenizm ile Oryantalizm akımlarını bir araya getirmiş oluyordular. Batılı Helen severler, Yunanistan'a ve Yunan düşüncesine hayat kazandırarak Avrupa'yı yeniden yaratma fikrine kapıldılar³¹. Bu itibarla tasavvur ettikleri gibi Osmanlı boyunduruğundan kurtulan Yunanlılara aynı zamanda Helen bilinci verilmeliydi. Edebiyat alanında eski Yunan klasiklerinin tekrar tercüme edilmesi, Rumlar arasında geçmişlerine karşı özlem ve hayranlık uyandırma konusunda kayda değer bir gelişme sağlanmalıydı. Avrupa aydınları “Yunan-ı kadimi yeganeleştiriyor, “kainatta hareket eden ne varsa kaynağı Yunan”dır diyebilecek kadar ileri gidiyorlardı.

Rumlara karşı büyük bir sempati duyan Avrupa kamuoyu, Osmanlı'nın Mora'da ayaklanan eşkiyayı cezalandırmak için alınan önlemleri, isyan etmiş olan bir tebaaya karşı değil, özgürlüğü için savaşan “hristiyan Helen halkı”na karşı yapılmakta olan zulümler olarak görüyordu³².

Bu arada İstanbul'da yaşayan Fenerli Rumlar da Montesquieu, Racine, Voltaire gibi Fransız yazar ve düşünürlerinden tercümeler yapmakta, gençlerini Avrupa üniversitelerine göndermekte, oralarındaki fikir hareketleri ve bilim adamlarıyla temas halinde bulunarak Türk'ün kuyusunu nasıl kazacaklarını öğreniyorlardı. Yunanistan ve Avrupadaki Rumlar arasında da yeni akımlardan esinlenecek eserler veren Kazmas, Rigas, Korais gibi yazar, şair ve fikir adamları ortaya çıkıyordu. Gelişen bu ortamda, Rum Ortodoks dünyası kökenlerini Klasik Yunan'da arıyordu. Rumlar, şimdi köklerini Bizans'tan ve Roma'dan daha gerilere, Helenistik dönemlere uzatarak

²⁶ Türsan, a.g.e., 66.

²⁷ Türk Yunan İlişkileri ve Megali İdea, a.g.e., s.1.

²⁸ Aynı yer, s.2-3.

²⁹ Mustafa Turan - Musa Gürbüz, a.g.m., s.9.

³⁰ Türsan, a.g.e., s.57.

³¹ Mustafa Turan - Musa Gürbüz, a.g.m., s.17.

³² Aynı yer, s.18.

kendilerine güven duygusu kazanıyorlardı³³.

İKİNCİ SAFHA YAPAY İDEOLOJİ UYDURMA MEGALİ İDEA-BÜYÜK ÜLKÜ

Yapay-Suni Yunan Milleti Oluşturmak Amacıyla Bir İdeoloji Uydurulması Safhası (Megali İdea-Büyük Ülkü)

Yeni yaratılan toplama millet olan Rum halkının Romalılaşmaya duyulan derin özlemini ulusal ideoloji haline getirerek onların beynini yıkamaya karar verdiler, işte, modern görünümlü Yunan Ulusunun biçimlendirilmesinde böylesine önde gelen bir yere sahip olacak olan Megali İdea, yani "Büyük Ülkü" yü yarattılar.

Megali İdea'nın özü, en ateşli savunucularından Başbakan John Kolettis'in 1844 Ocağı'nda yaptığı bir konuşmada görülebilir. Bu konuşmanın bir bölümü şöyleydi :

"Yunanistan Krallığı, Yunanistan demek değildir; O, Yunanistan'ın en küçük ve en fakir bir parçasıdır. Bir Yunanlı yalnız bu krallıkta yaşayan değil, ama Yanya veya Selanik veya Serez veya Edirne veya Konstantinopolis (İstanbul) veya Trabzon veya Girit veya Sakız veya tarihsel olarak Yunan olan herhangi bir yerde yaşayan ya da Yunan ırkından olandır... Bağımsızlık kahramanları yalnızca bu krallığın evlatları değildirler; onlar, Haimos'tan Tainaron'a, Trabzon'dan Kliky'a bütün Yunan dünyasının eyaletlerinin evlatlarıdır..."

Helenizmin iki büyük merkezi vardır : Atina ve Konstantinopolis. Atina ancak krallığın başkentidir. Konstantinopolis esas başkent, hayallerimizdeki kent, bütün Helenlerin neşe ve umut kaynağıdır³⁴." Nitekim, "megali idea", Helenlerin önderliğinde Bizans İmparatorluğu'nu yeniden diriltmek ilkesi olarak da tanımlanıyordu.

Yunan tarihçisi ve devlet adamlarından P. Pipinellis, Yunan emperyalizminin amacı olan megali ideayı, şöyle tanımlıyordu:

"... Yunan varlığının anlamı, Yunanistan'ı tüm Yunan ırkını bir sınır içinde toplayacak, birleşik ulusal bir devletin çekirdeği hâline gelmeye zorluyordu. Herkes kendini, Bizans İmparatorluğu'nu yeniden canlandırma hayaline kaptırıştı³⁵."

Başka bir deyişle, Megali İdea'nın hedefi, en parlak devrindeki haliyle Bizans İmparatorluğu'nun yeniden kurulmasından daha küçük değildi. Şüphesiz, bu gerçekçi olmayan bir hedefti. Dolayısıyla, çoğu Yunanlı'nın yeniden hayat vermeye çalıştıkları Yunanistan (Batılılaşmış Yunanlıların o kadar değer verdikleri) Perikles'in antik Yunanı değil; Ortodoks Bizans oldu. Harvard Üniversitesi'nden Profesör Dennis Skiotis'in yakın zamanlarda, bir makalesinde yazdığı gibi :

"Tanrı'nın, bu seçilmiş insanların boynundaki Müslüman boyunduruğunu kaldırıp, onlar için bütün haşmet ve ihtişamıyla Hristiyan Roma imparatorluğu (Bizans'ı)'nı yeniden kuracağı bir kurtuluş gününün geleceğine duyulan bu bin yıllık inanç, Yunanlıların tarihsel kimlik ve kaderlerini nasıl gördüklerini anlamakta temel öneme sahiptir. Tek bir deyimle özetlenirse, Bekledikleri kıyamete benzer dönüşüm."

Önce, Yunanistan'da sokaktaki insanın kutsal eleutharia (özgürlük) kelimesinden haberi yoktu. Gelecekteki özgürlüğünden bahsetmek istedi mi, ne zaman Romalılaşacağız ya da Romalılaşmak ne zaman mümkün olacak diye sorardı³⁶."

Orta ve Doğu Avrupa'daki diğer milliyetçilerin çoğu gibi, Megali İdea'nın ateşli taraftarları da geçmişin efsaneleri ve gelecek rüyalarından, geçmişe yakından bağlı, bugünle doğrudan herhangi bir ilişkisi olmayan ve bir zamanlar siyasal bir gerçeklik haline gelmesi beklenen bir ülküsel anavatan yaratma eğilimi gösteriyorlardı. İkinci Dünya Harbi'nden sonra Megali İdea, Yunanistan'ın resmi devlet ideolojisi olma niteliğini kaybetmişse de, Bizans'ın yeniden canlandırılması rüyası ayakta.

1962-1963 öğretim yılında Atina'da öğretmenlik yaparken, öğrencilerinin çoğunun ülkelerinin gerçek başkenti olarak İstanbul'u gördüklerini ve gelecekte birgün, bu büyük metropolün mucizevi bir biçimde sırtındaki Türk'lük abasından sıyrılıp, Bizans'ın bütün kadim ihtişamını ortaya koyuverceği gibi, safça, ama yine de ruhlarına işlemiş bir inancı beslediklerini fark etmişti.

Bu inanç, bugün her yaştan Yunanlı öğrencinin kullandığı değişik okul kitaplarından da yansımaktadır. Tipik bir ilkokul okuma kitabında, Andreas Karkavitsas'ın; "O Ekdikitis (intikamcı)" başlıklı ve "bir gün gelip, şehrimiz İstanbul'un, tıpkı Venedikliler ve Türklerin eline geçmeden önce olduğu gibi, yine dünyanın incisi olacağı" zamanları düşleyen bir öyküsünü okumak mümkündür.

Megali İdea'nın Batı Anadolu'nun muharebe meydanlarında yitip gitmediğini gösteren esas örnek ise Kıbrıs'tır. Sayısız Yunan siyasetçi ve komutan, kamuoyu Önünde enosis ile Yunan yayılcılığı arasındaki bağı dile getirmişlerdi.

Örneğin Başbakan George Papandreu, 27 Ekim 1984 tarihinde Selanik'te yaptığı bir konuşmada :

³³ Arşiv Belgelerine Göre Balkanlarda ve Anadolu'da Yunan Mezalimi-I ,a.g.e.,s.11

³⁴ Oberling,a.g.e.,s.9.

³⁵ Serter, a.g.e.,s.14.

³⁶ Oberling,a.g.e.,s.8.

"Kıbrıs, Büyük İskender'in Doğu hakkındaki rüyalarının atlama tahtası olmalıdır" demişti. Önde gelen bir Yunan askeri de 29 Mayıs 1970 tarihinde, Kıbrıs'taki Rum komando birliklerine yaptığı konuşmada, onlara şunu hatırlatmıştı :

"Helenler için esas hedef tektir , İstanbul'u yeniden ele geçirmeliyiz, zira burası bizim için hayati öneme sahiptir. Yunanistan büyük işler başarmaya alışmıştır. Ege'nin her iki yakasına da çıkmak ve Tuna'ya ulaşmak zorundadır³⁷."

"...Yunanistan, tarih sahnesine çıktığı günden itibaren politikasını genel olarak üç temel esasa dayandırmıştır:

Bunlardan birincisi "megali idea"dır.Uydurulan ideolojiye adım adım yönelme.

İkincisi, Türk düşmanlığı, Türkleri soykırıma uğratarak topraklarını ele geçirme , kökünü kazıma.

Üçüncüsü de küçüçük bir suni devletin yayılmacılığını örtmek için çıkardığı sorunlarının hallinde dünyadaki büyük devletlerin himayesini ve uluslararası desteğini kazanmaktır."

"...Yunanistan'da iktidara hangi parti gelirse gelsin, ülkeyi kim yönetirse yönetsin "megali idea"yı giderek artan bir hızla güçlendirmeyi ve bu ülküyü, Yunan halkının zihinlerinde canlı tutmayı her fırsatta ve her vesile ile ülkünün hedeflerini gerçekleştirecek şekilde hareket etmeyi en başta gelen bir ilke olarak kabul etmektedir. Bu nedenle Yunanistan, "megali idea"yı gerçekleştirmek için her çareye başvurmakta,Türkiye'ye düşman yabancı devletlere taviz vermekte hatta onlarla işbirliği yaparak bölge barışını dahi tehlikeye sokmaktan çekinmemektedir³⁸."

ÜÇÜNCÜ SAFHA KATLİAM VE SOYKIRIM TEŞKİLATI KURMAK

Osmanlı Türklerini ve Müslüman Halkı Katletmek İçin Kurulan Teşkilatlar

Açık ve Legal Teşkilat Fener Rum Kilisesi ve Patrikhanesinin İhaneti ve Osmanlı Devletinin Yanılgıları

Fatih'in Bizans'ı yıkmasından sonra, İstanbul'da kalan 60.000 kadar Grekçe konuşan Bizanslı ile Mora Yarımadasındaki bir o kadar Grek köylüsü, bugünkü Yunan ulusunun çekirdeği (cenini) dir. Bu altmış bin Bizanslı için İstanbul Patrikliğinin yeniden kurulması ve Fatih'in fermanıyla verilen imtiyazlar, Ortodoks kilisesinin dört yüz yıl, Rusya dahil, bütün Doğu Avrupa, Balkanlar ve Ortadoğu'ya egemen olmasına neden olmuştur.

Fatih, patrikliğin İstanbul'da kalmasına müsaade ettikten sonra, bu kilise, yavaş yavaş ve Türklere sezdirmeden eski Bizans'ı kurmak için çalışmaya başlamıştı. Bu arada Patrik, Bizans İmparatorluğu nun arması olan iki başlı kartalı kendisine sembol olarak almıştır³⁹.

Rum azınlıklar, bağımsız olarak İstanbul Patrikhanesine bağlı idiler. Yabancı tarihçiler bile "Devlet içinde devlet" terimi ile Patrikhaneyi tanımlamışlardır. Patrik, sadece dinsel bir lider değil, siyasal lider de olmuş ve gittikçe devlet üzerinde bir baskı kurmuştur. Devlet, kiliseleri kontrol edemiyordu. Üstelik Kapitülasyonlar da, okul ve hastahanelerin, hatta adaletin kontrolünü önlemişlerdi. Patrikler; bu reaya (hristiyan halk) üzerinde grek dilini, dinini, kilise töre ve törenlerini, şölenleri ve emellerini öğretmek için geniş bir eğitim örgütü kurmuşlardır.

Asıl büyük yanılgılar da; 3 Kasım 1839 "Tanzimatı Hayriye", (Gülhane Hattı Hümayunu) ve 18 Şubat 1856 "İslahat Fermanı" ile hristiyan azınlıklara tanınan ödünlerdir⁴⁰. Artık bu tavizler sonrası merkezi İstanbul'da bulunan Rum Ortodoks Patrikhanesi, İmparatorluğun yönetimine katılan korkunç imtiyazlı sonsuz gelirleri olan bir kuruluş haline geliyordu .Yunanistan'ın bağımsızlığını kazanmasında Ortodoks Patrikhanesinin oynadığı sürükleyici ve kıskırtıcı rol inkâr edilemez bir gerçektir. Mora isyanında nihayet Filiki Eteria Cemiyeti üyelerinin çalışmalarından haberdar olan Sultan II. Mahmut,Yunan isyanında büyük ölçüde etkili olduğu tespit edilen Patrik V. Gregorios ve Fenerli Rum metropolitlerinden bazılarını idam ettirmek suretiyle Kilise'nin faaliyetlerini bir süre engellemiştir⁴¹.

Yeni seçilen Patrik Yunan isyanındaki tüm âsilerin aforoz edildiğini ilân ettiyse de pek etkili olmadı. Anlaşılabileceği gibi Fener Rum Patrikhanesi Mustafa Kemal Atatürk'ün ifadesiyle "bir fesad ve hıyanet ocağı" olmuş ve Yunan bağımsızlığına giden yolda büyük hizmet görmüştü⁴².

³⁷ Aynı yer,s.23.

³⁸ Serter,a.g.e.,s.24.

³⁹ Türsan,a.g.e.,s.65.

⁴⁰ Aynı yer, s.66.

⁴¹ V. Gregorios'un asıldığı Patrikhanenin orta kapısının hâlâ kapalı tutulması ve "kin kapısı" olarak anılması dikkate şâyandır ; V. Gregorios'un sefeli olan ve Edirne'de ikamete memur edilen Patrik Kirilos'un da isyana karışmış olduğu tespit edilmiş ve idam edilmiştir. Mora isyanı sırasında isyancılar ile işbirliği yaptıkları tespit edilen Rum asıllı Divan-ı Hümayun tercümanlarının görevlerine son verilmiş ve Müslüman tercüman yetiştirmek üzere Babiâli 'Tercüme Odası'kurulmuştur. Bkz.Mustafa Turan - Musa Gürbüz,a.g.m.,s.23.

⁴² Patrikhane konusunda Mustafa Kemal Paşanın, 25 Aralık 1922'de Le Journal gazetesi muhabiri Paul Heriot'a Çankaya'da verdiği beyanâtın devamı şöyledir: "Bir fesad ve hıyanet ocağı olan ve memleketimize nifak tohumları eken, uyumsuzluklar yaratan, Hristiyan hemşehrilerimizin huzur ve refahı için de uğursuzluğa ve felakete sebep olan İstanbul Rum Patrikhanesinin artık topraklarımız üzerinde bırakamayız. Bu tehlikeli teşkilatı memleketimizde muhafazaya bizi mecbur etmek için ne gibi vesile ve sebepler gösterilebilir?

Türkiye'nin Rum Patrikhanesi için arazi üzerinde bir sığınılacak yer göstermeye ne mecburiyeti var? Bu fesad ocağının hakiki yeri, Yunanistan değil midir? Büyük Millet Meclisi tarafından idare edilmekte olan yeni Türkiye, Babiâli'nin taht-ı idaresindeki eski Osmanlı İmparatorluğu değildir. Yeni Türkiye şeref ve haysiyet, kudret ve kuvvetini müdrik ve hukukunu

Osmanlı padişahları iki patrik astırmak suretiyle bütün Hristiyanlığın düşmanlığını kışkırtmışlardır. Bunları yapacakları yerde, Patrikhaneyi Aynaroz'a (Yunanistan'a) gönderselerdi, kendilerinden sonra gelecek kuşaklara hiçbir sorun bırakmayacaklardı⁴³. Kıbrıslı Rumlar arasında enosisçi duyguları yayma çabalarında, Yunanlılar, Kıbrıslı Rum kilisesi yani ruhban sınıfının kuvvetli desteğine de sahiptiler. Kıbrıslı Rum ruhban sınıfı, enosisi öylesine yürekten ve şiddetli savunuyordu ki, hedeflerinin Kıbrıs'ı Yunanistan'a değil, Yunanistan'ı Kıbrıs'a bağlamak olduğunu söyleyenlerin biraz olsun hakları var gidiydi.

MÖ 431'deki Efes konsilinde özerk, yani bağımsız kilise statüsünü kazanan Kıbrıs Kilisesi, görevi bakımından Osmanlıların etkisindeki İstanbul Ortodoks Patrikliği'ne tâbi değildi. Bunun ötesinde, eskiliğinden dolayı, Yunanistan'daki Ortodoksların 1850'de kurdukları muhtar kilise üzerinde mutlak üstünlüğü vardı. Enosisin tek yararı, Yunanistan'daki etkinliğini artırmak olurdu. Ancak, Kıbrıs Rum ruhban sınıfı İngiliz yönetiminden hoşnut değildi. Türklerin döneminde, Kilise Kıbrıs'taki en zengin toprak sahibi olmuştu. Büyük siyasal güce de erişmişti. Başpiskoposu, etmark, yani cemaat lideri ve kocabaşı, veya Kıbrıs Rumlarının sözcüsü unvanlarını elinde tutuyordu. Doğrudan İstanbul Hükümeti'ne şikâyet ve dilekte bulunma hakkı vardı.

KIBRIS KİLİSESİ

XIX. yüzyılın başında Kıbrıs Başpiskopos'u öylesine güçlenmişti ki, 1815'te Kıbrıs'ı ziyaret eden William Turner: "Kâğıt üzerinde Kaptanpaşa'nın atadığı bir beyin yetkinde bulunan Kıbrıs, gerçekte Başpiskopos ve O'na bağlı din adamları tarafından yönetilmektedir" diye yazabiliyordu.

Ancak, (şahsi hesaplarla çok defa kötüye kullanılan) bu siyasal ayrıcalıklar, daha sonraları yenilikçi sultanların döneminde ve İngiliz yönetiminde kaybolup gitmişti. Başpiskoposun siyaset sahnesinde kalabilmek için mücadele etmesi gerekmişti.

Kıbrıslı Rum Tarihçi Zenon Stavrinos'in dediği gibi :

"Yenilikçi, laik İngiliz yönetimi altında, K'lise'nin liderliğini ve ruhani yetkisini elden kaçırmamaya dikkat etmesi gerekiyordu. Cemaatine sürekli olarak, Ortodoks Rum itikadından olduklarını, dolayısıyla Yunanistan'daki özgür Yunanlılarla kardeş sayıldıklarını hatırlatıyordu. Bütün Yunanlılar arasında ruhani bir birlik vardı. Ortodoks Rum Kilisesi bunun ancak bir ifadesiydi ve Kıbrıslı Rumların, adalet için kendilerini kurtarmış kardeşleriyle siyasal olarak da birleşmeleri gerekmektedir." İngiliz işgalinin ilk yılları sırasında, Kıbrıslı Rum dini liderler arasında en ateşli milliyetçi, Başpiskopos II. Cyril (1909-1916) idi. Başpiskopos olma mücadelesini aynı zamanda bir enosis mücadelesine dönüştürmüş, İngilizlerle işbirliği yapan bütün vatandaşlarını da lanetlemişti⁴⁴.

KATLİAMIN GİZLİ TEŞKİLATI (FİLİKİ ETERYA-ETNİKİ ETERYA)

Osmanlı Devleti'ne karşı planlanan diğer isyanlarda olduğu gibi büyük devletlerin desteğinde cemiyet faaliyetleri başlatılmış ve kurulan cemiyetler manifestoyla bir yandan Yunan Megali İdeası telkin edilirken bir yandan da aktif olarak çetecilik ve katliam öğretisi için gerekenler yapılmaya başlanmıştır. Avrupa'da Rumlarla ilgili birçok cemiyet kurulmuştu. Bunların içinde Rumları örgütlendirerek isyana hazırlayan, başlatan ve yöneten Filiki Eterya⁴⁵ cemiyeti oldu. Filiki Eterya'nın Türkçe anlamı "Dost Şirket" idi.

Kurulan birçok dernek ve cemiyet arasında, Filiki Eterya öne çıktı. 1814'ten itibaren Rus Çarı'nın himayesinde faaliyet sürdürerek Rumları isyana hazırlayan bu gizli ihtilal cemiyetinin başına daha sonra Rus Çarı'nın yaverlerinden Aleksandros İpsilantis⁴⁶ getirildi.

muhafaza için mevcudiyetini tehlikeye atmaya hazır ve amadedir." Bkz. Mustafa Turan - Musa Gürbüz, a.g.m., s.23. Ayrıca bkz. Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri, c.III, (Toplayan: Nimet Arsan), Ankara: 1997, s.79.

⁴³ Aynı yer, s.65.

⁴⁴ Oberling, a.g.e., s.14-15.

⁴⁵ Filiki Eterya örgütü, 1814 yılının sonlarında Odessa'da kuruldu. Cemiyet, Nikolas Skouphas, Emanuel Ksanthos, Anastasyon Çakalof adlı ikisi Rum, biri Bulgar üç tüccar tarafından kuruldu. (Cemiyetin adı, 1894 yılında "Etniki Eterya" olarak değiştirilmiştir.) Cemiyet Capo d'Istria adlı aslen Korfulu olup sonradan Rusya'ya yerleşmiş ve devlet işlerinde yükselmiş bir Rum'un manevi başkanlığı altında idi. Cemiyetin gerçek başkanı ise Fenerli Konstantin İpsilanti'nin oğlu, Aleksander İpsilanti idi. İpsilanti, daha önce Rusya'ya yerleşmiş ve Rus Çarının yaverliğini yapmaktaydı. Bu durumda cemiyeti, Rusya'nın da desteklediği apaçık ortadaydı. Filiki Eterya'nın kuruluş amacı, görünüşte Osmanlı İmparatorluğu unsurları içindeki Hristiyan halkının eğitim ve öğretimini geliştirmek; hakikatte ise İstanbul başkent olmak üzere Bizans İmparatorluğu'nu yeniden kurmaktır.

Örgüt, mali problemlerini çözümlenebilmek için, duruma göre bazen zor da kullanarak bünyesine öncelikle büyük tüccar ve armatörleri kaydediyordu. Halk üzerinde daha da etkili olabilmek için papazlar da propaganda aracı olarak kullanılmakta idi. Bu amaçla görevlendirilen papazlara "Apostol" deniliyordu.

Bunlar, Rum halkının, bulunduğu tüm bölgelere (Mora, kıta Yunanistan ve Adalar) ve hatta Tuna boylarına, Sırbistan'a ve Bulgaristan'a kadar dağılarak üye kaydediyorlar ve taraftar kazanmaya çalışıyorlar, böylece Rumlar'ı Türk yönetimine karşı ayaklanmaları için kışkırtıyorlardı. Bkz. Serter, a.g.e., s.12-13.

⁴⁶ Aleksandros İpsilantis, 6 Mart 1821'de Yaş'ı işgal ederek Rum isyanını başlattı. Müdahale eden Osmanlı kuvvetleri karşısında tutunamadı, Avusturya'ya sığındı.

Filiki Eteria, bu Megali İdea akımının öncülüğünü üstleniyor; Türk topraklarında her yana bir ahtapot gibi yayılıyor; Osmanlı İmparatorluğunda geniş kapsamlı bir ayaklanma plânliyordu. Bu katliam Cemiyeti gücünü şöyle geliştirdi ; okul ve kiliseleri kullanarak Rumları teşkilatlandırdı. Bütün Balkanlarda silahlı birlik ve çeteler teşkil edildi. Bu çetelerle zengin ve varlıklı müslümanları soydular, eşkıyalıkla para topladılar. Planlı bir şekilde okul açtılar, silah temin ettiler, palikarya adını verdikleri milis kuvvetleri kurdular. Ticaret gemilerine, korsanlara karşı koruma bahanesi altında top bile yerleştirdiler. Tabii bu silahlı gemilerden isyan sırasında alabildiğine yararlandılar.

Cemiyete girenler gerektiği vakit servetlerini ve hayatlarını feda etmeye ve cemiyetin projeleri hakkında tam bir sırdaş olmaya söz vermişlerdi. Avrupa’da ve Rusya’da bulunan Rum sermayedarlar bu milli seferberliğe katılmışlardı. Üyeler, davalarında gayet samimi ve iştiaklı görünüyordular. Bunu Ruhü’l-Kudüs’ün tasviri önünde ettikleri yemin metninden anlamak mümkündür. Yemin metninde, “*Dünya durdukça, damarlarında Rum-Yunan kanı; kafalarında Megali İdea’nın şuuru olan çocuklarımız adına sana söz veriyoruz. Bizans ve Pontus topraklarında tek bir Türk ve Müslüman kalmayınca kadar hayat bize haram olacaktır*”⁴⁷ denilmektedir.

ENOSİS-İLHAK

KURULAN YUNAN DEVLETİNİN TÜRK TOPRAKLARINI GASP YÖNTEMİ

Çok Küçük Yapay-Suni Yunan Devletinin Devamlı Yayılacak Osmanlı Topraklarını Parça Parça Koparması ve Kendisine İlhak (Enosis) Ederek Büyümesi

KKTC I. Cumhurbaşkanı Rauf R. Denktaş; “12’ye 5 Kala Kıbrıs” adlı eserinde “megali idea ve enosis” hakkında şöyle diyor: “*Enosis, sadece Kıbrıs’ın Yunanistan’a ilhakı için güdülen bir siyasete verilen isim değildir. Lügat manası ‘birleşme-ilhak’ olan bu kelimenin altında her Türk’ün yakından bilmesi gereken korkunç bir siyaset yatmaktadır. ‘Enosis’, tam anlamı ile Mora yarımadasında kurulan Küçük Yunanistan’ın yavaşça genişleyerek Büyük İskender’in İmparatorluğu’nu kurmak siyasetini ortaya koyan bir tabirdir.*

Girit adası, “enosis” siyasetinin bir sonucu olarak Yunanistan’a geçmiştir. On binlerce Giritli Türk, enosisin tahakkuk etmemesi için senelerce diretmışler, savaşmışlar ve Girit topraklarını kendilerine mezar yapmışlardır. ...Yunanlar, Girit mücadelesini enosis bayrağı altında yürütürlerken Girit’in Yunanistan’a ilhakı ile bu mücadelenin bitmeyeceğini de açıklamakta bir sakınca görmüyorlardı. ‘Hedefimiz, Girit’ten sonra On İki Adalar, Epir, Kıbrıs, İzmir ve Konstantinopolis (İstanbul)’tir.’ diyebiliyorlardı. Yunanistan’ı Büyük İskender’in İmparatorluk kurduğu topraklara yaymak, Yunan megali ideasının şaşmaz hedefi olmuştur”⁴⁸.

Pierre Oberling şöyle anlatmaktadır : “*Türklerin vahşi oldukları kanısı gerçekten pek yaygındır ve “korkunç Türk” fikri Batı zihninde derin biçimde yer etmiştir. Maalesef, pek az bilinen şudur : XIX. ve XX. yüzyıllarda Türkler, saldırmadan ziyade, çok daha fazla saldırganlığı kurbanları olmuşlardır. Onlar, sadece iki saldırı savaşına girmişlerdir; birisi, 1912’de Birinci Balkan Savaşı esnasında Bulgaristan tarafından gasp edilmiş Türk topraklarını geri almak ümidiyle, Balkan İttifakı’na katıldıkları 1913’teki İkinci Balkan Savaşı ve diğeri, XIX. yüzyılda Rusya’nın zapt ettiği Türk topraklarını geri almak ümidiyle Mihver Devletleri’ne katıldıkları Birinci Dünya Harbi. Diğer taraftan Türkiye, çok kere istila edilmiştir : İtalya, Fransa, İngiltere, Sırbistan, Bulgaristan ve Karadağ tarafından birer, ayrıca Rusya ve Yunanistan tarafından dörder defa*”⁴⁹.

Yunanistan bağımsızlığını kazandığı 1830 yılından 1922 yılına kadar yaklaşık 100 yıl içinde, bu enosis toprak koparma programının büyük kısmını, Osmanlı İmparatorluğu’nun zafiyeti ve dış ülkelerin desteği ile gerçekleştirmiştir. Kurulduğu günden itibaren Yunanistan, güvenliğinin olmadığını ve Türkiye tarafından tehdit edildiğini(!) her ortamda dile getirmesine karşın, Türk topraklarına yönelik yayılmacı politikasını sürdürmüştür. Yunanistan tarafından dünya kamuoyunda devamlı olarak iddia edilen Türkiye tehdidi’ nasıl bir tehdittir ki, Türkiye Yunanistan’ı tehdit etmiş, ancak Yunanistan iddia ettiği bu tehlide rağmen topraklarını, Türkiye aleyhine %278 oranında büyütülmüştür⁵⁰.

Ayrıca burada dikkat edilmesi gereken en önemli husus; Yunanistan’ın bu yayılmacı faaliyetlerini ve büyümesini, hiçbir askeri başarı elde etmeden İngiltere ve Rusya başta olmak üzere Batılı devletlerin desteği ile barış antlaşmaları yoluyla sağlamış olmasıdır.

Yunanistan’ın yayılmacı emellerinin dayanak noktasını teşkil eden “Megali İdea” bugüne kadar iki büyük başarısızlık göstermiştir. Bunlardan birincisi, Türk Kurtuluş Savaşı ile 1922’de Yunanlıların Anadolu’dan uzaklaştırılması, ikincisi ise, 1974’te Kıbrıs Barış Harekâtı ile Kıbrıs’ın Yunanistan’a ilhakının önlenmesidir. Enosis” Türk vatandaşının bütünlüğüne, Türk milletinin varlığına yönelmiş çok tehlikeli bir Yunan ülküsüdür ve “megali idea” ile eş anlamda olup onunla bütünleşmiştir.

... Yunanlar, Türklerin Fatih’ten beri izlediği insancıl politikaya daima sinsi ve tehlikeli bir siyasetle cevap

⁴⁷ Mustafa Turan - Musa Gürbüz, a.g.m., s.21.

⁴⁸ Serter, a.g.e., s.12.

⁴⁹ Oberling, a.g.e., s.34.

⁵⁰ İlk kurulduğu zaman Yunanistan’ın yüz ölçümü 47.516 km² iken; 1878 Berlin Antlaşması ile Yunan toprakları 50.211 km²’ye, Birinci Balkan Savaşı sonunda imzalanan 1913 Londra Antlaşması ile 97.237 km²’ye, İkinci Balkan Savaşı sonunda imzalanan 1913 Bükreş Antlaşması ile 102.730 km²’ye, 13 Şubat 1914’te yapılan Londra Konferansı sonunda 108.311 km²’ye, Birinci Dünya Savaşı sonunda imzalanan Neuilly Antlaşması ile 129.880 km²’ye ve 10 Şubat 1947’de imzalanan Paris Antlaşması ile 132.562 km²’ye ulaşmıştır. Bkz. Serter, a.g.e., s.21.

vermişler, bunun sonucu olarak da 100 yıl gibi çok kısa bir süre içinde yüz binlerce Türk şehidinin kanları pahasına elde edilen büyük topraklar ana vatandan kopup gitmiştir⁵¹. Kıbrıs'ı Yunanistan'a ilhak etmek isteyen enosisçilerin hedefi yalnızca İngilizleri Ada'dan atmak ve Kıbrıs'ı Yunanistan'a bağlamak değil, aynı zamanda Ada'nın tüm nüfusunu Helenleştirmekti. Müslümanlığa imanla, Türk diline ve gelenek ve göreneklerine ise inatla bağlı olan Kıbrıs Türk cemaati ise bu yolda bir engeldi.

İngiliz öğretim müfettişi Sir Harry Luke⁵², Kıbrıs Rum okullarında kullanılan şarkıların çoğunun, Türk düşmanlığı hislerini şiddetle beslediğini fark etmişti. Bu konuyu şöyle anlatır :“Müfredatta bir şarkı kitabı önerilmekte, bir kitaptan muhtelif şarkıların öğretilmesi belirtilmektedir. Söz konusu malzemenin büyük çoğunluğunu, Rum vatanseverliğini kızıştırmaya yönelik metinler, Türklere karşı harp şarkıları, dağa çıkan Yunan çetecileri veya dinsel ve vatanseverlik duygularının bir karışımını konu alan yiğitlemeler oluşturmaktadır. Bunların hepsinde de Yunanistan'dan bahsedilmektedir. Pratik olarak, çocukların şarkı söylemelerini her denlemek istediğimde, duyduğum "Türk- lere karşı savaşta bize öncülük eden davulların ardından, ileri!" diyen bir harp şarkısıydı, sık sık Yunan Milli Marşı da söylenirdi⁵³.”

SON SAFHA İCRA SAFHASI - KULLANILAN YÖNTEM TÜRKLERİ KATLİAM VE SOYKIRIMLA ÖLDÜRMEK

Megali Hedefine Ulaşmanın Yöntemi İse Eski Efendisi Osmanlı İmparatorluğu Halkını Katliamlarla Yok Ederek Mal ve Topraklarını Gasp etmek

Bu koşullar altında, Yunan bağımsızlık savaşının bir haçlı seferine dönüşmemesi olanaksızdı. Profesör Skiotis'in sözleriyle; "Yunanlılar vahşi bir zafer sarhoşluğu içinde “Ne Mora'da, ne de bütün dünyada tek bir Türk bırakmayın ayakta” dizelerini tekrarlıyorlardı. Yunanlılar, to Romaiko (Romalılaşma) amacına, bildikleri tek yoldan, dinsel bir imha harbiyle ulaşmakta kararlıydılar. Bu hedefe ulaşabilmek için Yunanistan'ın yeni Helen Krallığı'ndan hem daha güçlü hem de nüfus olarak daha kalabalık Osmanlı imparatorluğu topraklarını fethetmesi ve Türk halkını katliamlarla imhası gerekiyordu. Megali Idea'nın hayal dozu oldukça fazlaydı ve bir ölçüde kibirden fazlasını içeriyordu. Gizli olarak tehlikeli bir düşünceydi. Milliyetçiliği dinsel fanatizmin baş döndürücü iksiriyle karıştırmak vahşetin aşırı örneklerine ve hatta topluca intihara kadar giden sonuçlar yaratabilirdi.

İkinci Dünya Harbi sırasında, ideolojilerin buna benzer bir karışımı, kısa süren "Bağımsız Hırvat Devletinde Ustaşaların neredeyse 600.000 Sırp'ı öldürmesiyle sonuçlanmıştı⁵⁴. Başlangıçta Mora'nın merkezi ve Tripoliçe'de isyanın başlaması ile ~~isyanın, burada yaşayan Türklere yaptıkları katliam ve soykırım daha sonraki dönemlerde Girit'de, Balkanlar'da, Anadolu'da, Kıbrıs'da tekrarlanan bir sistematik soykırım ve katliam olgusu olarak karşımıza çıkacaktır⁵⁵.~~

TCE

YUNAN İSYANI-1821

YUNAN AYAKLANMASINI HAZIRLAYAN ORTAM ANA SEBEPLER VE OSMANLI DEVLETİNİN YANILGILARI

Yunan Bağımsızlığının Doğmasının Sebepleri :

Filiki Eteryas'nın ve Yunan ayaklanmasının bağımsızlıkla başarıya ulaşmasında birkaç büyük ve tarihsel neden vardır :

- Birincisi ; Osmanlı Devletinin istila ettiği ülkeleri yönetim sistemi,
- İkincisi ; Sultan II nci Mahmut'un siyasi danışmanı Halet Efendinin ihanetleri,
- Üçüncüsü; Tepedelenli Ali Paşanın ayaklanma ve ihaneti,
- Dördüncüsü; Osmanlı Deniz Gücünün yok olması,
- Beşincisi; Patrikhane konusunda devletin yanlışları,
- Altıncısı; Kara ve deniz savaşlarındaki beceriksizlikler, cehalet ve ihanetler,
- Yedincisi; 1828-1829 Türk-Rus Savaşı
- Sekizincisi; 1789 Fransız Büyük Devrimi⁵⁶.

Sabırlı ve kararlı bir padişah olan II. Mahmut, yıllardan beri zayıflamakta olan Osmanlı İmparatorluğu'nu yeniden dinçleştirmek için eyleme geçince, Yanya Valisi Tepedelenli Ali Paşa ile arası açılıyor; onun 1820'de padişaha karşı ayaklanması, Yunan ayaklanmasına da neden oluyordu. Ali Paşa'nın başkaldırmasından yararlanan Grek âsiler, Türklerin gücünü bölmek için ivedilikle harekete geçiyorlardı⁵⁷.

⁵¹ Ayı yer ,s.24.

⁵² Sir Harry Luke ; İlkönce Yüksek Komiserlik özel müsteşar, daha sonra da Magosa Komiseri olarak Kıbrıs'ta uzun yıllar görev yapmıştı. Bkz. Oberling ,a.g.e.,s.12.

⁵³ Oberling,a.g.e.,s.16.

⁵⁴ Ustağa: 1930'larda kurulan ihtilalci ve milliyetçi gizli Hırvat Cemiyeti, üyeleri,işgalci Nazilerle işbirliği yapıp yurtsever mukavemetçilere karşı mücadele etmişti. Ustaşalar, işgalci Mihver devletleriyle işbirliği yapan Hırvat faşistleriydi.Bkz.Oberling,a.g.e.,s.10.

⁵⁵ Mustafa Turan - Musa Gürbüz,a.g.m.,s.9.

⁵⁶ Türsan,a.g.e.,s.59.

⁵⁷ Sonyel,a.g.e.,s.109.

Osmanlı Devletinin Yönetim Sistemi:

Osmanlı İmparatorluğu koruyuculuğunda , Rum azınlıklar özgür ve serbest ticaret yapıyor hiç askerlik yapmıyordu. Osmanlı Türkleri savaşlarda ölürken onlar çoğalıyordu. .Geniş özgürlükleri olan bu sistem, bütün Balkanların ayaklanma ve bağımsızlık hareketlerini kolaylaştıracak bir düzendi. Örnek olarak Yunanistan'ı alırsak;Rum hristiyan köyleri Türk muhtarlar değil, onların yerine Rum kocabaşlar ve papazlar yönetirlerdi. (Bu yaşamı Nikos Kazancakis, ("Tekrar çarmıha gerilen İsa" adlı romanında anlatır. Kuşkusuz Türk düşmanlığını işleyerek).

Ege ve Akdeniz adaları, Kaptan Paşaların gözetiminde idiler. Fakat onun yürütme adamı Fenerli bir Rum olan "Derya Tercümanı" idi. Bu kişi, adalarda egemen olan Rum (Kaptan)ları ve beyleri aracılığı ile adaları idare ederdi. Mora yarımadası da böyle bir statüye uydurulmuştu. Manya (İsparta çevresi) bölgesi de "Derya Kaptanlığı" na vergi verirdi.

Önceleri sekiz, sonraları onbir kaptanlığa bölünmüştü. Kaptanların hepsi Rum'du. İçlerinden birisini başkan seçerler, onu Kaptan Paşa (Manya Beyi) atardı. Ayaklanmalarda bu Manya beylerinin rolü çok büyüktür. (Manyot terimi bu bölge halkına verilen addır).

Ayaklanan Rum Halkı Dört Sınıfa Ayrılır:

1. Palikaryalar; Kuzey Yunanistan ve Epir bölgesindeki eşkiyalık yapan Rum ve Arnavutları ele geçirmek için kurulan yöresel milisler. Nahiyelerin başında "Kocabaşlar" ve Rum papazlar bunlara katılmışlardır.
2. Kleftler; Bunlar dağlardaki hırsızlar, eşkiyalar, kanun kaçaklarıdır.
3. Armatollar; Bunlar devletin Rum Teb'a jandarma erleridir. Milis palikaryalarının başlarındaydılar
4. Adaların gemi sahipleri, korsanlar ve deniz tüccarları⁵⁸.

Osmanlı yönetim sisteminde Vergi Toplama Usulü de anarşinin kaynağı olmuştur:

Yunan Tarihçisi Rizo; "Modern Yunan Tarihi" adlı yapıtında şöyle yazar:

"Osmanlı topraklarında yaşayan hristiyanlar,mülkleriyle birlikte Sultanın malı sayılırlardı ve dokunulmazlıkları vardı. Toprakların büyük bölümü Greklerin elinde idi. Köy halkı, bu toprakları idare için "Yönetim Meclisi" kurmuşlardı. Bu meclisin başkanı ortak gelirleri toplar ve kullanırdı. Sonraları bu ortak gelir, Meclis Başkanı ile tahsildar arasında paylaşılmaya başlandı..."

iki çeşit vergi uygulanırdı: Haraç (Cizye) ve Kan vergisi⁵⁹. Bu bozuk vergi usulü sonucu Yunanlılar, vergiden kaçmaya başladılar ve tahsildar gelince, vergi vermek istemeyenler dağa çıktılar. Askerlik hizmeti de yapmıyorlardı.Dağa çıkanlar, sonraları tam eşkiya oldular. Halk bunlara Kleft (hırsız) adını verdi.

Klefleri yakalamak için daha büyük bir hata işlendi : Yöresel milis kuvvetleri kuruldu. Bunlara verilen silahlar, sonraları Türkler'i öldürmekte kullanıldı. Milis erlerine Palikarya adı verilmişti. Palikaryaların başkanlarına da Artamol denirdi.Sonradan Yunanistan'da bir türkü çıkmıştı : "Yirmi yaşında Armatol, 30 yaşında soyguncu oldum..."

Böylece Yunanlılar, bir eşkiya ile bir halk kahramanı arasında ayırım yapmıyorlardı. Bugün de aynı duygu vardır. Makarios, Grivas, Nikos Sampson bas bayağı birer kanlı katillerdirler. Fakat Grekler, onları kahraman sayarlar.Sonraları bu kleft sözcüğü, mecazi olarak "Kahraman" anlamını" da almıştı. 1967 askeri darbesini yapan subaylara Yunan halkı "Klefler" adını vererek bu iki anlamlı kelime ile onları hem "Kahraman", hem de "Hırsız" olarak nitelendirmişti⁶⁰.

Halet Efendi'nin İhanetleri :

Osmanlı tarihinde gelmiş geçmiş en büyük vatan hainlerinden birisi olan Halet Efendi 'yi Fenerli Rum beyleri yetiştirmiş olduğundan, o da, onları Eflak ve Buğdan voyvodahıklarına kadar yükseltmiştir.Halet Efendi ise, 19 ncu yüzyıl başlarında dört Rum ailesine Eflak ve Buğdan beyliklerini vermiştir⁶¹.

Tepedelenli Ali Paşa'nın İhaneti :

Rum isyanları başlangıcında asi vali Tepedelenli Ali Paşa⁶² ile uğraşan Osmanlı ancak 1821 yılında onu ortadan

⁵⁸ Türsan , a.g.e.,s.24.

⁵⁹ Kan vergisi beş çocuklu ailede beşinci erkek çocuğun Yeniçeri Ocağına alınmasıydı. Cizye ise çok ufak çapta alınırdı.17 nci yüzyıl sonlarına doğru Tımar ve Zeamet toprak sistemi yozlaşmış, toprak işçileri haklarını kaybetmişlerdi. Üstelik Balkanlarda türeyen Ayanlar da halkı devletten nefret ettirdiler.Osmanlının güçlü döneminde erkek çocuklarını Yeniçeri Ocağına vermek için yarışan hristiyan uyruklu ve toprak işçileri; devletin güçsüzlendiği dönemde, çocuklarını Yeniçeri olmaktan ya da devşirilmeğe kaçmak için dağlara çıkarak eşkiya olmuşlardı.Bkz. Türsan,a.g.e.,s.60.

⁶⁰ Türsan,a.g.e.,s.61.

⁶¹ Halet efendi; ahlaksızlığı, rüşvetten yaptığı serveti, Tepedelenli Ali Paşayı devletin başına bela edişi, birçok devlet adamını ölüme gönderişi, Mora ayaklanmasının başlangıcından , Osmanlı İmparatorluğunun en zayıf günlerinde "Vak'a-i Hayriye ile yeniçerilerin ortadan kaldırıldığı ve ordunun yeniden kurulmakta olduğu dönem", devletin başına çok büyük işler açmış ve Balkanların elden çıkmasını daha 19 ncu yüzyılın ilk günlerinde hazırlamıştır. 1820'lerde 1912 Balkan Haçlı Seferinin tohumlarını ekmiştir .Bkz. ,Türsan,a.g.e.,s.62.

⁶² Tepedelenli; Mora ayaklanmasında Rumlar'a yardım eden asi bir validir. Yanya'da bir tür bağımsız bir derebeylik kurmuştu. Devlete karşı ayaklandı. Arnavutluk ve Mora'daki çetelerle işbirliği yaptı ve devletin askeri kuvvetlerini uzunca bir süre uğraştırdı. Bkz. ,Türsan,a.g.e.,s.62.

kaldırılabilirdi. Tepedelenli'nin yola getirilmesi uzun sürdüğünden başıboş kalan Rumlar 1821 yılında isyan bayrağını açtı⁶³.

Mora valisi, gafil Hurşit Paşa 12.000 askeri ile kendisini Tepedelenli'yi imha etmek için Yanya'ya bağladığından iki yıl kaybetti ve ancak Şubat 1822'de Tepedelenli'nin başını kestirerek İstanbul'a yolladıktan sonra, Mora sorununa eğildi.

Ancak iş işten geçmişti ve Mora'da savunmasız kalan onbinlerce Türk, Grek çeteleri tarafından öldürüldü. Yunan ayaklanmasının iki yıl sürecemede kalması, sonucu devletin aleyhine olarak hiç yoktan Avrupa tarafından Yunan devletinin yaratılmasına sebep olmuştur⁶⁴.

MORA YARIMADASINDA TÜRKLER NASIL KATLİAM VE SOYKIRIMLA YOK EDİLDİLER

Yunan Devleti Kurulurken Rum'un Canılığı ve Katilliliğini Görmek İçin Mora Soykırımını ve Katliamlarını Kesinlikle Okumalıyız

1820

1820'lerde Mora'da 150.000 Rum, 40.000 Türk yaşıyordu. Rumlar, Türkleri kolayca yok edeceklerine inanmışlardı. Ayaklanma bir din ve ırk savaşına dönüştü. Mora yöresinde Osmanlı askeri yok denecek kadar azdı. Olanlar da, Tepedelenli Ali Paşa'ya karşı, Yanya'ya gönderilmişlerdi. Bundan yararlanan Rum İsyançıları, savunmasız yerli Türklerden binlerce kişiyi katlettiler⁶⁵. Bu arada Ege denizindeki adalarda bulunan Rumlar da savaş gemileri haline getirdikleri ticaret gemileri ile ayaklanmayı Ege adalarına yaydılar. Böylece Mora ve Ege adalarında, genel bir Rum isyanı başlamış oldu.

1821

YUNAN AYAKLANMASININ İLK GÜNÜ SOYKIRIMLAR

25 Mart 1821

25 Mart 1821 günü iki yortu⁶⁶ bir araya rastlamıştı. Ayaklanma günü olarak seçildi. Patrasın eski Metropoliti Arşevak Germanos, Patras yakınında Kalavrita'daki Aya Lavra (Sainte-Laure) manastırına ayaklananları çağırdı. Eline Meryem Ananın resimleri bulunan dini bayrakları alarak manastırdan fırladı ve halka:

"Tanrının zaferine bağlılık için haykırınız ve barbarları kovacaksınız. Türkleri öldürün!..." gibi sözler söylemek suretiyle ayaklanmayı başlattı. O gün bugündür Yunanistan'da 25 Mart günü "Bağımsızlık Bayramı" olarak kutlanmaktadır. Bütün Rumlar silahlarını alarak dağlara çıkmışlar, etrafa saldırmaya başlamışlardı. Türk ahali de köylerden kalelere ve büyük kentlere sığınmaya başlamıştı.

Ayaklanma şöyle başlamıştır: 1819'da Filiki Eteria'ya üye kaydedilmiş olan Patras metropoliti Germanos, Tripolitsa'ya gitmek için Filiki Eteria'dan almış olduğu katliam emrinden kaygılanarak yola çıkıyor; bir dağ kenti olan Kalavrita'ya yakın Ayia Lavra manastırında konaklıyor; orada, kendisi gibi, ne yapacaklarına karar veremeyen Öteki piskoposlarla buluşuyor; sonunda, Türklerin kendilerini hapse atacakları veya öldürecekleri yolunda bizzat bir mektup sahteleyerek orada bulunanlara okuyor; halkın arasında baş gösteren coşkudan yararlanarak, 6 Nisan 1821'de isyan bayrağını çekiyor ve Grekleri silâh altına çağırıyordu. Asilerin İlk bayraklarının üzerinde, altı üste getirilmiş bir hilâlin veya kesilmiş bir Türk kafasının üzerinde bir haç tespit ediliyordu⁶⁷.

Metropolit, öteki piskoposlarla birlikte Patras'a dönerek, orak, sopa ve kamalar taşıyan ve sayıları gittikçe kabaran ayak takımı onlara eşlik ediyordu. Piskoposlar, geçilen her yerde, Grek güruhu, "dinsiz Müslümanları yok etmeye" kışkırtıyor; kleftes olarak anılan haydutlarla armatoli olarak anılan Grek uç bekçileri, dağlardan inerek Türk köylerini yağmalamaya başlıyorlardı. Çok geçmeden, ayaklanmanın elebaşları, âsiler üzerindeki etkilerini yitiriyor; tüm ülke, her yanı kasıp kavuran silâhlî âsilerin eline geçiyordu.

1821 Martında başlayan isyan nisan ayında genelleşti. Ortodoks Yunanlılar, derhal Müslüman komşularına saldırdılar ve fark gözetmeden onları boğazladılar⁶⁸. Her yerde daha önceden kararlaştırılmış bir işaret almışçasına köylüler ayaklanmışlar, yakaladıkları bütün Türkleri kıyımdan geçirmeye girişmişlerdir. Bir şarkının "Hiçbir Türk kalmayacak; ne Mora'da ne dünyada..." sözleri, ağızdan ağza dolaşarak bir toptan yok etme savaşının başladığını ilan ediyordu.

İngiliz yazar William St. Clair'a göre "Grekler arasındaki bu vahşice öç alma iştiağı, çok geçmeden katletme zevkine dönüşüyordu." Başka bir İngiliz yazar Davit Howarth da "Grekler, bu cinayetleri işlerken herhangi bir neden aramıyorlardı. Kan dökme şehvetine kapıldıkları için öldürüyorlardı." Demektedir. Anlaşılabacağı gibi plansız ve sistemsiz bir şekilde gelişigüzel şiddet hareketleri dizisi olarak başlatılan isyan, milli ve dini bir karakter alarak kısa sürede gelişmiştir⁶⁹.

⁶³ Evciil, a.g.e., s.24.

⁶⁴ Türsan, a.g.e., s.63.

⁶⁵ Arşiv Belgelerine Göre Balkanlarda ve Anadolu'da Yunan Mezalimi-I, a.g.e., s.13.

⁶⁶ Ortodoks mezhebince Meryem Ana, 25 Mart günü Hazreti İsa'ya hâmile kalmış sayıldığından, o gün, Evangelismos yortusu yapılır. bkz., Türsan, a.g.e., s.25.

⁶⁷ Sonyel, a.g.e., s.110.

⁶⁸ Oberling, a.g.e., s.35.

⁶⁹ Mustafa Turan - Musa Gürbüz, a.g.m., s.25.

St Clair şöyle devam eder:

"20.000'i aşkın Türk erkek, kadın ve çocuk, birkaç hafta süren boğazlamalar sırasında Grek komşuları tarafından katledildiler. Onlar kasten ve vicdan azabı duyulmadan ve tereddüt edilmeden katledilerek öldürüldüler..."

Ne o zaman, ne de daha sonra hiç pişmanlık duyulmadı. Mora Yarımadasını sopalarla, tırpanlarla ve birkaç ateşli silahla donatılmış çok sayıda Yunanlı sarmıştı, öldüren, yağma eden ve yakanlar bunlardı. Onlara, çoğu kez Ortodoks Hristiyan papazlar önderlik ettiler ve bu kişiler kutsal görevlerini yaparken Yunanlılar'ı daha büyük çabalar katliam çabaları harcamaya teşvik ettiler...

Devrimin başlangıcından sonra birkaç hafta içerisinde, evvelce toplam nüfusun takriben dokuzda birini teşkil etmiş, Mora Yarımadası'ndaki Türk ve Müslüman Arnavut ahalinin yerleşik bir toplum olarak mevcudiyeti sona ermişti⁷⁰..."

Çiftliklerde veya tecrit edilmiş toplumlar halinde yaşayan Türk aileler, kısa bir sürede öldürüldüler; yakılan evleri, cesetlerinin üzerine yıkıldı. Olaylar başlayınca evlerini bırakarak en yakındaki kente sığınmaya çalışanlar da, Grek güruh tarafından yollarda öldürüldüler. Küçük kentlerde, Türkler, evlerine kapanarak kendilerini korumaya çalıştılar, ama pek azı kurtulabildi. Bazı yerlerde açlığa dayanamayarak, hayatının bağışlanacağına dair onlara söz veren âsilere teslim oldular, ama yine de öldürüldüler. Ele geçirilen Türk erkekler derhal Öldürülüyor, kadınlarla çocuklar köle olarak âsilere dağıtılıyor, ama daha sonra onlar da öldürülüyorlardı.

Mora'nın her yanında, sopa, orak ve tüfeklerle silahlı Grek âsiler, çevreyi dolaşarak öldürüyor, yağmalıyor ve ateşe veriyorlardı. Çoğu kez Ortodoks papazlar, onlara önderlik ediyor ve bu sözde kutsal' eylemlerinde onları takdis edip kışkırtıyorlardı⁷¹"

Türkler yok ediliyor

1821 yılı Mart ayında, Mora'da 50.000'e yaklaşık Müslüman'ın yaşadığı tahmin edilir. Bunların arasında kadın ve çocuklar da vardı. Bir ay kadar sonra Grekler paskalyalarını kutlarken, Mora'da tek bir Müslüman kalmamıştı. Aralarından pek az sayıda kişi kaçarak, müstahkem kentlere sığınmışlarsa da, açlık çekmeye başlamışlardı. Her yanda öldürülen Türklerin gömülmemiş cesedleri çürüyordu. Yine İngiliz yazar St. Clair şöyle der: "Yunanistan'ın Türkleri pek az iz bıraktılar. 1821 yılı ilkbaharında ani olarak, tümüyle ve dünyanın haberi olmadan, yok edildiler⁷²".

Ünlü Tarihçi William St. Clair'in bu konudaki diğer demeci :

"Yunanistan'daki Türkler pek az iz bıraktılar. Onlar, 1821'in ilkbaharında, dünyanın geri kalan kısmının fark ve dert etmeden, ansızın ve toptan ortadan kayboldular. Yıllar sonra seyyahlar, taş yığınları hakkında bilgi talep ettiğinde, yaşlı adamlar şöyle cevap verdi ; Orada Atı Ağa'nın kalesi vardı ve bizler, O'nu, haremimi ve kölelerini katlettik. Yunanistan'da bir zamanlar Türk soyundan gelmiş büyük bir ahalinin bulunduğu inanmak zordu. Bu halk, memleketin her yerinde küçük toplumlar halinde, işi yolunda çiftçiler, tüccarlar ve memurlar olarak yaşadılar. Aileleri yüzyıllardır başka bir vatan tanımamışlardı. Yunanlıların dediği gibi "ay, onları yuttu"⁷³."

Fransız Konsolosu Pouqueville anılarında şunları yazıyor: "Bu korkunç geceden sonra, tekrar aydınlığı görebileceğime inanmadım. Tükenmek bilmeyen çığlıklar. Yirmi bin nüfuslu bir şehir yok oldu. Yunanlılar Türk mahallesini ateşe verdiler. Yollar cesetlerle doldu. Başpiskopos Germanos'un gözetim ve sorumluluğu altında, Yunanlılar köylerden Patraya "Türlere ölüm" naralarıyla geldiler. Camilerde haçlı bayrak dalgalanıyordu. Papazlar birçok Türk çocuğunu vaftiz ettiler. Vostica'dan gelen Rum ayanları şehre girdiler. Bunların önlerinde, ellerindeki her mızrakta, beş Türk kellesi geçirilmiş olarak kendi adamları yürüyordu⁷⁴..."

İsveç'in Patra Konsolosu da 26 Mart 1821'de İstanbul'daki İsveç-Büyükelçisine göndermiş olduğu mektubunda, "Hemen hemen tüm Türk evleri tahrip edildi ve talan edildi. Ayrıca, birçoğu ateşe verildi." İngiliz Konsolos Phillip Gren ise "Şehirde karışıklık ve yağma hakimdi. Türklerin evlerine girildi ve evler yağmalandı. Camiler ateşe verildi veya yakıldı..." demektedir. Şehir yakınından akan suyun kenarında muhteşem kıyafetlere bürünmüş 24 papaz, çevrelerinde 5.000 savaşıdan oluşan bir kuvvetle kazandıkları bu ilk zaferi kutlamaya başladılar. O günlerde Avrupa, bu katliamı görmezden gelip, Osmanlının asilere karşı her hareketini vahşet ve katliam olarak niteliyordu⁷⁵.

1821 yılında Peloponnesos şehrinde oturan 40.000 Müslüman 350.000 Yunanlıyla karşı karşıya kalmıştı. Müslümanların çoğunluğunu çok uzun zamandan beri bu bölgede oturan siviller oluşturmuyordu⁷⁶. Yunan Bağımsızlık Savaşı her bakımdan bir savaştan çok bir katliam ve kan gölüne benziyordu. Anlaşılabileceği gibi isyanın başlamasından çok geçmeden Mora'daki şehirlerin hemen hepsi isyancıların eline geçmiş ve her yerde Müslümanlar acımasızca kılıçtan geçirilmişti.

⁷⁰ Oberling, a.g.e., s.36.

⁷¹ Sonyel, a.g.e., s.111.

⁷² Aynı yer, s.111.

⁷³ Oberling, a.g.e., s.35.

⁷⁴ Mustafa Turan - Musa Gürbüz, a.g.m., s.26.

⁷⁵ Evcil, a.g.e., s.24.

⁷⁶ Mustafa Turan - Musa Gürbüz, a.g.m., s.28.

Justin McCarthy, Yunan isyanı sırasında 25,000 kişinin öldürüldüğünü 10, 000 kişinin de göçe zorlandığını kaydetmektedir. Bu acımasız katiller, kısa bir süre önce ırzlarına geçerek, kol ve bacaklarını kestikten sonra surlardan aşağı atıkları kadınların cesetlerini, Helen savına yardımcı olmak üzere Avrupa'dan gelmiş bulunan gönüllülere gururla gösteriyorlardı.

Ama bu korkunç sahneler Avrupalı gönüllüler üzerinde iyi izlenim bırakmıyor, onlarda şok ve tiksinti duygulan uyandırıyor. Almanya'lı Lieber, gönüllüleri, hala hayatta olan ve ırzlarına tecavüz edilen bu kadınlara tasallüt etmeye çağıran Grek âsilere karşı ne kadar nefret ve tiksinti duyduklarını anlatır⁷⁷. Nisan ayında, önemli Hydra, Spetsae ve Psara Adalarının sakinleri devrimcilere katılmaya karar verdiler. Gemilerini donattılar ve Türk Bayrağı taşıyan ticaret gemilerine saldırmaya başladılar. Bir Türk korvetinin toplam 57 kişilik mürettebatı, zafer sevinciyle Hydra'ya getirildi ve kıyıda ayrı ayrı yakılarak öldürüldü⁷⁸.

TRİPOLİÇE SOYKIRIMI

Çok üstün kuvvetlerle Tripoliçe yi muhasara eden âsi Rumlar ancak 5 ay sonra, 5 Ekim 1821' de ele geçirdiler. Rumların Tripoliçe şehir merkezine saldırısıyla başlayan savaş, artık bir savaştan daha çok top yekun öldürme ve yok etme şeklinde cereyan ediyordu. Bu yok etme kastının temel saikleri dini ve etnik konulardı. Müslüman ve Türk nefreti bu kıyımların merkezinde yer almaktaydı. Bu nefret o derece ileri gitmişti ki, Türk ve Müslümanlarla ilgili nefret içeren hakaretimiz sloganlardan başka Yunanlıların tarihi hafızalarında sakladıkları bazı unsurları da kullanıyorlardı.

Liderlerden biri Tripoliçe ve çevresinde öldürülen Türklerin sayısını 32 bin civarında tahmin ediyordu. Tripoliçe'de korkunç olaylar daha önce başka yerlerde görülen Yunan mezalimini bile gölgede bırakmıştır. Şehrin zavallı sakinleri üç gün süreyle vahşi bir çetenin şehvetine ve zulmüne terk edildi. Kadınlara ve çocuklara öldürmeden önce işkenceler edildi. Katliam öylesine geniş çaptaydı ki Kolokotrones, kendisi kente girdiğinde kentin kapısından kaleye kadar atının ayaklarının hiç yere değmediğini söylüyordu. Geçtiği zafer yolunu cesetler halı gibi örtmüştü. İlk iki günün sonunda zavallı Müslümanlardan hayatta kalmış 2.000 kadar her yaştan ve cinsten insan (çoğunlukla kadın ve çocuklar) yakındaki dağlar arasında bulunan derin bir vadiye götürülerek doğrandılar⁷⁹.

Mora'da 35.000 Türk, Arnavut, Musevi ve öteki sakinlerden oluşan Tripoliçe'de 5 Ekim 1821'de yapılan ve iki gün süren kırım sonunda 10.000 kişi öldürülmüştür. Çoğunun kafaları kesilerek vücutları parçalanmıştır⁸⁰. Ayaklanan Mora Rumları 22 Kasım 1821'de Epidavros kasabasına yakın bir ormanda ilk ulusal meclis toplantısını yaptılar. 1 Ocak 1822'de (Yunan takvimiyle 13 Ocak 1822) ilk Anayasayı kabul ettiler. Bu bir Cumhuriyet yasasıydı. 1822 yılı başında kendi kendilerine Yunan Hükümeti'ni kurdular. Hükümet başkanı olarak Aleksandr Mavrokordato seçildi.

OSMANLI ORDULARI İSYANI BASTIRAMIYOR

Osmanlı ordusu daha sonra Makedonya ve Teselya'yı denetim altına almakla beraber, üç yıl bir türlü Mora Yarımadası'na giremedi. Avrupa ise, Viyana Kongresi'nde ayrılıkçı hareketlere ve isyanlara yardım yapılmaması kararı alınmasına rağmen, asi Rumları desteklemekten hiç geri durmadı.

İngiliz şair Lord Byron gibi ünlü sanatçı ve askerler Mora Yarımadası'na koşular. O tarihte İngiltere'nin hâkimiyetinde olan İyon Adalarını⁸¹, asilerin bir üs olarak kullanmalarına İngilizler adeta yardımcı oldu. Bu yolla bütün Avrupa, Rumlara para ve silah yardımı yaptı. Bütün bunlara rağmen Osmanlı ordusu Mora Yarımadası'na girip isyanı bastırabilse idi, Viyana Kongresi kararları nedeni ile de pek ses çıkmayacağı benziyordu. Ama yeniciler bir türlü Korint Boğazı'nın güneyine geçemedi, Mora Yarımadası'na giremedi⁸².

YUNAN İSYANCILARINA SAHİP ÇIKMA DIŞ DESTEK VE ULUSLARARASI SORUN OLUŞTURMA

1823

İngiltere Yunanistan'ın kesin bağımsızlığına inanıyordu. İngiltere'de liberalizm sistemini başlatan adam olan Canning başbakan oldu. Canning, Avrupa kamuoyunun hristiyanlık duyguları etkisi altında kalarak Mart 1823 ve 1824 'de verdiği demeçlerle 4 Nisan 1824'den itibaren, Mora Greklerini "Muharip taraf" tanıdığını ilan etti. Asi Rumların muharip taraf tanınmasıyla birlikte ayaklanma hem bir uluslararası sorun, hem de asiler savaş hukukuna tâbi oldular. Canning de ayaklananlarla görüşmelere girişti. 24 Temmuz 1825'de bütün asi Rum liderleri imzaladıkları bir çağrı ile, ülkeyi harabeye çeviren kanlı savaşa son vermesi için İngiltere'yi "Arabuluculuğa" çağırdılar. İngiltere kabul etmedi. Ancak, İngiltere ve Rusya ortak bir arabuluculuk için anlaştılar⁸³.

OSMANLI'NIN İSYANI BASTIRMASI

⁷⁷ Sonyel, a.g.e.s.113.

⁷⁸ Oberling, a.g.e.,s.36.

⁷⁹ Mustafa Turan - Musa Gürbüz, a.g.m.,s.31.

⁸⁰ Aynı yer ,s.32.

⁸¹ İyon Adaları: Adriyatik Denizi'nde Korfu, Paksos, Aya Mavro, Serigo, İtaki, Kefalonya ve Zenta adaları. Yedi Ada olarak da anılır. Fatih zamanında Osmanlı topraklarına katılan adaları bir ara (1797-98) Fransa işgal etti. Fransa'nın 1807'de tekrar işgal ettiği adalara 1815'te İngiltere sahip oldu. Bkz. Evcil, a.g.e.,s.23.

⁸² Evcil, a.g.e.,s.24.

⁸³ Türsan , a.g.e.,46.

AYAKLANMANIN ALTINCI YILI (1826)

1826

Misolongi'nin Muhasarası ve Zaptı :

Yunanistan; halen her yıl 23 Nisan günü, Misolongi'nin düşüşünü bir matem günü olarak hatırlar ve Misolongi ve Sakız'ın Türkler tarafından geri alınmasını Avrupa basınında Türkiye aleyhinde bir propaganda! aracı olarak kullanır. 1826 yılında, Mora asilerinin elinde, Misolongi ve Anapoli Kaleleri kalmıştı. Misolongi Avrupa kamuoyu için Yunan bağımsızlığının simgesi olmuştu. Çünkü ünlü İngiliz Şairi Lord Byron, Yunan ayaklanmasından beri Misolongi'de, asiler arasında yaşıyor ve Avrupa'ya mektuplar ve şiirler yolluyordu. Korent Körfezinin kuzey kıyılarında, çevresi bataklık ve göllerle çevrili olan bu kent, sadece asilerin değil, Avrupa kamuoyunun (Hristiyanlığın) Türklüğe (Müslümanlığa) karşı da bir müstahkem mevki olmuştu.

22/23 Nisan 1826 gecesi Misolongi'de muhasara olanlar huruç ettiler. Pusuya düşerek telef oldular. Sabah saat 02.00'ye kadar muharebe edildi. Rumların çoğu (7.000 kişi) öldü. Ancak 400 Rum, çoğu yaralı olarak dağlara kaçtı. Türk tarafının kaybı 2.000 erdi. Narda despoti ile İstirya kaptanı yakında bir kuleye kapandılar, 6 saat savunmadan sonra kendilerini kuleyle birlikte yakmışlardı.

İngiliz şairi Byron da Misolongi'de hastalıktan öldü. Kalbi Misolongi'de gömüldü. Misolongi çıbanı değilince, ordu hızla Mora daki tüm kaleleri aldı. Lord Byron nasıl kullanıldı? Grek âsiler, Lord Byron gibi tanınmış İngiliz şairleri de kendi kötü işlerinde istismara kalkışıyorlardı. Oysaki onlardan diledikleri tek şey, özellikle Lord Byron'un servetine el koymaktı. Lord Byron, 19 Nisan 1824'de sözde Grek "özgürlük savaşçıları"na zafere ulaştıran bir önder" olarak değil, tutulmuş olduğu hastalıktan kurtulamayarak kendi yatağında can veriyordu; ama Grekler, onu, kendi sözde "bağımsızlık ihtilâlinin bir mücahidi" olarak efsaneleştirmişlerdir⁸⁴.

Osmanlı ordusunun bu zaafı karşısında padişah 2 nci Mahmut, Mısır Valisi Kavalalı Mehmet Ali Paşa'dan yardım istemek zorunda kaldı. Mehmet Ali Paşa kuvvetleri 1825'te Mora Yarımadası'na çıktı ve kısa sürede isyanı bastırdı. İsyan bastırılmıştı ama bütün Avrupa bir araya gelerek Yunanistan'a özerklik verilmesini talep ediyordu.

1825

Fakat, Çar I. Aleksandr'ın ölümü (Aralık 1825) ile Rusya'nın başına geçen I. Nikola'nın şiddetli bir Türk düşmanı olup Yunan asilerine aşırı sempati duyması ve Doğu Akdeniz'i Mehmet Ali Paşa gibi güçlü bir komutan ve idarecinin denetimine bırakmayı ülkesinin çıkarlarına aykırı bulması, Rusların Yunan meselesini devletler arası bir problem haline getirmesine neden olmuştu⁸⁵.

1826

Yunan meselesini Rusya'nın yararına çözümlenmek için harekete geçen Çar I. Nikola, ilk olarak Prut boylarındaki sınıra asker yığmaya başladı. I. Nikola, Osmanlılar ile Akkerman Mukavelesi görüşmelerini yaparken bir yandan da İngilizler ile Yunan meselesi hakkında görüşmelere başlamıştı.

Görüşmeler sonucunda, daha Akkerman Sözleşmesi yapılmadan, 4 Nisan 1826'da "Petersburg Protokolü" imzalandı. Buna göre: "Yunanlılar, Osmanlı Devleti'ne vergi ile bağlı özerk bir devlet haline getirilecek ve bütün Türkler Yunanistan'dan çıkartılacak; İngiltere ile Rusya her türlü çıkar hesaplarından uzak olarak, bu öneriyi Osmanlı Hükûmeti'ne kabul ettireceklerdi".

Petersburg Protokolü, Yunanistan Devleti'nin kurulması yolunda, devletlerarası diplomasi alanında atılan ilk adım oldu. Avrupa devletlerinden Avusturya ile Prusya protokola katılmayı reddederken Fransa ise kabul etti. Rusya ile İngiltere, protokol esaslarını Osmanlı Hükûmeti'ne bildirerek uygulamaya konulmasını istediler. Osmanlı Devleti gönderilen notaya kesin bir şekilde olumsuz cevap verdi.

1827

ATİNA'NIN ELE GEÇİRİLMESİ

Reşit Paşanın kuvvetleri hızla İnebahtı, Karlıeli, Salona yörelerindeki asileri temizlediler. Atina'yı muhasara eden 12.000 askerin yansı hasta ve yaralıydı. Bu ordu iki yıldır çok meşakkat çekmişti. Atina'yı büyük bir topçu kuvvetiyle Fransız Albay Fabvier müdafaa ediyordu. 5 Haziran 1827'de teslim oldu. Türkler, tarihlerinde beşinci kez Atina'ya girmişlerdi. Ayaklananların elinde bir tek Anapoli kalesi ve adalar kalmıştı.

Mora isyanının bittiği sanıldığı anda, Avrupa müdahalesi kesinleşmişti. Hatta İngiliz elçiliğinden baştercümanı Bâb-ı Âli'ye, gelerek "Misolongi'den getirilecek Rum sergerdelerine hakaret edilmemesinin" İngiltere Devletinin isteği" olduğunu bildirmişti.

Atina'nın tekrar alındığının ertesi ay (6 Temmuz 1827) İngiltere, Rusya ve Fransa Londra'da bir anlaşma imzalayarak Mora'nın bağımsızlığını ilan ettiler⁸⁶. Atina'nın yeniden ele geçirilmesini bir beyanname ile ilan eden II nci Mahmut'a cevap olmak üzere, İngiltere-Rusya-Fransa, 6 Temmuz 1827'de Londra'da "Yunanistan'ı barışa kavuşturma" antlaşmasını imzaladılar.

Londra Protokolü (6 Temmuz 1827)'nde imzası bulunan üç devletin (İngiltere, Fransa, Rusya) Yunanlı "muhariplere" yardım etmesinin yanısıra, Osmanlı Devleti'ne baskıda bulunacağını öngörüyordu⁸⁷. Özetlersek; her

⁸⁴ Sonyel, a.g.e.s.118.

⁸⁵ Arşiv Belgelerine Göre Balkanlarda ve Anadolu'da Yunan Mezalimi-I ,a.g.e.,s.14.

⁸⁶ Türsan , a.g.e.,s.38-39.

⁸⁷ Arşiv Belgelerine Göre Balkanlarda ve Anadolu'da Yunan Mezalimi-I ,a.g.e.,s.15.

üç devlet de, Yunan "bağımsızlığının içlerinden sadece birisinin eseri olmaması ve hiçbirisinin yeni devlet üzerinde özel haklara sahip olmaması siyasetini izliyorlardı..."

Navarin Deniz Faciası:

Osmanlı devleti Yunan bağımsızlığını reddetmesi üzerine, üç devlet Akdeniz'deki donanmaları İngiliz Amiralî Cordington komutasında Mora'ya gönderdiler ve 20 Ekim 1827'de, savaşmamak kesin emrine rağmen, Osmanlı ve Mısır donanmalarını Navarin Limanında yaktılar. Avrupa kamuoyu bu olayı çılgın bir sevinçle karşıladı⁸⁸.

Ahmet Muhtar Paşa diyor ki :

"Fransa'nın ünlü şairlerinden Victor Hugo'nun "Şarklılar" adlı eserinde "Navarin" adlı bir şiiri vardır. Bu şiirin tamamen aleyhimize yazıldığı, Yunan sevgi ve yanlılığının ve Mora sorunu hakkında o dönemde batıların ne kadar haksız fikirler taşıdığının ve aldanmış olduklarının açık işareti'dir".

Navarin olayı, Osmanlı deniz gücü açısından çok olumsuz bir dönüm noktasıdır. Birbirine denizlerle bağlı üç kıtaya yayılmış bulunan ve 16 bin mil kadar kıyısı olan Osmanlı Devleti, "donanmasız bir deniz imparatorluğu" durumuna düşmüştür.

1828

6 Ağustos 1828'de bir sözleşme yapıldı. Eylül ayı başında da Fransızlar, Mora'ya asker çıkartarak işgal ettiler. Navarin olayından sonra büyük askerî güç ve moral kaybeden Osmanlı Devleti'nin bu durumundan istifade etmek isteyen ve Osmanlı Donanmasının yok olduğunu, Yeniçeriliğin lağvından sonra yeni Türk Ordusunun henüz gelişmediğini gören Rus Çar'ı I nci Nikola, bu fırsatı kaçırmadı. , 1828 Nisan'ında Osmanlı Devleti'ne savaş ilan etti. 26 Nisan 1828'de sınır olan Prut nehrini geçerek 11 nci Türk -Rus savaşını başlattı.

1829

Batıdan ve doğudan iki cephe açan Ruslar hızla ilerleyerek doğudan Erzurum'a batıdan ise Edirne'ye kadar ele geçirildi. Şair Namık Kemal'e (Vatan ve Silistre) ' yi yazdıran bu kahraman küçük kale, 1 Temmuz 1829 günü, Erzurum 7-8 Temmuz günü düşmüşler, Rus Ordusu hiçbir mukavemet görmeden 19 Ağustos 1829 günü Edirne'yi almıştı. Edirne'nin de düşmesi üzerine, Osmanlı Devleti barış istemek zorunda kaldı. Osmanlı ve Rus temsilcileri arasında Edirne'de yapılan görüşmelerden sonra 14 Eylül 1829'da Edirne Antlaşması imzalandı.

Küçük Kaynarca Antlaşmasından sonra imzalanmış şartları en ağır antlaşmalardan biri olan "Edirne Antlaşması" ile Osmanlı Devleti, Yunanistan Devleti'nin kurulmasını kabul ediyordu. Edirne Antlaşması'nın 10. Maddesine göre Osmanlı Devleti; Rusya, İngiltere ve Fransa'nın Londra'da 6 Temmuz 1827'de ve buna dayalı olarak yine Londra'da 22 Mart 1829'da aralarında yaptıkları, Yunanistan Devleti'nin kurulmasını ve bağımsızlığını öngören anlaşma ve protokolü kabul edecekti.

Rusya ile Türkiye arasındaki 14 Eylül 1829 Edirne Antlaşmasının 10 ncu maddesinde bu tanıma vardır. Üstelik 137 milyon altın frank harp tazminatı verilmesi kabul edilmişti.

1828 Osmanlı-Rus Harbi'nden bitkin ve perişan bir halde çıkmış olan Osmanlı Devleti'nin de, bunları kabulden başka yapacak bir şeyi olmadığı için, Yunan istiklali, 24 Nisan 1830'da Osmanlı Devleti'nce de kabul ve tasdik olundu⁸⁹. Yeni Yunan hükümeti Osmanlı egemenliği altında bulunacak, yılda bir buçuk milyon kurus haraç verecek ve devletin başına seçilecek Hristiyan prensin seçiminde Bâb-ı Âli, oy sahibi olacaktı. Böylece, Yunan Devleti hem üç büyük devletin ve hem de Avrupa'dan Yunanistan'a gönüllü olarak koşup gelen birçok şair, yazar ve askerlerin maddi ve manevi yardımı ile kurulmuş oluyordu.

24 Nisan 1830

YENİ YUNAN DEVLETİ DOĞUYOR :

1832

Yunanlıların hâmi olan İngiltere, Fransa ve Rusya Mayıs 1832'de Yunanistan'a son şeklini veren bir anlaşma yaptılar. Bununla, Yunanistan'ın kuzey sınırı olarak "Arta-Volo hattı" kabul edildi. Böylece, Yunanistan'a Attik ve Mora yarımadaları bırakılmış oldu. Ayrıca bu yarımadaların çevresindeki tüm adalar ile kuzey Sporadlar, Ege'nin ikinci büyük adası Eğribos dahil olmak üzere yüzlerce ada Yunanistan'a bağlandı. Kurulan Yunan Krallığı'na da Bavyera Kralı Louis'in oğlu Otto seçildi.

Bu talimata uygun üç devletin büyükelçileri 8 Nisan 1830'da İstanbul'da Osmanlı Devleti ne bir nota vererek Yunanistan'ın bağımsızlığının onaylanmasını istemişler, Karşı koymaya gücü yetmeyen Osmanlı Hükümeti de, Şeyhülislâm Abdülvehhab Efendi'nin "Müslüman topluluğunu şer ve zarardan koruma" gerektiği yolunda verdiği fetva üzerine kendi topraklarında ilk bağımsız Hristiyan devletin kurulmasını kabul etmişti⁹⁰. Bâb-ı Âli de bunu 24 Nisan 1830'da onaylamak suretiyle Yunan devleti doğmuştur. Gerçek bağımsızlık olayı bu olduğu halde, Yunanlılar her yıl ulusal bayram olarak ihtilalin başladığı 25 Mart 1821 gününü kutlarlar .

⁸⁸ Türk Yunan İlişkileri ve Megali İdea ,a.g.e.,s.58.

⁸⁹ Türk Yunan İlişkileri ve Megali İdea ,a.g.e.,s.15.,ayrıca bkz. Arşiv Belgelerine Göre Balkanlarda ve Anadolu'da Yunan Mezalimi-I ,a.g.e.,s.16.

⁹⁰ Turan, a.g.m., s.43.

1830

Yunan krallığını Leopold de Saxe-Coburg reddetmişti. Bunun üzerine İngiltere, Bavyera Kralı Louis I. (Ludwig I.)'in ikinci oğlu Prens Otthon⁹¹ (Otto Wittelsbach)'ı seçti. Genç prens tahtı kabul edince üç devlet 7 Mayıs 1832'de Bavyera ile Londra Andlaşmasını imzalayarak, Yunan devletini kesin bir biçimde siyasal olarak örgütlediler⁹².

1832

8 Ağustos 1832'de Helenler Meclisi, Prens Otthon'u Yunanistan kralı ilan etti. 25 Aralık 1832'de Sisam Adası na özerklik verildi. Sisam, Yunan devleti sınırları dışında kalmıştı. Fransa, İngiltere ve Rusya bir nota vererek 10 Aralık 1832'de Sisam'a bazı ayrıcalıklar ve bağımsızlık verilmesini Osmanlı Devletine kabul ettirdiler. Ada'da bir Rum Meclisi olacak ve bu meclisin başkanını Bâb-ı Âli seçecekti. Ada'da asker bulunmayacaktı. Ayrıca devlete yılda 400.000 kuruş vergi ödenecekti.

İstanbul görüşmelerinde Bâb-ı Âli; üç devlet elçilerine 26 Aralık 1832'de tüm öneriler kabul ettiğini bildirdi. Devletin kıpırdayacak hali kalmamıştı. Cezayir'i Fransızlar almışlar, isyan eden Mısır Valisinin oğlu İbrahim Paşa da 16 Haziran 1832'de Şam'ı zaptetmişti. 10 Aralık 1832'de Sisam'a özerklik verilmişti.

1833

Ocak 1833'de naip Otton ve Bavyera kitaları Yunanistan'a girdiler ve Otton kral oldu. Otto 1862 de çıkan bir ihtilal sonunda Yunan tahtından çekildi ve yerine Danimarka Kralı IX ncü Christian'ın oğlu Georg, I nci Yorgi ünvanıyla Yunan tahtına getirildi. Son Yunan kralı bu ailedendi. 2 nci Konstantin, 13 Aralık 1967'de Yunanistan'dan kaçıncaya kadar, bu aile Yunanistan'da hükümlan olmuştur.

Kral Otto, krallığı kabul ederken, sınırın genişletilmesini istedi. İngiltere ve Fransa'nın baskısıyla, Bâb-ı Âli, 12 milyon frank tazminat karşılığında Narda Körfezine kadar olan araziye Yunanistan'a verdi, işte bu olay, Yunanistan'ın ilk genişleme hareketidir.

1865

29 Mayıs 1865'te Yunan Denizi'nde mevcut ve İngiliz himayesi altında bulunan 7 Ada'nın Yunanistan'a hediye edilmesi, Megalo İdeacıları coşturmuş; gözlerin Girit'e dikilmesini sağlamıştı⁹³.

1832-1862

1832-1862 arasında tahtta kalan Kral Otto, azalan popülerliğini yeniden kazanmanın yolunu, bu yeni Megali ideolojisini şevkle desteklemede buldu; böylece artık önderlerince vaat edilmiş topraklarda atılmış ilk temel sayılan Yunanistan, Osmanlı imparatorluğu'na karşı girişilen kararlı bir yıkıcı kampanyanın merkezi oldu.

1841

Girit Adası'ndaki Rumalar, 1841'de ve daha sonra da 1858'de başlarındaki Türk yöneticilere isyan ettiler. 1863'te Yunanistan'ın ikinci hükümdarı olarak seçildiğinde, Kral I. George, halkın kabarıp milliyetçilik duygularına uyup, Yunanistan Kralı değil, Helenlerin Kralı ünvanını almıştı. 1866'da Girit'te bir üçüncü ayaklanma patlak verdi. Bu arada, Yunan Hükümeti, Türklerin yönetimindeki Epir ve Teselya'da da isyanları destekliyordu.

1854-1876

Milli büyüklük hususunda kendi emelleri peşinde koşan Yunanlılar gibi, bütün Sırp, Romenler ve Bulgarların yağmalarına ilaveten, Yunan ve Rus zaferleri, Osmanlı İmparatorluğu'nun elinde kalan yerlere, Müslüman göçmenlerin akın etmesiyle sonuçlandı.

1854 ile 1876'da yalnız Kırım'dan 1,4 milyon Tatar kaçtı. 1897'de 30.000 kadar Müslüman Teselya'yı terk etti. Bütün bu mültecilere, Osmanlı Hükümeti tarafından toprak verilmesi veya başka suretle ekonomik yönden yardım edilmesi zorunlu idi. Bu da, zaten fakirleşmiş bir millet için korkunç bir yükü⁹⁴

1877-1878

Türk ordularının, 1877-1878 Türk-Rus Harbi sırasında Balkanlar'da ilerleyen Rus kuvvetleri karşısında kilitlenip kaldıkları bir sırada, bir Yunan ordusu Teselya'ya girdi. Bu askeri harekâtın mükâfatı olarak 1881 İstanbul Konferansı'nda Yunanlılara Teselya ve Epir'in bir parçası (Arta) verildi.

1897

Yunanistan bu askeri ve diplomatik zaferden öylesine cesaretlenmişti ki, büyük bir çatışma için hiç de hazırlıklı olmadığı halde, 1897'de Osmanlı İmparatorluğu'na harp ilan etti. Bir Yunan kuvveti Girit'e başarılı bir çıkarma yaptı; ancak Veliâht Konstantin Teselya'da kesin bir yenilgiye uğradı. Ordusunu toptan imhadan ancak Avrupa devletlerinin zamanında müdahalesi kurtardı.

Önde gelen Yunanlı tarihçilerden D. George Kousoulas'ın işaret ettiği gibi : "*Büyük Ülke'nün (Megali İdea) bayraktarlığı artık, bir ülkenin dış politikasının o ülkenin olanak ve yetenekleri ve dönemin uluslararası*

⁹¹ Ülkede sürüp giden siyasî kaosa bir son vermek için, üç büyük devlet 1832 Mayıs'ında, Bavyera Wittelsbach hanedanından Prens Otto'nun Yunan tahtına getirilmesi hususunda anlaşmaya vardılar ve zamanın Bavyera kralı I. Ludwig'in oğlu Prens Otto 6 Şubat 1833 tarihinde 3500 kişilik bir Bavyera askerî muhafız birliği ile Yunanistan'a geldi; ancak kendisi o tarihte henüz onyediyi yaşında olduğundan, Yunanistan 1835'e kadar gene Bavyeralılar'dan oluşan bir niyabet heyeti tarafından idare edildi. Bkz. Hatipoğlu, a.g.e., s.26.

⁹² Türsan , a.g.e., s.54.

⁹³ Türk Yunan İlişkileri ve Megali İdea ,a.g.e., s.23.

⁹⁴ Oberling, a.g.e., s.37-38.

koşullarıyla tutarlı olması gerektiğini anlamayan veya anlamak istemeyen aşırı hayalcilerin eline geçmişti⁹⁵." Buna rağmen, Yunan saldırganlığı mükâfatını da gördü; zira çatışma sona erdiğinde, büyük devletler, Osmanlı İmparatorluğu'nun Hristiyan bir prensin yöneteceği muhtar (otonom) bir Girit'in kurulmasına izin vermeye zorladılar. Bu prens de, Yunan kralının ikinci oğlu Prens George'tan başkası değildi.

GİRİT KATLIAMLARI

1897

Şubat 1897'de Yunanistan, Girit Adası'nı istila ettiği zaman, binlerce Yunanlı Müslüman katledildi. Yalnız Sitia muntıkasında 374 çocuk dahil 851 kişi öldürüldü. Orta Girit'teki seksen Müslüman köyü tamamen tahrip edildi. Katliam, ancak İngiliz ve Fransız askeri birliklerinin vaktinde gelişile durduruldu.

Sitia muntıkasında katliamın görgü şahidi, Boukaka Köyü'nden bir kadın, Fransız memurlara şu ifadeyi verdi : *"Hristiyanlar, Hüseyin Mehmedakis'in gebe karısı Halime'yi yere attılar ve karnını yarıp cenini çıkardılar. Keza, Mustafa Ömer Efendakis'in kızı Fatime'yi göğüslerinden sırtının ortasına kadar kesip bıçakladılar. Erkekleri caminin içine tıkıp öldürdükten sonra, onları minareden fırlatıp attılar ve daha sonra minareyi benzinle ateşe verdiler. Adamlar, elleri ve ayakları yarı yanmış halde köyün her yerinde koşuyorlardı. Çocuklar bıçaklandı ve birkaçı minare çöktüğü zaman altında ezildi⁹⁶."*

KIBRIS ADASI'NIN COĞRAFİ KONUMU

Doğu Akdeniz'de 34°33'- 35°41' kuzey paralelleri ile 32°17'- 34°35' doğu meridyenleri arasında yer alan Kıbrıs, Sicilya (25.710 km), Sardunya (24.090 km²) adalarından sonra Akdeniz'in üçüncü büyük adasıdır⁹⁷. Ada'nın yüzölçümü 9251 km²'dir. Kıbrıs adası Anadolu'dan kopmuş olup, toprak yapısı, iklimi, bitki örtüsü ve hayvan türleri bakımından tamamen Anadolu'nun bir parçasıdır⁹⁸. En uç noktaları arasındaki uzunluk batı-doğu doğrultusunda 224 km'ye, kuzey-güney doğrultusunda 96 km'ye ulaşır.

Kıyılarının toplam uzunluğu yaklaşık 780 km'dir⁹⁹. Jeolojik devirlerde bir çöküntü neticesinde Hatay bölgesinden ayrılıp bir ada haline gelen Kıbrıs'ın ilk sakinleri Anadolu'dan gelmişlerdir¹⁰⁰. Kıbrıs adasıyla Anadolu arasında en yakın mesafe adanın kuzeyindeki Kormacit burnu ile Anadolu'nun Anamur burnu arası olup 71 km. (44 mil)'dir¹⁰¹. Kıbrıs ile Suriye arasında en kısa mesafe adanın kuzey doğusundaki Karpas burnu ile Suriye'nin Lazkiye şehri kuzeyindeki İbnhan burnu arası olup 98 km. (61 mil)'dir. Kıbrıs Yunanistan'a 800, Hayfa'ya 290, Beyrut'a 221, Mısır'a 316 ve Girit adasına 555 km. uzaklıktadır.

Kıbrıs kıyılarının uzunluğu 782 km. kadardır. Kıbrıs'ın büyüklüğü; 9280 Km. olup takriben Trakyanın 1/3'ü ve bütün Türkiye'nin 1/83'ü kadardır¹⁰².

1960 Kıbrıs Antlaşmaları'na göre de İngilizlerin elinde 158,4 km²'lik (99 mil²) iki üs bölgesi vardır. (Dikelya ve Ağrotur Üsleri) Bu üsler anlaşmalar gereği İngiliz toprağı sayılır. Türkiye ile Kıbrıs arasında en kısa uzaklık 70 km (40 mil) olması nedeniyle açık havalarda Beşparmak Dağları'ndan Türkiye'nin güney kıyılarını görmek mümkündür¹⁰³.

KIBRIS ADASININ TÜRKİYE İÇİN JEOPOLİTİK VE STRATEJİK ÖNEMİ

Coğrafi konumu ile Kıbrıs, Türkiye için jeopolitik ve jeostratejik açıdan hayati bir önem taşımakta; Anadolu'nun savunulmasında hayati rol oynamaktadır. Ayrıca Kıbrıs adası, Avrupa ile Afrika kıtaları arasında bir atlama taşıdır¹⁰⁴. Herhangi bir devlet tarafından Doğu Akdeniz'de Anadolu ve Suriye kıyılarına yapılacak bir harekâta Kıbrıs Adası, bir ileri karakol veya bir ileri mevzii olarak kullanılabilir¹⁰⁵.

Kıbrıs'ın Türkiye için jeostratejik önemini Yüce Atatürk şöyle vurgulamıştır: Güneyde askeri bir tatbikatı izleyen Atatürk etrafında bulunan subaylara: *"Türkiye'nin yeniden işgal edildiğini ve Türk kuvvetlerinin sadece bu bölgede mukavemet ettiğini farzedelim. İkmal yollarımız ve imkanlarımız nelerdir?"* sorusunu sorar. Subaylar birçok görüş ve düşünceleri ileri sürerler. Atatürk hepsini sabırla dinler. Sonra elini haritaya uzatır ve Kıbrıs'ı işaret ederek : *"Efendiler, Kıbrıs düşman elinde bulunduğu sürece bu bölgenin ikmal yolları tıkanmıştır. Kıbrıs'a dikkat ediniz. Bu ada bizim için çok önemlidir¹⁰⁶."* der.

Kıbrıs'ın jeostratejik önemi çok iyi bilinmelidir ki Ada'da 1931'den beri devam eden Kıbrıs davası, Kıbrıs'taki bir avuç Türkün davası olmaktan çıkmış ve 80.000.000'lük Türkiye Cumhuriyetinin en önemli davası olmuştur¹⁰⁷.

⁹⁵ Aynı yer, s.36.

⁹⁶ Aynı yer, s.10.

⁹⁷ **Osmanlı İdaresinde Kıbrıs (Nüfusu-Arazi dağılımı ve Türk Vakıfları)** T.C.Başbakanlık Devlet Arşivleri Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı Yayın no.43, Ankara, 2000., s.3.

⁹⁸ **Türk Silahlı Kuvvetleri Tarihi, III. Cilt, 3. Kısım Eki, Kıbrıs Seferi (1570-1571)**, Ankara 1971, s. 32 , Ayrıca bkz. Abdulhaluk Mehmet Çay, **Kıbrıs'ta Kanlı Noel-1963**, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları, Ankara, 1989 ,s.1.

⁹⁹ Anabrittanica Ansiklopedisi, "Kıbrıs", c. XVIII, s. 432.

¹⁰⁰ Osmanlı İdaresinde Kıbrıs, a.g.e, s.8.

¹⁰¹ **Kıbrıs'ın Fethi (1570-1571)** , Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları No: 689, Ankara ,1986,s.26.

¹⁰² **Kıbrıs Broşürü No:1**, Genelkurmay İstihbarat Başkanlığı Yayınları ,Ankara ,1964,s.4.

¹⁰³ Serter, a.g.e., s.1.

¹⁰⁴ Ali Fikret Atun , **İkinci Kıbrıs Seferi**, Harp Akademileri Basımevi, İstanbul, 1999, s.12.

¹⁰⁵ Kıbrıs'ın Fethi (1570-1571), a.g.e, s.27.

¹⁰⁶ Serter, a.g.e., s.5.

¹⁰⁷ **Sebepler ve Sonuçlarıyla 1974 Kıbrıs Barış Harekâtı** , Kıbrıs Türk Barış Kuvvetleri Komutanlığı Yayını , GİRME, 1996, s.3.

Kıbrıs, Türkiye için tarihi yönden de çok önemlidir. Atalarımız Kıbrıs'ı, 1571 yılında 80.000 şehit pahasına almışlardır¹⁰⁸. Kıbrıs adası, uygun deniz ve hava üssü imkânlarına da sahiptir. Bu nedenle Doğu Akdeniz'de deniz ve hava üstünlüğü kurmak isteyen güçler için Kıbrıs, bulunmaz bir yerdir.

Kıbrıs Rum Halkı

Kıbrıs adası, tarihin hiçbir döneminde Yunanlılara ait olmamıştır. Bugün Kıbrıs'ta bulunan Rumlar, Yunanlı değildirler. Bunlar, pek çok yabancı tarihçinin ve de siyasetçinin de kabul ettikleri gibi, Kıbrıs'ı tarih boyunca işgal etmiş bulunan ulusların kalıntılarıdır. Bunlara, soyu soppu belli olmadığı için levanten de denilmektedir.

Kıbrıs, Yunanistan'a 960 km uzaklıkta bulunmaktadır. İngiliz devlet adamlarından Sir Vinston Churchill, 1907 yılında verdiği demeçte: Kıbrıs Rumlarının Yunan olmadıklarını açıkça söylemiş ve "Adanın Yunanistan'la tarihi ve coğrafi münasebetleri olduğu iddiası hayal mahsulüdür"¹⁰⁹, demiştir.

Kıbrıslı Olma Özelliği ve Millî Psikoloji

Kıbrıs Cumhuriyeti kurulduğunda 1960 senelerinde ada ahalisinde, Kıbrıslı olmanın verdiği tipik bir hüviyet ve müşterek milliyet şuuru doğmamıştır. Kıbrıslı olmanın şuuru teşekkül etmediği cihetle, millî psikolojiden bahsedilemez. Adada yaşayan bütün unsurlar; Kıbrıslı olmaktan değil, mensup ve bağlı oldukları milletlerden gurur duyarlar. Kıbrıs'ın sosyolojik ortamı; bu haliyle nikâh düşmeyen akrabalar arasında kazaen vaki izdivaca benzer¹¹⁰.

Kıbrıs Bayrağı

Kıbrıs Cumhuriyetinin bayrağı; aslı unsur olan Türkler ve Rumlar tarafından asla iltifat görmez. Ancak resmî dairelerin ve makam arabalarının zoraki dekoru vaziyetindedir¹¹¹.

Fizikî vasıfları

Açık mücadele kabiliyeti Türk unsurunda, sinsî mücadele kabiliyeti Rum unsurunda daha fazladır¹¹².

Kıbrıs Adı

Türkçe'de Kıbrıs, Arapça'da "Kubrus" Batı dillerinde "Cyprus", "Cypre", "Chypre", "Gipros" ve "Cypren" olarak adlandırılan ada; İbraniler'de "Kittim" denilen Kıbrıs; "Kypros" olarak ilk defa Homeros'ta zikredilmektedir. Adının, Ana Tanrıça Kibele'ye bu adada verilen isim olan adayı ilk işgal eden Yasef'in oğlunun adına izafeten "Kittim" veya "Chetini", M.Ö. 600 yılında bugünkü Lefke yakınlarında bulunan Depa (Soli) şehrinin Kralı olan Philocyprus'un adına izafeten "Cyprus" ve bir şehir adı olarak da "Pafos" denilmiştir¹¹³.

Nüfus Yapısı

Türk egemenliği zamanında (1571-1878) Kıbrıs'ta Türklerin nüfusu Rumlardan çok idi. Rahip Kyprianos'a göre 1777 senesinde 47.000 Türk ve 37.000 Rum olmak üzere toplam nüfus 84.000'dir¹¹⁴. Kıbrıs, 1960'ta bağımsızlığını ilan ettiğinde, Ada'da 412.521 Rum, 104.350 Türk, 3.628 Ermeni, 2.705 Manini, 502 Çingene vardı. 2.951 kişi de çeşitli etnik kökenli idi. Görülüyor ki nüfusun ancak % 18,07'si Türktür. Bunlar da çoğunlukla, küçük ve bir tehlike karşısında hassas yerleşim noktalarına dağılmışlardır¹¹⁵. Bugün Kıbrıs'ta çeşitli milletlere mensup insanlar bulunmaktadır. Kıbrıs'ta İngiliz egemenliğinin başlamasından sonra, Kıbrıs Türklerinin ana vatan Türkiye'ye göçleri 1939 yılına kadar yoğun bir şekilde sürecektir. 1963 olaylarına rastlayan ilk Cumhuriyet yıllarında ise 600.000 civarında olan nüfusun 1/5'i Türklerden ve 4/5'ü Rumlardan oluşuyordu. Bu orantının Türklerin lehine olduğu dönemler de yaşanmıştır. Hâlen ana vatan Türkiye'de bir milyona yakın, İngiltere'de 300.000 ve Avustralya'da da 100.000'den fazla Kıbrıslı Türk yaşamaktadır¹¹⁶.

¹⁰⁸ Serter, a.g.e., s.5.

¹⁰⁹ Aynı yer, s.6.

¹¹⁰ Kıbrıs Broşürü No:1, a.g.e., s.29.

¹¹¹ Aynı yer, s.29.

¹¹² Aynı yer, s.29.

¹¹³ Osmanlı İdaresinde Kıbrıs, a.g.e., s.4-5.

¹¹⁴ Ada nüfusu hakkında Venedikliler dönemine kadar elde yeterli ve sağlıklı bilgiler yoktur. Venedikliler zamanında (1489-1570) 100.000 ile 200.000 arasında değişen ada nüfusu, bu dönemde şöyle bir seyir takip etmiştir: Osmanlılar tarafından 1571 yılında fethinden önce ada nüfusu toplam 197.586 kişidir. Fethi müteakip ilk Vali Muzaffer Paşa'nın yaptırdığı sayıma göre erkek nüfusunun 120.000 olarak belirlendiği Kıbrıs'ta, bazı kaynaklarda istilalar, kuraklıklar, veba, çekirge sürüleri nedeniyle 18. yy. 'ın sonlarında toplam nüfusun 80.000'e kadar düştüğü de belirtilmektedir.

Adanın İngiltere'ye devrinden sonra İngilizlerin 1881 yılında yaptığı sayıma göre 186.173 olan nüfus; sürekli artış göstererek I. Dünya Savaşı'ndan önce (1911) 274.108, II. Dünya Savaşı'ndan önce (1931) 347.959, savaştan sonra (1946) 450.114 olmuş ve 1952'de 500.000'i bulmuştur. Son dönemde 1956'da yapılan sayımda 130.000 Türk (%25) ve 391.000 Rum (%75) olmak üzere 521.000 çıkan toplam nüfus, 1960 sayımında 571.000'e ulaşmıştır.

Önemli siyasi sarsıntılar, 1877-78 savaşı, I. ve II. Dünya Savaşları, 1950-56 Enosis kampanyaları, Türkiye'ye ve İngiliz Milletler Topluluğu Ülkeleri'ne göç ve 1963 noelindeki terör olayları vb. sebeplerden kaynaklanmaktadır.

Örneğin İngiltere, Kanada ve Amerika'da bugün birçok Kıbrıs kökenli Türk yaşamaktadır. Ayrıntılı Bilgi İçin Bakınız , Osmanlı İdaresinde Kıbrıs, a.g.e., s.5-6.

15 Aralık 1996 yılında yapılmış olan genel nüfus sayımı sonuçlarına göre Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin nüfusu 200.587'dir. (Nüfusun 197.264'ü Türk (%98,3), geriye kalanlar da yabancı uyrukludur. Güney Kıbrıs Rum Yönetimi'nin nüfusu ise 700.000'e yakındır. 30 Nisan 2006'da yapılan konut ve nüfus sayımının ilk kesin sonuçlarına göre de KKTC'de edimli (de-facto) nüfusun 265.100, güncel (de-jure) nüfusun ise 256.644 olduğu resmen açıklanmıştır. Bkz. Serter, a.g.e., s.6.

¹¹⁵ Oberling, a.g.e., s.6.

¹¹⁶ Serter, a.g.e., s.4.

KIBRIS TARİHİ

Kıbrıs adası ada Orta çağlar başından beri Bizans, Arap, Fransız (Haçlı), İtalyan (Venedik) ve nihayet Osmanlı hâkimiyetini tanımıştır¹¹⁷. Kıbrıs'ın ilk sakinleri AKA'larla Suriye ve Anadoludan gelen unsurların karışımıdır¹¹⁸. Kıbrıs'ta insan yerleşimi ile ilgili ilk kesin bilgiler, yaklaşık M.Ö. 7000 yılında Güney Türkiye, Suriye ve Filistin'den gelenlere aittir¹¹⁹.

M. S. 395

Roma İmparatorluğu'nun M.S. 395 tarihinde ikiye ayrılmasından sonra Kıbrıs Adası, Doğu Roma İmparatorluğu'nun yâni Bizans'ın hissesine düşmüştür¹²⁰. Bizans döneminin diğer önemli bir sonucu Yunanlılıkla ilgisi olmayan Kıbrıs hristiyan halkının, Rumca'nın Bizans'ın resmî dili olmasından sonra bu yeni dili benimsiyerek Rumlaşmış olmalarıdır¹²¹.

Hristiyanlığın doğuşunda bu dini ilk kabul eden Roma vilâyetlerinden biri olmuş ve Ortodoks Kilisesi kurulmuştur. Ancak Katolik-Ortodoks mücadelesi Osmanlı fethine kadar devam etmiştir¹²².

Müslümanlar az bir zaman zarfında, mucizevî bir kudretle, Yakın Şark'ın Sasanî ve Bizans İmparatorluklarını yere serdikten sonra da hayrete şayan bir süratle denizlere açılmışlar, Halife Osman zamanında Şam vâlisi bulunan Mu'âviye, vücuda getirdiği bir donanma ile, M. 650 yılında, Kıbrıs'a bir sefer yaptı ve Ada'yı yıllık 7200 dinar (altın) vergi ile İslâm devletine bağlamıştır¹²³.

1191'de III. Haçlı Seferleri'nde İngiltere Kralı I. Richard (Arslan Yürekli Richard) tarafından alınan Kıbrıs'ın krallığına Richard tarafından, Kudüs Kralı Guy de Lusignan getirildi. Ortodoks Başpiskoposu Germanos'un başpiskoposluğu iptal edilerek, Ortodoks Kilisesinin legal varlığına son verildi¹²⁴.

Luzinyan'lar üçyüz yıl ülkeyi yönettiler. Bu Kıbrıs tarihinin en parlak dönemidir. Yönetimleri altında Ada, ipek, deri, baharat ticareti ile müthiş zenginliği, edebiyatçıları ve mimari eserlerinin güzelliği ile şöhret sahibi oldu¹²⁵.

1489

1489'da Venedik Cumhuriyeti adayı dolanbaçlı yollardan ilhak etmiş ve İdare Venedikliler tarafından ele geçirildikten sonra Kıbrıs, Venedik soylularından seçilen bir askerî valiyle yönetildi¹²⁶. Bu hal Osmanlı'ların işgaline kadar devam etmiştir¹²⁷. Ancak Osmanlı fethine kadar sürecek olan Venedik idaresi Kıbrıslılar için tam bir felâket olmuştu¹²⁸. Venedikliler, yerli halka ezici bir yönetim uyguluyorlardı. Halk, kalelerin hendek kazma ve tahkim ve savaş hizmetleri altında eziliyordu. Her yıl vermekte oldukları 350.000 duka altınlık vergi sebebiyle perişan durumda idiler¹²⁹.

KIBRIS'IN OSMANLI'LARCA FETHİ

1521'de Rodos Adası'nın Osmanlılar tarafından fethedilmesiyle telaşa düşen Venedikliler, savunma hazırlıkları yapmağa başladılar. Ağır vergiler ve zulüm altında ezilen halk, zalim Venedik yerine âdil Türk yönetiminin olmasını tercih etmekteydi. Doğu Akdeniz, Karadeniz, Kızıldeniz, Türk toprakları ortasında birer göl durumundaydı. Türk donanması, bu denizlere egemen olmakla birlikte varlığını Batı Akdeniz'de Cebelitarık'a, Hint Denizi'nde Sumatra Adası'na kadar duyuruyordu¹³⁰.

Kıbrıs'ta Türk Hâkimiyeti (1570 -1878)

Ortadoğu'nun bu ülkelerini ele geçirmeyi başarmış bir imparatorluğun Kıbrıs'ı ele geçirmeyi ihmal etmesi mümkün değildi. Özellikle Venedik Cumhuriyeti'nin Doğu Akdeniz'de önemli bir üssü olan Kıbrıs'ta yuvalanmış olan korsanlar, Mısır'a giden Türk hacı ve tüccar gemilerine saldırmak suretiyle maddi ve manevi zararlar veriyorlardı¹³¹. Osmanlı Devleti, Kıbrıs'ı ele geçirmeyi hayati bir zorunluk olarak görmüştür¹³². Çünkü Ada'nın fethiyle ancak Akdeniz'in doğusunda Osmanlı egemenliğinin tamamlanması ve bütünleşmesi mümkün olabilecekti. Kıbrıs seferine Serasker olarak Lala Mustafa Paşa tayin olunmuştu. Üç aylık bir kuşatma sonunda 1 Ağustos 1571 tarihinde Magosa kalesi de alınarak Kıbrıs'ın fethi tamamlandı¹³³. Fetihten sonra Lefkoşe merkez

¹¹⁷ Osman Turan, "Orta Çağlarda Türkiye - Kıbrıs Münasebetleri", Belleten, C. XXV III, sayı .110 (Nisan 1964), s. 209.

¹¹⁸ Kıbrıs Broşürü No:1, a.g.e., s.32.

¹¹⁹ Harry Scott Gibbons, **Kıbrıs'ta Soykırım (The Genocide Files)**, Özyurt Matbaası, Ankara, 2003, s.19.

¹²⁰ Çay, a.g.e., s.3.

¹²¹ Aynı yer, s.4.

¹²² Osmanlı İdaresinde Kıbrıs, a.g.e., s.9.

¹²³ Turan, a.g.m., s.209.

¹²⁴ Çay, a.g.e., s.5.

¹²⁵ Gibbons, a.g.e., s.20.

¹²⁶ Osmanlı İdaresinde Kıbrıs, a.g.e., s.11.

¹²⁷ Kıbrıs Broşürü No:1, a.g.e., s.32.

¹²⁸ Çay, a.g.e., s.6.

¹²⁹ Kıbrıs'ın Fethi (1570-1571), a.g.e., s.22.

¹³⁰ Aynı yer, s.10.

¹³¹ Aynı yer, s.14.

¹³² Kıbrıs'ın Fethi (1570-1571), a.g.e., s.15.

¹³³ Çay, a.g.e., s.8-9.

olmak üzere Kıbrıs idârî yönden bir "Beylerbeydik" statüsüne alınarak tahrir olunup, Avlonya Sancakbeyi Muzaffer Paşa Beylerbeyi tayin edildi¹³⁴.

Ada'da Türk İdaresi

Adada yaşayan Rum ahaliye gelince, bunlar Türkler'i bir kurtarıcı olarak karşıladılar, Osmanlılar Rumlar'a saygıyla davranıldı. Osmanlılar köleliği kaldırdılar ve Kıbrıslılara ev ve toprak sahibi olma hakkı tanıdılar. Ortodoks cemaati bütün diğer Hristiyan mezheplerden üstün kabul ettiler ve Ortodoks Başpiskoposluğunu yeniden ihdas ettiler. Her şeyin ötesinde, Kıbrıslılar, "millet sistemi"¹³⁵ olarak bilinen azınlıklara geniş özgürlük veren o mükemmel düzenin bir parçası haline getirildiler. Bu düzen ise, Osmanlı imparatorluğu'ndaki dini azınlıklara yüzyıllar boyu Türkler gelmeden önce Avrupa'da sahip olduklarından çok daha fazla özgürlük sağlamıştır. Ada'nın askerî bakımdan kuvvetlendirilmesi yanında nüfus olarak da Türk iskânına ihtiyaç duyuluyordu. Bunu sağlamak amacıyla; çeşitli Türkmen topluluklar mecburî iskâna tabi tutularak Kıbrıs'a yerleştirildiler¹³⁶. Venedikliler döneminde halkın elinden alınan dinî hürriyet geri verilerek sürgünde olan Ortodoks başpiskoposunun adaya dönmesine müsâade edildi¹³⁷.

Bu devirde Latinlerin Katolik Kilisesi yasaklandı ve Rum Ortodokslar teşvik edildi. Ada Rumları 308 yıllık Türk idaresinde (1570-1878) varlıklarını korudukları gibi ekonomik, kültürel ve hatta siyâsî bakımdan da gelişme imkânını bulmuşlardır¹³⁸. Kıbrıs'a yerleştirilmiş olan Anadolu Türkleri ile adadaki Rumlar, dinleri ve dillerinin ayrı olmalarına rağmen, uzun zaman barış içinde yan yana yaşadılar¹³⁹.

Genellikle sanılır ki, Türkler 1571'de Kıbrıs'ı fethetmekle, onu Yunanlılardan "çalmışlardır". Halbuki bu tarihte, Bizans Rum İmparatorluğu sona erele bir yüzyıldan fazla olmuş ve Kıbrıs da yaklaşık üç yüz yıldanberi Batı Avrupa'nın egemenliği altında yaşamakta idi (Önce Lusignan şövalyeleri ve sonra da Venedikliler).

Kıbrıs Türklerinin ataları, ilk İngiliz göçmenlerinin Kuzey Amerika'ya gelmelerinden çok önce, 1570'lerde yeni vatanlarına gelmişler ve dört yüz yıldan fazla bir süre adada yaşamışlardır¹⁴⁰. 1571'de Osmanlılar Kıbrıs'ı fethetti Türklerin, dört yüz yıldan fazla zamandır Kıbrıs'ta oldukları ortadadır¹⁴¹.

Esas Kıbrıs sorununun özü Sokollu Mehmet Paşa'nın 1572'de Venedik elçisine söylediği sözlerde yatmaktadır: " . . . siz bizim donanmamızı yakmakla sakalımızı traş ettiniz. Biz Kıbrıs adasını almakla kolunuzu kestik, kesilen sakal daha gür yerine çıkar, ancak kesilen kol yerine gelmez . . ." İşte Kıbrıs sorununun özü, Batı dünyasına karşı, Hristiyan zihniyetine karşı bu kesik kolun mücadelesidir. Kıbrıs'taki Türk-Rum anlaşmazlığı bu mücadelenin sadece görünürdeki bir bölümüdür¹⁴².

Frankfurt Üniversitesi'nden Prof. Franz George Maier'in de belirttiği gibi : "Kıbrıslıların çoğunluğunun Yunanistan'a hayranlık beslemesi tek başına Yunanistan ile birlik kurmayı haklı gösteremez. Kıbrıslıların talepleri konusunda, her zaman iddia edildiği gibi, tarihsel ve hukukî bir temel oluşturdıkları da son derece şüphelidir. Kıbrıs, İskender döneminde Yunanlıların egemen olduğu Ptolemios Krallığı'nın bir parçası olmuş ve daha sonra, Bizans döneminin Yunan hâkim sınıfınca yönetilmişse de; hiçbir zaman Yunanistan'ın bugünkü anlamıyla bir parçası olmamıştır.

Modern Yunan ulus devleti de bu İmparatorlukların mirasçı olduğunu mantiken iddia edemez. Yunan devletine eskiden ait olmaktan gelen bir birlik hakkı bu nedenlerle öne sürülemez¹⁴³..."

Kıbrıs aslında bir Osmanlı ülkesidir. Osmanlı Türk İmparatorluğu Kıbrıs'ı 1571'de her karış toprağını Türk kanı ile sulayarak fethetmiştir. Bu yönüyle Kıbrıs, fethedilen bir ülkedir. Tarihî bakımdan Türklerin üzerinde fetih hakkı vardır. 30 bin kadar Kıbrıs fatihi aileleriyle birlikte oraya yerleşmişlerdir. Osmanlı İmparatorluğu, Kıbrıs'ta 307 sene hukuken ve fiilen hükümlan olduktan sonra, Ada'yı 1878'de siyâsî ve askerî zaruretlerle emaneten İngiltere'ye terketmiştir¹⁴⁴.

KIBRIS'TA RUM İSYANLARI BAŞLANGICI VE TÜRKLER'E KARŞI KATLİAM VE SOYKIRIM OSMANLI DÖNEMİNDE İSYANLAR

Kıbrıs Rumlarının ezeli ve ebedi arzuları, megali idea doğrultusunda Kıbrıs'ı Yunanistan'ı ilhak etmek olmuştur. Ancak Kıbrıs Rumlarının enosis faaliyetleri, Türk döneminden itibaren başlamıştı.

¹³⁴ Osmanlı İdaresinde Kıbrıs, a.g.e., s.17.

¹³⁵ Osmanlı nüfusu mensup olduğu dinlere göre milletlere bölünmüştür. Yani, bütün Müslümanlar Müslüman Milletine, bütün Museviler Musevi Milletine vb. mensuptu. Her millet, Osmanlı İmparatorluğu'nun yarı bağımsız bir unsurunu teşkil etmekteydi. Milletler kendi kurallarını uygulamakta, kendi mezarlıklarını, okul ve kiliselerini yönetmekte ve evlenme, çeyiz durumu, boşanma, nafaka ve diğer medeni hukuk konularında da yetkiye sahiptiler. Ayrıntılı bilgi için bkz. Oberling, a.g.e., s.4

¹³⁶ Çay, a.g.e., s.10.

¹³⁷ Osmanlı İdaresinde Kıbrıs, a.g.e., s.18.

¹³⁸ Aynı yer, s.19.

¹³⁹ Türk Yunan İlişkileri ve Megali İdea , a.g.e., s.27.

¹⁴⁰ Pierre Oberling, Fahir Armaoğlu , **Kıbrıs Faciası**, Türk Tarih Kurumu Basımevi , Ankara , 1990 , s.3.

¹⁴¹ Aynı yer , s.1.

¹⁴² **Sebepler ve Sonuçlarıyla 1974 Kıbrıs Barış Harekâtı** , Kıbrıs Türk Barış Kuvvetleri Komutanlığı Yayını , Girne, 1996, s.

¹⁴³ Oberling, a.g.e., s.64.

¹⁴⁴ Hamza Eroğlu , " **Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetini Yaratın Tarihî Süreç Ve Son Gelişmeler** " Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi Cilt: XVIII Kasım 2002 , Sayı: 54, s.739.

1570-1571 yıllarında Kıbrıs'ı fethederek yerli Ortodoks Rumlara refah, özgürlük ve adalet getiren Türk yönetimine karşı Rumlar, Osmanlı döneminde "Besle kargayı oysun gözünü" atasözünü doğrularcasına misali, 1821 Yunan isyanı ile birlikte enosis (ilhak) faaliyetlerine başlamışlardı¹⁴⁵.

1821 yılında, Mora isyanına paralel olarak, Kıbrıs Rumlarının da isyana hazırlandıkları haberi, Kıbrıs Valisi Küçük Mehmet'i hemen harekete geçirmiş ve yapılan araştırmalar sonucunda, kiliselerde isyan için hazırlanan planlar, silahlar ve cephane ele geçirilmiş ve bu nedenle Başpiskopos Kiprianos ve bazı piskoposlar idam edilmişlerdi.

OSMANLI'NIN 1877-1878 YILINDA 93 HARBİNİ KAYBETMESİ MECBUREN BERLİN ANLAŞMASIYLA KIBRIS'I İNGİLTERE'YE GEÇİCİ VERMESİ

Çarlık Rusyası 24 Nisan 1877 tarihinde Osmanlı Devleti'ne savaş ilân etti. Rumeli'den süratle ilerleyen Rus orduları Ayastefanos (Yeşilköy) önlerine kadar geldiler. Bunun üzerine Osmanlı Devleti 3 Mart 1878 tarihinde Rumeli ve Doğu Anadolu'da büyük toprak kaybına sebep olan Ayastefanos Antlaşması'nı imzalamak zorunda kaldı. 3 Mart 1878 tarihinde imzalanan bu anlaşma ile Rusya'nın Slavcılık politikası büyük bir zafer kazanmış, Osmanlı Devleti'nden önemli bir toprak kütlesi koparak Balkanlar'da nüfuzunu arttırmıştı¹⁴⁶.

Rusya'nın güneye sarkması İngiltere'nin başta Hindistan olmak üzere Asya'daki sömürgelerindeki İngiliz varlığını tehlikeye atacaktı¹⁴⁷. Bu nedenle Kıbrıs üzerinde de hesapları olan İngiltere, harekete geçmek ihtiyacı duydu¹⁴⁸. İngiliz Dışişleri Bakanlığı, sömürgelerini korumak, Akdeniz'de önemli, bir stratejik mevki olan Kıbrıs'ı ele geçirmek amacıyla Osmanlı Devletinin içinde bulunduğu bunalımdan da faydalanarak Osmanlı'yı kurtarmak numarasıyla Ayastefanos Antlaşması'nın ağır olan şartlarının tadili veya Rus emellerinin durdurulması gibi vaatlerle Bab-ı Ali'ye ittifak teklif etmiş ve zor şartlar altında bulunan Sultan da bunu kabul etmek zorunda kalmıştır¹⁴⁹. Böylece İngiltere'nin, Osmanlı'ya nüfuz imkanı doğmuştu.

26 Mayıs 1878 tarihinde taraflarca varılan mutabakat üzerine, Osmanlı Devleti adına Hariciye Nazırı Saffet Paşa, Büyük Britanya ve İrlanda Birleşik Krallığı adına Elçi Layard iki maddelik anlaşmayı 4 Haziran 1878'de imzaladılar. Anlaşma metni şöyledir: "Anlaşmayla Kıbrıs idaresi İngiltere'ye bırakılmakla beraber Osmanlı Devleti'nin ada üzerindeki mülkiyet hakkı ortadan kalkmıyordu"¹⁵⁰. Ayrıca 1 Temmuz 1878 tarihinde yapılan önceki antlaşmaya ek bir antlaşma daha yapıldı. Ek antlaşmanın altıncı maddesinde Rusya'nın Batum, Kars ve Ardahan'ı terketmesi halinde İngiltere'nin de Kıbrıs'ı tahliye edeceği hususu yer almakta idi¹⁵¹. İmzalanan Ek-1 sözleşme ile de Kıbrıs'ın idaresi geçici olarak İngiltere'ye bırakıldığı gün hukuken de Osmanlı Devletine bağlı olduğu açıkça Andlaşma'da belirtilmiştir¹⁵².

12 Temmuz 1878 günü Kıbrıs'ın idaresinin İngiltere'ye bırakıldığını bildiren ferman İngiliz amiralinin huzurunda okundu. Böylece 308 yıllık Osmanlı idaresi fiilen sona ermiş oldu. Kâğıt üzerinde de olsa Osmanlı idaresi hukuken devam ediyordu¹⁵³. Sonuçta 1878'de geçici statüsünde sessiz sedasız Kıbrıs'a, 1882'de de bir oldu bitti ile Mısır'a yerleşti¹⁵⁴.

Osmanlı Devleti'nde kalmak şartıyla yönetimi geçici olarak İngiltere'ye verilmişse de, bu husus kâğıt üzerinde kaldı ve İngiltere, bir anlaşmayla şartlı olarak girdiği adayı 15-16 Ağustos 1959'da Kıbrıs Cumhuriyeti ilân edilinceye kadar elinde tuttu¹⁵⁵. Böylece Kıbrıs, 85 yıl İngiltere idaresinde kaldı¹⁵⁶.

OSMANLI ASKERİNİN KIBRIS ADASINDAN GİDİŞİ

Rauf Denktaş Kıbrıs'ın İngiltere'ye devrini şöyle anlatmaktadır :“ 7 yaşına kadar beni dedem “Şekerli Mehmed” büyütmüş. Osmanlı döneminin eski'nin hikâyesini hep ondan işittim. 1878'de Türk Bayrağı'nın gönderden indirilişini, İngiliz Bayrağının çekilişini yaşamış. “Osmanlı yamandı...Gittiler ama yine gelececekler... Ben göremeyeceğim ama sizler göreceksiniz” derdi. O gün, Rumların taşkınlığını, bu yüzden Rumlarla Türkler arasında kan akmasına ramak kaldığını o günün acısını duyarak anlatırdı. “Yine gelececekler...” hep buna inanarak yaşayacaktık çünkü Kıbrıs'ın bir Türk adası olduğunu biliyorduk¹⁵⁷.

İNGİLİZ KALLEŞLİĞİ RUM'U KAYIRARAK TÜRK'Ü KÖLE DURUMUNA DÜŞÜRMEŞİ

İngilizler Kıbrıs'ın idaresini ellerine aldıktan sonra Kıbrıs'ta ikiye bölünmüş bir siyaset gütmeye başlamışlar ve bu cümleden olmak üzere Rumları her yerde kayırmaya, desteklemeye, Türklere de ikinci sınıf vatandaş muamelesi yapmaya başlamışlardır. Bu durum, onları daha da şımartmış ve geçmişte adil Türk yönetimine kavuşmak ve

¹⁴⁵ Serter, a.g.e., s.27.

¹⁴⁶ Osmanlı İdaresinde Kıbrıs, a.g.e., s.21.

¹⁴⁷ Çay, a.g.e., s.13.

¹⁴⁸ Osmanlı İdaresinde Kıbrıs, a.g.e., s.21.

¹⁴⁹ Çay, a.g.e., s.12.

¹⁵⁰ Osmanlı İdaresinde Kıbrıs, a.g.e., s.26.

¹⁵¹ Çay, a.g.e., s.14.

¹⁵² Eroğlu, a.g.e., s.739.

¹⁵³ Çay, a.g.e., s.15.

¹⁵⁴ Evcil, a.g.e., s.29.

¹⁵⁵ Osmanlı İdaresinde Kıbrıs, a.g.e., s.26.

¹⁵⁶ Türk Yunan İlişkileri ve Megali İdea, a.g.e., s.27.

¹⁵⁷ Rauf F. Denktaş, *Kıbrıs Elli Yılım Hikayesi*, İstanbul 2008, s.6.

Venediklilerin zalim idarelerinden kurtulmak için Türk padişahlarına heyetler göndererek onları Kıbrıs'ı fethetmeleri hususunda teşvik eden, Kıbrıs'ın fethinden sonra da esaret hayatından kurtulup insanca yaşama olanaklarına kavuşan ve Türk adaleti sayesinde kısa bir süre içinde refaha kavuşan Rum levantenler, İngilizlerin gelmesi ile enosis için çalışmalarını başlatarak bu süreci hızlandırmışlardır.

Bu arada İngiliz bayrağı altında yaşamak istemeyen pek çok soydaşımız, ana vatan Türkiye'ye göç etmeye başlamıştır¹⁵⁸. İngiliz yönetimi Kıbrıslı Türk desteğini kazanılmış kabul etti ve arasına, Kıbrıslı Türk azınlığa, Kıbrıslı Rum çoğunluğuna yaptığından daha insafsızca davrandı.

İngilizlerin, Rumların enosisle ilgili olarak yaptıkları faaliyetleri engellemedikleri hususunun, İngiliz tarihçi Sir George Hill tarafından şöyle belirtilmektedir:

"... Bu hareketi (enosisi) önlemek için baştan itibaren hiçbir teşebbüs yapılmamıştır. Kışkırtmaların şiddeti, hükümetin (İngiliz Hükümetinin) aşırı toleransından olmuştur. İngilizler adaya çıktıktan sonra hiçbir yıl geçmemiştir ki 'Helenik fikir' ve kıpırdamalar görülmemiş olsun"¹⁵⁹...

İngiltere, Ada'nın Türk halkına karşı dostça bir politika takip etmiştir denemez. Ada'da nüfus yoğunluğundan idari mekanizmasına kadar Türkler'e karşı düşmanca denilebilecek bir politika takip etmişlerdir.

Türkler İngiliz idaresine destek oldukları halde, İngilizler reorganizasyon ve tensikât maskesi altında iş başındaki Türkleri emekliye sevk edip yerlerine Rum memurları tayin ettiler. Bunun neticesi olarak ekonomik sıkıntıya giren Kıbrıs Türk halkının bir kısmının adadan ayrılarak Anadolu'ya göç etmesi adadaki nüfus dengesinin Türkler aleyhine bozulmasına neden oldu.

Bunun sonucu olarak Ada'dan Anadolu'ya Türk göçleri vuku buldu. İdarî görevlerden uzaklaştırılan Türkler'in yerine Rum memurlar tayin olundular. Ekonomik bakımdan zayıflayan Türk unsur ellerindeki toprağı satmak zorunda kaldı. Kilise'nin teşviki ile Rumlar Türk topraklarının en büyük müşterisi olmuşlardı. Kilise bu toprağın Türkten alınıp Rum'a satılmasını telkin ve teşvik etmekteydi. Çarklar Türk'ü eritmek için dönerdi.

Rauf Denktaş Kıbrıs'ın İngilizlerin kalleşliğini şöyle anlatmaktadır : "Babamla arkadaşlarının konuşmalarından ve tartışmalarından Koloni idaresinde Türklerin uğradıkları haksızlıkları, Cemaat meseleleri denilen Evkaf, Okullar, Hükümet kadrolarında aleyhimize gelişmeye başlayan durum, köylünün borcu, toprağın elden gidişi, ticarete Türkün Türkü desteklemeyişi, Papazların ve Rum okullarının Enosis eylemleri genç dimağında derin izler bırakacaktı"¹⁶⁰.

Rauf Denktaş Sözlerine devaam ederik : "Rumlar, Lefkoşa'yı çevreleyen Türklere ait tarlalardan satın alırlar, bunlardan çıkan arsaların yüzde 80'inden fazlasını Rumlar'a satarlardı. Türklere yüzde 10-15'den fazlası katiyen satılmazdı., ve adım adım gezdiğimiz yerlerde söz hep "bizi silip süpürecekler " noktasına gelirdi. Toprağına sahip çıkmak, gençleri Kıbrıs'ta tutmak, Türkiye'ye yerleşen nüfusu geri getirmek, bir Türk çarşısı oluşturarak Birinci Dünya Savaşından önceki gibi ticarete sahip çıkmak bu uzun yürüyüşlerde güncelliğini koruyan ve enine boyuna eleştirilen konulardı"¹⁶¹.

İNGİLİZ DÖNEMİNDE KIBRIS'TA TÜRKLERİNE KARŞI YAPILAN İLK SALDIRILAR VE RUM-YUNAN VAHŞETİ (1878-1955)

Kıbrıs Türklerine karşı ilk saldırılar, Kıbrıs'ın İngiltere'ye geçici olarak devredilmesinden (1878) kısa bir süre sonra başlamış ve gelişmiştir.

1878

Gerçek olan şudur: Kıbrıs sorunu, Türkiye'nin Rus tehdidi karşısında Kıbrıs'ı, geçici bir süre için İngiltere'ye bırakması ile başlamış ve süratle gelişerek bugünkü durumuna gelmiştir. Şöyle ki; Kıbrıs Rumları, Yunanistan'ın da kışkırtması ve desteğiyle adanın yönetiminin Türklerden İngilizlere geçişini fırsat bilerek ve megali idea hülyası içinde adayı Yunanistan'a ilhak etmek (enosis) amacıyla çalışmaya başlamışlardır.

Kıbrıs Türkleri, bu yeni durum karşısında çok zor bir durumda kalmışlar, ancak Kıbrıs'ın Yunanistan'a ilhakına asla izin vermeyeceklerini ve gerekirse bu uğurda mücadele edeceklerini açıklamışlardır. Bu dönemde Yunanlılar, Kıbrıs'a da göz diktiler. Hedefleri, Ada ile birlik, yani enosis kurmaktı. 1878'de, İngilizlerin Berlin Kongresi'nde gösterdikleri desteğin bir ödülü olarak, Osmanlılar, Ada'nın yönetimini İngilizlere bıraktıklarında birçok Yunanlı, İngilizlerin de kısa bir zaman içinde Ada'yı Yunanlılara devredeceğini düşünmüştü. Zira, Oniki Ada örneğinde pek uysal bir biçimde böyle yapmışlardı.

23 Temmuz 1878'de, ilk İngiliz Yüksek Komiseri Sir Garnet Wolseley'i karşılayan Kition Piskoposu Kyprianos konuşmasında: " İyonya Adaları için yaptığı gibi Kıbrıs'ın da doğal olarak bağlı olduğu Anavatan Yunanistan ile birleşmesine yardım edeceği hususunda Büyük Britanya'ya güvendiğimiz içindir ki, bu yönetim değişikliğini kabul

¹⁵⁸ Serter, a.g.e., s.7.

¹⁵⁹ Aynı yer, s.28.

¹⁶⁰ Denktaş, Kıbrıs Elli Yıllık Hikayesi, a.g.e., s.28.

¹⁶¹ Aynı yer, s.42.

ediyoruz¹⁶².”

1881

Mart 1881'de Taselya'nın büyük kısmının Yunanistan'a terk edilmesi üzerine, Kıbrıs Rumları da Yunanistan ve Girit'te yapılan taşkınlıklara benzer gösterileri Kıbrıs'ta yapmışlar ve enosis çılgınlıkları atmışlardı. Kıbrıs Rumları, bu gösteriler sırasında “Tesalya-Epir-Kıbrıs; Yaşasın Enosis” şeklinde naralar atmışlardı.

1894

Bu arada Rumlar, geceleri dışarıda buldukları Türklere karşı tahrik edici hareketlerini sıklaştırmışlar, Türk kadınlarına da sarkıntılık yapmaya başlamışlardır. Rum tahrikleri artarken diğer yandan da enosis mitingleri düzenleniyor, bu mitinglerde “Türklere ölüm” naraları atılıyordu¹⁶³.

1895

İşte bu ortamda 1895 yılında Tahtakale (Lefkoşa'da Rum kesiminde bulunan bir semt), Vadili ve Vitsada'da Rumlar, Türk halkına karşı saldırıda bulundular. O dönemlerde Kıbrıs'ta yayımlanmakta olan Mirat-ı Zaman gazetesine, Rum saldırıları sonucu çıkan olaylara değinmekte ve hükümetin bu olayları önlemede yetersiz kaldığını belirterek şöyle demektedir:

“...Koruyucusuz kalan Müslümanların içinde bulundukları durum, ‘Efendi darılır, Arap yer değneği; Arap darılır, yine Arap yer değneği’ atasözüne, tam anlamıyla uygun düşmektedir. Koruyucusuz bir millet işte böyle olur¹⁶⁴.”

1912

Trablusgarp ve Balkan Savaşları'nda Osmanlı Devleti'nin uğradığı yenilgiler, İngiliz yönetimi ile sınırmış bulunan Kıbrıs Rumlarını daha da kışkırtıcı duruma getirmiştir. 1912 yılından itibaren Kıbrıs'ta, Rum tahrikleri ve de saldırıları daha da çoğalmıştır. 1912 yılı içinde Rumlar tarafından Kıbrıs'ın her bölgesinde İngilizler ve Türkler aleyhine büyük mitingler düzenlenmiş, enosis lehinde gösteri yapılmıştır.

Rum saldırılarının hedefi yine Türklerdi. Enosis karşısında aşılamayacak bir engel olarak gördükleri Türkler'e saldırılar sırasında haykırılan parolalar arasında şunlar vardı:

“Türkler Kahrolsun - Kıbrıs Yunan'dır - Adamızdan Defolun - Türklere Ölüm!... Köpek Türkler - Enosis ve Yalnız Enosis - Anamız Yunanistan¹⁶⁵” vb.

O günkü gazeteler şöyle yazmaktadır : “şimdi Leymosun'da asayiş, büsbütün ihlâl edildi. Kanlar akmaya, yaralılar sokak ortasında inlemeye başladı. Türk kadınlarının, yavru çocukların dehşet ve korku çılgınlıkları memleketi çınlatmıştır.” Çarpışmalarda 5 ölü ve 134 yaralı vardır¹⁶⁶.

Vatan gazetesinin, “1912 Senesi Vahşileri” başlıklı yazısında, beş kişinin öldüğü, yüzlercesinin de yaralandığı Limasol olayları ile ilgili olarak şöyle denilmektedir:

“... 30 yıllık Osmanlı ve 34 yıllık İngiliz yönetiminin uygarlığa yükseltmeyi başaramadığı bir kısım Rumların uzun yıllardan beridir İslam'ı az olan köylerde görülmekte olan vahşi tutumlarının, geçen Mayısın 27'nci günü Leymosun'da (Limasol) oldukça büyük boyutlarda ve sayıca katliam şeklinde bir örneği meydana gelmiştir.

Osmanlılar ve İngilizlerin öğütleri ve uygarca önlemlerinden ziyade, Yunan provokatörlerine kulak veren bu vahşiler, sonunda 20'nci asra bir leke olabilecek söz konusu olayları meydana getirmişlerdir.”

Rumların, Lefkoşa'daki Türklere saldırmaya cesaret edemedikleri ve sayıca Rumlardan çok azınlıkta bulunan Limasol Türklerine vahşice saldırdıklarını belirten gazetede ezcümle şöyle demektedir: “... Rumlar, Afrika vahşilerinden daha vahşi idiler. Afrika vahşileri ne yaptıklarını bilmeyerek bir hayvan hissi ile hareket ederler. Leymosun vahşileri ise işleyecekleri cinayetleri senelerce düşünerek hazırladıklarından dolayı Afrika vahşilerini gölgede bırakmışlardır¹⁶⁷.”

Rumların Türklere kitleler hâlinde saldırıları, pek çok soydaşımızın ölümüne, yaralanmasına ve de geniş ölçüde maddi zarara neden olmuştu.

YUNANİSTAN'IN BALKAN HARBİNDE SELANİK DAHİL BATI TRAKYA'YI ELE GEÇİRMESİ (1912)

Büyük devletlerin yardımlarıyla istiklalini kazanan ve kendisine enjekte edilen megalı idea hülyasını sürdürdüren Yunanistan, Türk'ün her düştüğü fırsatta eline geçen fırsatlardan yararlanmak için olağanüstü bir çaba harcadı.

1912'de, Osmanlı İmparatorluğu Trablusgarp'te italyanlara karşı süren harpte tükenmiş durumdayken; henüz İtalya ile savaşın sürdüğü ve barış görüşmelerine geçilmediği 1912 baharında 4 Balkan devleti arasında oluşturulan ittifak, Osmanlı İmparatorluğu'nu Rumeli ve Batı Anadolu sahilleri boyunca yeni bir savaşla karşı

¹⁶² Oberling, a.g.e., s.11-12., ayrıca bkz., Serter, a.g.e., s.28. , Osmanlı İdaresinde Kıbrıs, a.g.e., s.28.

¹⁶³ Serter, a.g.e., s.30.

¹⁶⁴ Aynı yer, s.35.

¹⁶⁵ Aynı yer, s.36.

¹⁶⁶ Aynı yer, s.38.

¹⁶⁷ Aynı yer, s.40.

karşıya getirmişti¹⁶⁸. Yunanistan, Sırbistan, Bulgaristan ve hatta minik Karadağ Devletleriyle ittifaka girip, Osmanlı İmparatorluğu'na bir kere daha saldırdı.

Yunanlılar, bu sefer de, Epir'in hemen hepsini, ayrıca Selanik gibi önemli bir kent de dahil olmak üzere Makedonya'nın büyük kısmını ele geçirdiler. Nihayet, uzun zamandır ellerinden kaçan Girit'i ilhak ettiler.

Artık Yunanlılar, bedavadan kazandıklarıyla bütün dünyaya saygı duyulması gereken seçkin bir ulus olduklarını inandırmışlardı. Olayların iç yüzünü görebilen Tarihçi ve Gazeteci David Holden'e göre :

"... ya iki yüzlü siyasal hesaplar, ya da duygusal ve temelsiz bir Helen-severlik nedeniyle gereğinden de fazla hayranlık ve destek gösteren yabancı dostları ve koruyucuları, Yunanlıların bu inancını körüklemiştir. Bunun sonucu, Yunanlıların, komşularıyla girdikleri her ciddi çatışmada yürekten destekleneceklerine kani olmalarıdır. Böylece, Yunanlıların hırslarının, çatışan görüşleri ve yabancı devletlerin himayesinin turmanan sarmal içinde, haklı bir ulusal davanın savunulması; bir "büyüklük sarhoşluğu"na, Osmanlı yenilgisinin küllerinden bir Anka Kuşu gibi doğacak yeni Yunan İmparatorluğunun zamansız ve trajik rüyasına dönüşmüştür"¹⁶⁹."

Ege Adaları, 1912 Ekimi'nden 1913 Martı'na kadar geçen süre içerisinde Yunanlılar tarafından işgal edilmiş, hatta İtalyanların elinde bulunan 12 Ada¹⁷⁰'nın ötesindeki Meis bile Yunan işgali altına düşmüştü¹⁷¹.

Balkan savaşı sonrası Londra'da imzalanan 30 Mayıs 1913 tarihli Barış Öncesi Antlaşması'na göre, Girit dışındaki Ege Adalarının geleceği hakkında karar vermek hakkı Büyük Devletlere bırakılmıştı. Bu zaten etkin olmayan Osmanlı dış politikasının yeni bir yenilgisi, Venizelos'un temsil ettiği Yunanistan siyasasının, Türkiye'ce "dost" sayılan Büyük Devletlerin kazık ve desteğiyle yeni bir başarı kazanması demektir.

Balkan harbi yenilgisi sonucu 6 Büyükler, 14 Şubat 1914'te yalnızca İmroz, Bozcaada ve Meis'i Türkiye'ye bıraktıklarını, Taşoz, Samadirek, Limni, Midilli, Sakız ve Sisam'ı Yunanistan'a kattıklarını ilan ediyorlardı. Ancak bu adaların Türkiye'ye olduğu kadar kendilerine karşı da tahkim edilmemesi ve üs olarak kullanılmaması da öngörülmüştü

Osmanlı imparatorluğu zayıflığı ve tükenmişliği nedeniyle , uluslararası bir soruna dönüşen bu uzun süreli mücadelede kaybeden taraf olmaktan kendini kurtulamamıştı. 1947'de Rodos ve 12 Ada'yı da yine Büyük devletlerin kararı ile kendi topraklarına katan Yunanistan dış destek nedeniyle durumunu daha da güçlendirdiğine göre, bugün için de sorunu daima uluslararası arenaya taşıyacak ve Türkiye'nin Yunan sorunlarını artık iyi niyet gösterileriyle tek başına çözemiyeceği aşikardır¹⁷².

BALKAN HARBİ DÖNEMİNDE KIBRIS

Balkan Harbi süresince Rumlar, Kıbrıs adasının birçok yerinde mitingler tertipleyip Yunanistan'a ilhak kararları alırken, birçok soydaşımızı da katlettiler, evlerini, dükkanlarını yakıp yıkip yağmaladılar. Bu olaylara İngiliz yönetiminin hoşgörülü yaklaşımlarına, Osmanlı hükümeti kayıtsız kalmadı. İngiltere'den Türklere karşı girişilen saldırıları durdurmak için gerekli önlemlerin alınmasını istedi. Ama hiçbir şey değişmedi¹⁷³.

1 NCİ DÜNYA HARBİ DÖNEMİ (1914-1918)

1. Dünya Savaşının başlaması ve kısa bir süre sonra Osmanlı Devleti'nin 29 Ekim 1914'te Almanya'nın yanında savaşa katılmasını, İngilizler adeta Kıbrıs'ı işgal etmek için bir fırsat saydılar¹⁷⁴. İngiltere 5 Kasım 1914 tarihinde Kıbrıs'ı tek taraflı olarak ilhak etti. Kıbrıs'ın İngiltere'ye katılması, 5 Kasım 1914 tarihli bir beyanname ile ilânına sebep olmuştur. Aynı beyanname Kıbrıs'ın İngiliz İmparatorluğunun bir parçası olduğunu ve 1878 Andlaşması'nın hükümsüz olduğunu da ilân etmekte idi¹⁷⁵. Osmanlı Devleti ise bu ilhâkı sadece protesto etmekle yetindi¹⁷⁶. Kıbrıs'ın işgali dolayısıyla Ada'da yeni bir statü ortaya çıktı. Türkiye, Lozan Konferansına kadar bu tek taraflı işgali tanımadı¹⁷⁷. Bu durum karşısında İngiliz tâbiyetine girmek istemeyen 8.000 kadar Türk ailesi Anadolu'ya göç etti.

İngiltere Yunanistan'ın, kendi safında savaşa girmesini istiyordu. Hatta İngiltere savaşa girmek istemeyen Yunanistan'ı baskı altına almak için Kıbrıs'ta Enosis akımını körüklemekten çekinmedi ama, Yunanistan'ı savaşa ikna edemedi.

Zira Alman İmparatoru 2 nci Wilhelm'in enişesi olan Yunan Kralı Kostantin, Almanya sempatisini idi ve savaşa girme konusunda ihtiyatlı bir politika izliyordu. Buna karşılık Başbakan Venizelos ise hararetle bir şekilde

¹⁶⁸ Turan, a.g.m., s.46.

¹⁶⁹ Oberling, a.g.e., s.11

¹⁷⁰ Ege Denizi'ndeki Oniki Ada, İtalyan-Türk Savaşı esnasında italyanlar tarafından zapt edilinceye kadar Osmanlı imparatorluğuna aitti. Bu adalar, 15 Şubat 1947'de Paris'te imzalanmış bir anlaşma vasıtasıyla Yunanistan'a devredildi. Oniki Ada'nın en büyüğü ve önemlisi Rodos'tur. Bkz., Oberling, a.g.e., s.41.

¹⁷¹ Turan, a.g.m., s.47.

¹⁷² Aynı yer, s.47.

¹⁷³ Evcil, a.g.e., s.30.

¹⁷⁴ Çay, a.g.e., s.18.

¹⁷⁵ Eroğlu, a.g.m., s.739.

¹⁷⁶ Kıbrıs Broşürü No:1, a.g.e., s.28.

¹⁷⁷ Çay, a.g.e., s.19.

Yunanistan'ın İngiltere safında savaşa katılmasından yana idi. Daha sonra krala karşı bir ayaklanma başlatan Venizelos, İngilizlerin yardımı ile 1917 yılında kralın tahttan çekilmesini sağladı ve 26 Haziran 1917'de Yunanistan, İngiltere yanında savaşa katıldı. Böylece İngiltere'ye sırtını dayayan Yunanistan'ın savaş sonunda da Anadolu macerası başladı¹⁷⁸.

1821 Yunan isyanı olan tarihten itibaren Yunanistan, eline geçen fırsatlardan yararlanmak için olağanüstü bir çaba harcadı. Sınırlarını Türkiye'nin zararına olarak her geçen gün biraz daha büyüttü.

... Büyük Avrupa ülkelerinin geniş yardım ve destekleriyle temelleri sarsılmış bir Osmanlı Devleti'ne karşı kazanılan bu kolay başarılar, Yunanlarda yeni hayallerin doğmasına sebep oldu, işte bu hayallerdir ki, Yunanistan'ı 1922 felaketine sürükledi.

Birinci Dünya Savaşı sırasında Yunanistan'ın yönetimini ele geçiren Venizelos, İngiltere ve Fransa'nın destekleriyle, Türkleri Anadolu'dan atma ve megalı ideayı gerçekleştirme çabalarına hız verdi. İngilizlerce zamanın en modern silahlarıyla donatılmış Yunan orduları, Büyük İskender'in imparatorluğunu yeniden canlandırdıklarını sandıkları bir anda, Büyük Önder Mustafa Kemal'in yönetimindeki Türk ordusunun kahredici tokadıni yedi ve Anadolu'nun bağrında yok olup gitti. Böylelikle Elefterios Venizelos'un Yunanların beyinde dirilttiği enosis hayalleri de temelinden sarsıldı. Yeni bir fırsat doğuncaya kadar tarihin karanlıklarına çekildi.

Yunanların bu tarihten sonra uzun bir süre sesleri çıkmadı. Kendi iç kavgalarının etkisiyle perişan olan Yunan halkı 20 yıldan fazla bir süre enosis lafını bile etmedi. Megali ideanın gerçekleşmesi için 2 nci Dünya Savaşı sonrası zemininin elverişli olduğu hayaline kapılan Atina yöneticileri, unutulmuş gibi görünen enosis hayallerini bir kez daha canlandırdılar ve gözlerini, planlarının birinci aşaması olan Kıbrıs'a diktiler¹⁷⁹.

YUNAN İZMİR'E ÇIKIŞINDA VE EGE BÖLGESİNDE YAPTIĞI KATLİAM VE SOYKIRIMLAR(15 MAYIS 1919)

Paris Konferansı'nda, Dörtler Kurulunca, 12 Mayıs 1919'da İzmir'i işgal kararı verilmiştir. Amiral Calthorpe'un, işgal kararını Türklere takriben 10 saat kadar önce haber vermesi de, bu kurulca alınan karar dolayısıyladır. Kararın Türklere geç tebliğinin sebebi de, Türklere az zaman bırakmak ve muhtemel bir karşı koymanın önlenmesidir. Saat 8 civarında 6 Yunan nakliye gemisi, yanlarında bir İngiliz savaş gemisi ile limana girmiş, iskelelere yanaşmıştır. Yunan askerlerinin karaya çıkışı sırasında, İzmir kiliselerinin çanları çalarken, yerli Rumlarca "Zito Venizelos" bağırışları arasında askerlere çiçekler fırlatılmış, İzmir Rum Metropoliti Hristostomos, altın sırmalı elbiseler giymiş olduğu halde, Zafiriu'yu karşılamıştır.

Metropolit ve Aya Fotini'nin rahipleri, Yunan bayrakları önünde diz çökerek ağlayıp, ilâhîler söylerken, Hristostomos ahaliyi kışkırtıcı nutuklar atıyordu. 1/38 Efzon Alayı karaya çıkmış, II/38. Alayı takiben karantina'ya ilerlemiştir. Bu alayın başında atı üzerinde giden kumandanı, Yunan bayrağı taşıyan bir asker ve süngülü iki muhafız izlemiştir. Bu sırada yerli Rumlar Efzonların etrafını sarmıştı ve Yunan kuvvetleri etrafında bulunan Rum gazetecilerin ellerinde revolverler göze çarpıyordu.

Efzon Birliği, saat kulesini geçip, Kemeraltı'nın girişine geldiği sırada ilk kurşun patlamıştır¹⁸⁰. 3 metre genişliğinde bir bayrak taşıyan Yunan neferinin ilk kurşun ile yere devrilmesi, Yunanlıların şaşkınlığına yol açmış, bu olay üzerine Kemeraltı caddesini dolduran Türklerin doğuya, İkiçeşmelik istikametine paniğe kapılarak kaçması, Yunan askerlerinden bir kısmının kaçanlara ateş açmasına neden olmuştur. Otuzbeş metrelik bir masafe içinde yaklaşık 60 kadar Türk, Yunan askerlerince vurulmuştur¹⁸¹.

Bu sırada, kışla önünde ateş açan Yunan kuvvetlerinden başka Leon torpidosundan da kışlaya ateş açılmıştır. İzmir kolordu komutanı Ali Nadir Paşa ateşin kesilmediğini görünce, beyaz bir perdeyi kopartıp, uzun bir sırığın ucuna takarak, teslim olmak için aşağıya sallandırmıştır. Bunun üzerine Yunan ateşi kesilince, dışarıdaki Yunan zabıtlarından subaylara dokunulmayacağına dair şeref sözü alınmış, Ali Nadir Paşa, yanında Kolordu Kurmay Başkanı Abdülhamit Bey ve 56. Tümen Kumandanı Hürrem Bey, arkasından da diğer subay, astsubay ve erler kışlanın önüne çıkmıştır. Ali Nadir Paşa'ya subaylara dokunulmayacağına dair söz veren Yunan subayı, Paşa'nın şakağına tabancasını dayamış, Yunan'lı bir yüzbaşının ihtarı üzerine tabanca çekilmişse de subay, Paşa'nın kalpağını yere çarparak, Paşa'yı tokatlamıştır.

Kışladan alınan subay ve erler, hükûmetden İzmir limanı Pasaport iskelesine kadar bir kafiye halinde yürürlerken, balkonlardan üzerlerine taşlar atılmış, küfürler edilmiş, yerli Rumlar önde gidenlerden tutabildiklerini bıçaklamışlardır. Yunan askerlerinin yanında bu mezalim sırasında, daha önce Salib-i Ahmer kanalıyla asker kıyafetine sokulmuş olan yerli Rumlar da oldukça etkili olmuşlardır. Kafiye halinde yürütülen bu subay ve erlerden sağ kalanların büyük kısmı tevkif edilerek, Patris vapuruna hapsedilmişlerdir. İşgal sırasında 8 Türk subayı şehit olmuş, 22 si yaralanmış, 27 subayın akibetinden haber alınamamıştır.

¹⁷⁸ Evcil, a.g.e., s.30.

¹⁷⁹ Serter, a.g.e., s.16.

¹⁸⁰ Bülent Çukurova, "15 Mayıs 1919 İzmir'de Yunan Mezalimi", Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi Cilt: III, Mart 1987, Sayı: 8, s.463.

¹⁸¹ Ayniyer, s.464.

Rumlar tarafından o gün yakalanan polis ve jandarmalar da öldürülmüştür. Olaydan 15 gün sonraya kadar denizden birçok ceset çıkarılmıştır. Bu cesetler arasında, boğazlarından zincirle birbirine bağlanarak denize atılıp, boğulmuş üç polisin cesedinin de sahile vurması dikkati çekmiştir. Bu olaylar sürerken, deniz dalgalarıyla Türklerin cesetlerinin açığa sürüklendiği de görülmüştür.

AYDIN BÖLGESİNDE YAPILAN KATLIAMLAR

1919'da Yunanlıların İzmir bölgesini işgal edip müteakiben Orta Anadolu'ya girdiği zaman, büyük çapta bir katliamı tamamladılar. 25 Haziran 1919'daki Aydın katliamı da tipik idi. Yunan askerleri ilkönce, kasabanın Türk mahallesini yoğun bir topçu bombardımanına tâbi tuttular, kaçmaya çalışan bütün Türkler, Yunan askerleri veya yardımcı sivil kuvvetler tarafından vurulup öldürüldü. Ondan sonra, Yunan ordusu mahalleye girdi ve yıkıma devam etti. Bazı Türk aileleri, evleri ateşe verildiği zaman diri diri yandılar. Diğerleri sokaklarda öldürüldü. Bir bina içerisinde saklanmış dört kadını ellerine geçirdikleri zaman, tahta kazıklara bağlayıp öldürdüler. O gün, tahminen 9.176 Türk zalimce katledildi¹⁸².

LOZAN KONFERANSINDA KIBRIS (1924)

Türk İstiklâl Savaşı kazanıldıktan sonra 24 Temmuz 1923'te imzalanan Lozan Antlaşması ile yeni Türk devleti İtilâf Devletleri tarafından resmen tanınmıştı. Kıbrıs, Batı Trakya, Musul gibi millî sınırlarımız dışında kalan vatan toprakları için fazla birşey yapılamadı. Neticede Kıbrıs'ın İngiliz mülkü olmasını Lozan Antlaşmasının 20. maddesi ile tanımak zorunda kaldık. Lozan Antlaşması'nda Kıbrıs'la ilgili 3 madde vardır. Bunlar 16, 20 ve 21. maddelerdir. "Madde 20: *"Türkiye hükümeti Kıbrıs'ın Britanya hükümeti tarafından 5 Kasım 1914'te ilân olunan ilhakını tanıdığını beyan eyler."* Lozan Antlaşması ile Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığına geçmek isteyen Kıbrıslı Türklerle iki yıllık bir süre tanınması üzerine, İngiliz idaresinden memnun olmayan çok sayıda Türk anavatan Türkiye'ye göç etti¹⁸³. 1921 - 22 yıllarından başlayarak İngiliz idaresinin, Kıbrıs Türkleri arasında gittikçe kuvvetlenen Türk Milliyetçiliği'ne karşı birtakım tedbirler almaya başladığı görülmektedir.

1921'den itibaren okul kitaplarına sansür uygulanmaya başlandı. Türk toplumu, İngiliz yönetiminden posta, elektrik, yol ve belediye hizmetlerinde memur alımında Rum toplumunu kayırdığından; devlet hizmetine daha çok Rumlar'ın alındığından; camilere imam atanmadığı için camilerin, okullara öğretmen atanmadığı için okulların kapanmakta olduğundan şikayet etmeye başlamıştı¹⁸⁴.

KIBRIS'DA 1931 AYAKLANMASI VE ALINAN TEDBİRLER

Yunan Helenizminin duygusal yönünden aşırı etkisinde olan Rum Ortodoks Kilisesi, enosisin ilk kez istenmesinin 103'üncü yıl dönümünde 18 Ekim 1931 günü Kitium Papazı Nikolimos Mylonas, Kıbrıs Valisine gönderdiği bir mektupta: *"Kıbrıs'ın Yunanistan'la birleştiğini ilan edip bunu kan dökmek pahasına da olsa gerçekleştirmek için her şeyi yapacağını bildirmiştir"*¹⁸⁵.

1931

21 Ekim 1931 günü, Ortodoks Kilisesi Phaneromeni'nin başpapazı çok duygulu bir konuşma yaptı, konuşması sırasında Yunan Bayrağı'nı açıp, dinleyicilerden bayrağı korumalarını istedi. Nihayet, "ihtilalin başladığını" ilan etti. Bunun ardından "Valilik Konağı'na" diye bağrışmalar duyuldu.

Artık 5,000 kişiyi aşan bu kitle, ellerinde yoldan bulduğu sopa ve taşlarla, "enosis" çılgınlıklarıyla ve Yunan Milli Marşı'nı söyleyerek Valilik Konağı'nın etrafında toplandı. Bir nefret çılgınlığı içinde, bütün pencereleri kırdı, ön kapıyı yıktı ve binayı ateşe verdiler. Storrs ve yardımcıları sağ-salim kurtuldu ama bina yağma edildi.

Ertesi gün, Lefkoşa'da yeniden karışıklıklar başgösterdi; Limasol'da, İngiliz Bölge Komiseri'nin evinin tamamen yakıldığı bir isyan çıktı. Bir sonraki gün, gösteriler Ada'nın hemen her tarafına yayılmıştı. Ayaklanma diğer bölgelere de sıçradı ise de Mısır'dan takviye kuvvetlerin getirilmesi ve 5 İngiliz savaş gemisinin Kıbrıs limanlarına ulaşmasıyla durum kontrol altına alındı. 1931 isyanında 7 kişi ölmüş, 67 kişi yaralanmış ve 400 kişi tutuklanmıştı¹⁸⁶.

İngiliz ordusu on gün içinde bütün karışıklıkları bastırdı ve İngiliz işgali altındaki ilk ayaklanma böylece sona erdi. İngilizler, isyankâr davranışları nedeniyle Kıbrıslı Rumlara ağır cezalar verdiler. Başta Kitium Piskoposu Nicodemus Mylonas, Girne Piskoposları, Rahip Kykkotis, olmak üzere ayaklanmanın elebaşları Yasama Meclisi'nin iki eski üyesi ve Milli Radikal Birlik ile Komünist Parti'nin en esaslı önderleri de dahil olmak üzere, Kıbrıslı Rum önderlerin on kişisi tutuklanıp sürgüne gönderildi.

Pek çoğu hapse atıldı, para cezasına çarptırıldı, ya da Ada'nın uzak köşelerinde görevlendirdi. Ayrıca, Kıbrıs halkına 25.000 sterlinlik bir toplu ceza verildi. Anayasa rafa kaldırıldı. Yasama Meclisi askıya alındı, belediye seçimleri ilga edildi, siyasal partiler kapatıldı, basın sıkı bir sansüre uğradı, toplantılar yasaklandı;

Enosis için ilk silahlı eylem olması yanında, 1931 isyanında diğer önemli bir nokta da, yine ilk defa Yunanistan'ın Kıbrıs Konsolosu Alexis Kyrrou'nun bu isyandaki rolünün tesbitidir. Bunu ortaya çıkaran İngiliz idaresi, Alexis Kyrrou'nun adayı terketmesini istemişti. Böylece Yunanistan'ın Kıbrıs'taki 1931

¹⁸² Oberling, a.g.e., s.37.

¹⁸³ Osmanlı İdaresinde Kıbrıs, a.g.e., s.30.

¹⁸⁴ Çay, a.g.e., s.24.

¹⁸⁵ Serter, a.g.e., s.18.

¹⁸⁶ Çay, a.g.e., s.26.

ayaklanmasındaki rolü fiilen ortaya çıkmıştı.

İsyan hareketi tamamen Ada Rumları'nın marifeti olmasına rağmen, alınan tedbirler Türkler'e de uygulanmıştı. Neticede Kıbrıs Türkleri, Rumlar'ın isyanından sonra Enosis'e karşı teşkilatlanma ihtiyacını daha iyi anlamışlar ve bu gaye ile çalışmalara aşılanmışlardır¹⁸⁷. Rumlar tarafından 1937 yılında Londra'da Kıbrıs'a otonomi verilmesini sağlamak için bir komite kuruldu. Komite Kıbrıs'ta reform yapılması hakkında bir propaganda kitabı hazırlayarak İngilizler'e dağıttı. İkinci Dünya Savaşından sonra Rumlar, Yunanistan'ın İngilizlerle birlikte savaşmış olmasını ileri sürerek Enosis dileklerini tekralamaya başladılar¹⁸⁸.

İKİNCİ DÜNYA HARBİ DÖNEMİ

2 nci Dünya Savaşı sonrası galip devletler masasına oturma başarısını gösteren Yunanistan, İtalya'dan Oniki Ada'yı alınca, Rumlar yeniden Megali İdea rüyaları görmeye başladı. Gözler Kıbrıs'a çevrildi.

1944

1944'te İngilizler tarafından kurulan belediye meclislerinde sandalyelerin çoğunluğunu elinde tutan Kıbrıslı Rum politikacılar, bu kurumları, enosis yanlısı görüşlerini yaymak ve gayesi, Ada'nın tamamen Yunanlaştırılması ve Türk kültürünün tüm kalıntılarının bertaraf edilmesine yönelmiş bir programı harekete geçirmek için kullandılar.

Türkçe isimler taşıyan caddelerin ve meydanların adları keyfi olarak Rumca isimlere dönüştürüldü. Türk kahramanlarının mezarları, "yol genişletme" projeleri esnasında ortadan kaldırıldı. Sadece Yunan bayraklarının, belediye binalarında bulundurulmasına izin verildi. Sonunda, kasabaların Kıbrıslı Türk mahallelerinde oturanların ihtiyaçları kasten ihmal edildi.

3 Haziran 1957'de 18 Kıbrıslı Türk encümen üyesinin ümidi öylesine kırılmıştı ki istifa ettiler. Bu büyük önemi haiz olay Kıbrıs'taki birleştirilmiş, iki toplumlu belediyelerin sonunun geldiği işaretini verdi¹⁸⁹.

15 Ocak 1950 tarihinde kilisenin kontrolünde, Rumlar "Yunanistan'la birleşmeyi talep ederim.", "Yunanistan'la birleşmeye karşıyım." şeklinde oylamayı iltiva eden bir sahte ve kanunsuz bir halk oylaması (plebisit) düzenlemişler ve Kıbrıs Rum halkının %96'sının enosis lehinde oy kullandığını açıklamışlardır. Bu halk oylamasına Türkler katılmamış ve de desteklememişlerdi. Hareket, gayrimeşru idi ve yasal değildi. Nitekim İngiliz Yönetimi'nce de kabul edilmedi. Bu kanunsuz hareket, Türklerin de sert tepkisi ile karşılandı¹⁹⁰.

Rumlar ise 15 Ocak 1950 tarihinde Kıbrıs'ta Rum-Yunan cephesi artık enosis uğraşını değişik yollarda aramaya başlayacaktı. Bu da silah yoluydu. Kan dökerek silah zoru ile enosisi gerçekleştirmeye karar vermişlerdi.

8 Ekim 1950'de Makarios'u¹⁹¹ Kıbrıs Rumları, Başpiskopos olarak seçti. Başpiskoposluk tacını giyerken ölünceye kadar Kıbrıs'ın Yunanistan'a ilhakı için savaşacağına yemin eden Makarios hemen, Enosis faaliyetlerini hızlandırmak için harekete geçti. Makarios, görevine başladıktan sonra daha önceki kilise önderleri gibi enosis mücadelesine önderlik etmiş ve bunun için de kiliseyi kullanmıştır¹⁹².

YUNANİSTANIN KIBRIS MESELESİNİ ULUSLARARASI PLATFORMA TAŞIMASI

1951

1951 yılına kadar Yunanistan Kıbrıs meselesini resmen benimsemiş olmakla beraber, fiilen hiçbir teşebbüste bulunmamıştı. Ancak 1951 yılında Birleşmiş Milletler'in Paris'te yapılan toplantısında Yunan temsilcisi Loizos, Kıbrıs'ın Yunanistan'a ilhakını isteyecektir. Daha Yunan başbakanı Venizelos 16 Şubat 1951 tarihinde verdiği demeçte, Kıbrıs'ın Yunanistan'a ilhak edilmesi gerektiğini resmen ileri sürmüştü.

Yunan Başbakanı Venizelos, 15 Ekim 1951 günü Yunan Parlamentosunda yaptığı konuşmada: "Kıbrıs'ın Yunanistan'a bağlanma isteğini ilan etmekten mutluluk duyduğunu" belirtiyordu. Böylece bu tarihten itibaren Yunanistan, Kıbrıs meselesini devlet politikası haline getirmiştir¹⁹³.

1951

1951 yılı içinde Makarios, bir yandan Enosis faaliyetlerini tırmandırırken diğer yandan da önce İngilizleri adadan kovmak daha sonra Türkleri imha etmek ve Enosis'i gerçekleştirmek için EOKA'yı¹⁹⁴ kurdu. Bu örgüt Rum Ortodoks Kilisesi önderliğinde bir yeraltı örgütü olup ve enosis için çalışıyordu. Yunanistan tarafından da

¹⁸⁷ Aynı yer, s.27.

¹⁸⁸ Aynı yer, s.27.

¹⁸⁹ Oberling, a.g.e., s.45.

¹⁹⁰ Çay, a.g.e., s.29.

¹⁹¹ Makarios: Asıl adı Mihail Hristodolu Muskos'tur. 13 Ağustos 1913'te Kıbrıs'ta Pano Panayia-Baf'ta doğdu. 1950'de Başpiskopos olunca Enosis için çalışmaya başladı. Yunanistan'ın desteği ile EOKA terör örgütünü kurdu ve EOKA'nın kanlı eylemlerini perde arkasından yönetti. İngilizler tarafından halkı isyana teşvik suçundan 1956 yılında Seyşel adalarına sürgüne gönderildi. 1960 yılında Kıbrıs Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı oldu. 1963 Kanlı Noel'i ve diğer terör hareketleri ile Türkleri yok etmek için çalıştı. 1967'den sona Yunan Cuntası ve Grivas ile arası açılmaya başladı. 15 Temmuz 1974'te Yunan Cuntası'nın darbesinden İngilizlere sığınarak kurtuldu. 1974 yılında tekrar Kıbrıs'a döndü. 1977'de Lefkoşa'da öldü.

¹⁹² Serter, a.g.e., s.45.

¹⁹³ Çay, a.g.e., s.36.

¹⁹⁴ EOKA- Ethniki Organosis Kypriakon Agoniston (Kıbrıs Mücahitleri Ulusal Örgütü) Grivas'ın kurduğu ihtilalci yeraltı ordusu .

bu terör örgütünün başına Terör lideri Albay Grivas¹⁹⁵ Kıbrıs'a gönderilmiş ve kendisinden Rum Gençlik Teşkilâtı PEON ve OXEN'i organize etmesi istenmişti. Ancak 1953 senesinde İngiliz idaresi bu cemiyetlerin faaliyetine son verdi. Bu teşkilâtlar daha sonra EOKA (Ethniki Organosis Kypriakon Agoniston) adı altında şekil değiştirerek Makarios'un emrinde gizli bir tedhiş teşkilâtına dönüşecektir.

1952
Başpiskopos Makarios (1913-1977) 15.1.1952'de plebisitin II. yıldönümünü, mahalli hükümetin toplantı yasağına rağmen, Paneromeni Kilisesinde törenle kutladı ve Rum gençliğini harekete geçmeğe davet etti. Daha sonra Birleşmiş Milletler'in 24 Kasım 1952 tarihinde yaptığı oturumda Yunan delegesi Dimitrios Lambros "Halkların kendi mukadderatlarını kendilerinin tayini (yani Self-Determinasyon) hakkının, Kıbrıs'a da tatbik edilmesini" ileri sürdü. Buna derhal karşılık veren Türk delegesi Adil Derinsu, Kıbrıs'ın yalnız Rumlar'la meskûn bulunmadığını, yüzyıllardan beri Türklerle de meskûn bulunduğunu ve aynı hakkın Türkler'e de verilmesini istedi ise de gene ibir sonuç alamadı.

Frankfurt Üniversitesi'nden Prof. Franz George Maier'in de belirttiği gibi :

"Enosis taraftarları, Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'ni tarihsel bağlardan daha da fazla hatırlatmaktadır, iddialarına göre, Ada'daki çoğunluğu oluşturan Kıbrıslı Rumlara Yunanistan ile birlik hakkı verilmelidir. Ancak, devletler hukukunun hiçbir yerinde; bir sömürgecinin, sakinlerinin çoğunluğunun esasen geldikleri ülkeye geri verileceğini öngören temellendirilmiş bir hüküm yoktur.

Her şeyden önce, bu kadar yüksek sesle talep edilen ulusların kendi kaderlerini tayin hakkının Kıbrıs için geçerli olup olmadığı sorulmalıdır. Zira, Ada nüfusunun % 23' ünü oluşturan Türkler, bir azınlıktan ziyade ikinci bir ulus gibi telakki edilebilir¹⁹⁶."

YUNANİSTANIN SELF-DETERMINATION HAKKI İÇİN BM MÜRACAATI

16 Ağustos 1954

Kıbrıs Rumlarını enosis için devamlı bir şekilde teşvik eden ve de destekleyen Yunanistan, Kıbrıs sorununu bu kez resmen Birleşmiş Milletlere götürdü (16 Ağustos 1954). Yunan Hükümeti'nin Başbakan Papagos' imzası ile Birleşmiş Milletler Genel Sekreterliğine yaptığı müracaatta "Kıbrıs Halkına Self-Determination hakkı verilmesi teklifi"nin gündeme alınmasını talep etmekte idi.

Ancak ana vatan Türkiye'nin Birleşmiş Milletlerde Kıbrıs Türk'ünün haklı davasını savunması üzerine bir sonuca gidemedi¹⁹⁷. Yunanistan ve Kıbrıslı Rumlar meseleyi bir taraftan Birleşmiş Milletler'e götürürlerken diğer taraftan da Kıbrıs'ta tedhiş eylemlerini başlatmak suretiyle meseleyi Enosis emelleri doğrultusunda sonuçlandırmaya karar vermişlerdi¹⁹⁸.

Makarios'un, görüşlerini açıkladığı 8 Eylül 1954 tarihli konuşması şöyleydi: *"Bizans İmparatorluğu zamanında din düşmanı barbar akıncılar, Küçük Asya'dan kalkıp buralara akın ettikleri zaman biz Panayiamız (Hz. İsa) 'a sığınmıştık. Konstantinopolis (İstanbul) 'teki Ayasofya Kilisesi'ndeki çanlarımızı susturdıkları zaman da yine Panayiamız 'a sığınmıştık. Yunan milleti, Türk esareti altında geçirdiği yıllar boyunca Panayiamız'ın yardımı ile Ayasofya'da çanlarımız yine çalacaktır.*

Bugün esaret altında bulunan Kıbrıs'ımızın özgürlüğe kavuşması için yine Panayiamız'a sığınıyoruz. Tarih ispat etmiştir ki, Kıbrıs, ezelden beri Yunan'dır. Yunan Hükümeti, bizim adımıza BM'ye başvurmuştur. Davamız, tüm dünya davalarının en doğrusudur, en haklısıdır. Amacımıza kavuşacağımıza zerre kadar şüphemiz yoktur. Hak ve özgürlük bayrağını elimizde taşıyacağız ve bu haklı dava uğrunda sonuna kadar mücadele edeceğiz. Yaşasın Yunanistan, yaşasın enosis!"

Kıbrıs Rumlarının, 1914 yılından 1955 yılına kadar olan dönemdeki enosis hareketleri karşısında, Kıbrıs Türkleri de enosisi önlemek için var güçleriyle uğraşmışlar, daha sonraları da siyasi örgütlenme yoluna giderek enosis yolunu tıkamışlardır¹⁹⁹.

1 Nisan 1955

GRİVAS VE EOKA'CI KATİLLERİN EYLEME BAŞLAMASI

Hukuki yoldan sonuca yani enosis hedefine gidemeyeceğini anlayan Yunanistan bu kez kan dökerek tedhiş

¹⁹⁵ Grivas bu dönemde, Kıbrıs'ta bir isyanın önderliğini yapma fikri, benliğine yerleşmişti. Para ve silah toplamak amacıyla, önde gelen Yunanlıların katıldığı bir Kurtuluş komitesi kurdu. Enosis'e banışçı yollardan ulaşmayı ümit ettiğinden ilk başlarda kendisini dizginlemeye çalışan Makarios ile bir dizi görüşmede bulundu. Nihayet, Kıbrıs'ta iki uzun keşfe çıkarak İngilizlere karşı girişmeyi tasarladığı mücadelenin temellerini attı. Makarios'un desteğini nihayet elde eden Grivas, 1954 Martı'nda Kıbrıs'taki sürekli karargâhını kurdu. Burada, Bizans döneminin efsanevi halk kahramanı Dighnenis'in ismini "Nom de Guerre" olarak alıp, EOKA biçimindeki kısaltılmışıyla daha iyi tanınan, ihtilalci yeraltı ordusunun kuruluşunu tamamladı. Bu Örgütün üyelerinin büyük çoğunluğu, Makarios'un kurduğu iki örgütten, Gençlerin Hristiyan Ortodoks Birliği (OXEN) ve Birleşik Kıbrıs Enosis Gençlik Örgütü (PEON)'nden geliyordu. Bu aşamadan sonra da Grivas, Ada'yı iç harbin ortasına attı. ihtilalci girişimlerde ve genellikle buna koşut giden insafsızlıkta alışılmamış bir beceri göstererek kısa zamanda İngiliz sömürge yönetimi için büyük bir bela haline geldi. Bkz., Oberling, a.g.e., s.33.

¹⁹⁶ Oberling, a.g.e., s.64.

¹⁹⁷ Serter, a.g.e., s.8.

¹⁹⁸ Çay, a.g.e., s.38-39.

¹⁹⁹ Serter, a.g.e., s.45.

yoluyla emelini gerçekleştirmeyi denedi. Kıbrıs'ta kurdurtmuş olduğu EOKA adlı yeraltı tedhiş örgütünü 1 Nisan 1955 tarihinde harekete geçirdi. Önce İngilizleri hedef alan Rum tedhişi, üç ay gibi kısa bir süre sonra, Türkleri de hedef aldı²⁰⁰.

Yunan Hükümetinin her türlü maddi ve manevi desteğiyle ve Grivas'ın komutasında çalışan EOKA Kıbrıs'ın her tarafında geniş ölçüde teşkilâtlandı. Nihayet 1 Nisan 1955'de Lefkoşa'da genel valilik, müsteşarlık dairesi ve Ortadoğu İngiliz Kara Kuvvetleri genel karargâhında bombalar patladı, radyoevi yakıldı, Magosa, Larnaka ve Limasol'da da buna benzer tedhiş hareketleri yapıldı. Sokaklarda ihtilâl beyannameleri dağıtıldı. Yunan radyosu tedhiş harekâtının başlamasını takiben EOKA çetelerini milli kahramanlar olarak bütün dünyaya ilân etmekten çekinmedi.

Kıbrıslı Türk liderler için başlıca endişe, onların toplumunun selameti idi. Çünkü EOKA'nın amacı, enosisi sağlamaktı ve Kıbrıslı Türkler, bu hedefe ulaşılmasına engel oluyordu. Ayrıca onlar Grivas'ın tedhiş kampanyasının er geç kendilerine yöneltileceğinden emindiler²⁰¹.

Kıbrıslı Türkler de EOKA'ya karşı antiterörist bir savunma örgütü olan "Volkan"ı kurmuşlar ve bu örgüt 1957'de Türk Mukavemet Teşkilatına (TMT) dönüşmüştür²⁰². Fakat, Volkan adını taşıyan yetersiz şekilde teçhiz edilmiş ve genellikle dağınık kuvvet, profesyonel bir ordu mensubu (Grivas) tarafından yönetilen ve Yunanistan'dan kaçırılmış silahların büyük bir deposunu haiz EOKA'nın asla rakibi değildi²⁰³.

Rum yeraltı tedhiş örgütü EOKA, İngilizlerin yanı sıra, enosisi karşı direnen yüzlerce masum Türk'ün kanına girmiş, görülmemiş vahşet gösterilerinde bulunmuş, Rum canileri kendilerine su veren Türk kadınlarını dahi arkadan vurarak sokakta oynayan çocukları da kurşunlayarak dünyada eşine ender rastlanan vahşet gösterilerinde bulunmuşlardır.

EOKA Rum yeraltı tedhiş örgütü, eyleme geçtiği ilk günlerde dağıtmış olduğu bildirgelerde aynen şöyle diyordu: "İki düşmanımız vardır. Birincisi İngilizler, İkincisi Türkler. Önce İngilizleri ele alıp onları adadan kovacağız. Sonra da Türkleri imha edeceğiz. Amacımız enosis'tir. Her ne pahasına olursa olsun görevimiz, bu amacın gerçekleştirilmesidir."

Ne acıdır ki, İngiliz sömürge askerleri de zaman zaman Rumların yanında yer alarak kendilerine karşı silahlı herhangi bir eylemde bulunmayan ve yalnız haklı davasını yasal yollarla arayan Kıbrıs Türk'üne karşı sert hareketlerde bulunmuşlar ve pek çok masum soydaşımızın kanının akmasına neden olmuşlardır²⁰⁴.

21 Haziran 1955

21 Haziran 1955'te Kıbrıs'ın Türk mahallesinde Lefkoşa Merkezi Polis Karakolu'nun girişindeki mektup kutusuna EOKA militanlarınca yerleştirilmiş bir saatli bomba patlatıldı ve onüç Türk yaralandı²⁰⁵.

1956

Başpiskopos Makarios, 13 Ocak 1956 günü Kıbrıs'ın çeşitli kasabalarında verdiği demeçlerde: "EOKA mücadelesinin ve bütün mücadelemizin amacı enosis'tir. Kıbrıs'ın Helenleştirilmesi mücadelesi zafere, enosisi kadar sürdürülecektir²⁰⁶," diyordu.

Böylece 1956'da Kıbrıs'taki iç savaş, bir kurtuluş savaşı olduğu kadar, toplumlararası bir savaş halini de aldı. İç savaşın ilk aylarında, İngilizler, EOKA hücumuna gayretle karşı durdular. Eylül 1955'te Başbakan Antony Eden, kuvvetli, muharebe tecrübeli Mareşal John Harding'i Kıbrıs'a vali olarak tayin etti. Ekim 1955- Ocak 1958 arasında Başpiskopos Makarios nezdinde çatışmaların kesilmesi için yaptığı teşebbüsün başarısızlığa uğramasından sonra, Mareşal Harding, EOKA'nın müstahkem mevzilerine kargı büyük bir taarruz başlattı.

Mart 1956'da terör elebaşları Makarios ile yüksek düzeyde diğer üç Rum Ortodoks Kilise azası, Hint Okyanusu'ndaki Seychelle (Seyşel) Adalarına sürgün edildiler. Daha sonraki yılda, Grivas'ın kanlı teröristlerinden bazıları idam edildi.

Fakat, Ekim 1956'da, Süveyş Kanalı bölgesinin İngiltere-Fransa tarafından beceriksizce istila edilmesi, Harding'in EOKA'yı yok etme hevesine öldürücü bir darbe indirdi, Süveyş yenilgisinden sonra, İngilizler için Kıbrıs'ın stratejik önemi gerçekten azaldı, çünkü Kanal bölgesinde artık korunması gereken menfaatleri kalmamıştı. Sonuçta, İngilizler Kıbrıs Rum liderliği ile anlaşmaya varmak amacıyla, gittikçe artan bir istek gösterdiler²⁰⁷.

Aralık 1956'da, İngiliz Hükümeti, Yunanistan tarafından derhal reddedilen; fakat daha sonraki görüşmelerde esas olarak kullanılan, Ada'nın kısmi özerkliğini öngören Radcliffe Anayasası da denilen bir plan hazırladı,

1957 başlarında, İngiltere Başbakanı Eden'in halefi Harold Macmillan'da çatışmaya barışçı bir çözüm getirmek için girişilmiş çabaları daha da artırdı. Mart 1957'de Kıbrıs'a dönmeye izin verilmediyse de Makarios serbest bırakıldı ve o yılın Ekim ayında Harding görevden alındı.

²⁰⁰ Aynı yer, s.46.

²⁰¹ Oberling, a.g.e., s.45.

²⁰² Serter, a.g.e., s.1.

²⁰³ Aynı yer, s.46.

²⁰⁴ Serter, a.g.e., s.xvii.

²⁰⁵ Oberling, a.g.e., s.46.

²⁰⁶ Serter, a.g.e., s.18.

²⁰⁷ Oberling, a.g.e., s.46-47.

Elbette Kıbrıslı Türklerin bu gelişmeleri korkuyla izlediklerini söylemeye gerek yok. O zamana kadar, onlar İngiliz davasına gerçekten bağlanmış ve korunma için Harding'in Güvenlik Kuvvetleri'ne itimat etmişlerdi. Bununla beraber, Aralık 1956'da Avam Kamarası'nda İngiliz Sömürgeler Bakanı Alan Lennox-Boyd'un yaptığı konuşma, Ada'dan İngilizlerin çekilme ihtimalinde de varlıklarını devam ettirebilme hususunda onlara en azından bir ümit ışığı verdi.

Makarios'un Birleşmiş Milletler'de Yunan Hükümeti tarafından şiddetle tekrarlanmış Kıbrıs sorununa yegâne adil çözümün hür irade olduğu hususundaki iddiasını cürütmeyi umarak, Lennox-Boyd : "Şayet Kıbrıslı Rumlar hür irade hakkına sahip ise, Kıbrıslı Türkler de aynı hakka sahiptir dedi ve Kıbrıs'ın Yunanistan ile Türkiye arasında taksim edilmesini önerdi Bu fikir, Ankara ve Kıbrıs'ın Türk kesiminde derhal uyumlu bir duygu yarattı ve "ya taksim ya ölüm" parolası, iç savaştan sonraki aylar esnasında Kıbrıslı Türklerin sloganı oldu²⁰⁸.

Türkiye'nin Kıbrıs iç savaşına müdahalesi, savaşın sonucunu belirledi, zira bu müdahale iki tarafı da kıpırdamaz hale getirmişti. Açık gerçekler şunlardı ; EOKA TMT'den daha güçlü, Türkiye'de Yunanistan'a nazaran daha kuvvetli idi. Bundan başka, İngiltere, bir devletin tarafını tutarak diğerini aleyhine çevirmek istemedi. Yakın gelecekte enosisle ulaşmak hususunda her ümidin yok olduğunu idrak eden Yunanistan'ın Başbakanı Konstantin Karamanlis ve Başpiskopos Makarios sonunda, o zamana kadar reddettikleri, Türkler ve Kıbrıslı Türklerle ortak görüşmelere başlamaya ve Kıbrıs'taki kuvvet politikasının gerçeklerine uygun olarak taleplerini azaltmaya karar verdiler.

1955-1959 tarihleri arasında Rum-Yunan İkilisinin saldırılarına hedef olan Kıbrıs Türkleri, yüzlerce şehit vermiş ve ilk kez yerlerinden köylerinden zorla sökülerek göçmen durumuna düşürülmüşlerdir.

İç savaş esnasında 84 Kıbrıslı Türk hayatını kaybetti. Bundan başka iki cemaatin birlikte yaşadığı 13 köyün Kıbrıslı Türk sakinleri ve bir Kıbrıs Türk köy halkı, Kıbrıslı Rumlar tarafından boşaltıldı ve bu köylüler diğer Kıbrıslı Türk bölgelerine iltica ettiler²⁰⁹.

Nihayet, Kıbrıslı Türkler, iki toplumlu bütün idari ve ticari kurumlar Yunanlaştırıldığını da, buralardan vicdansızca kovulduktan sonra, (Haziran 1958) kendi belediyelerini (Ekim 1958), ticaret odalarını ve (Kasım 1958) ithalat ve ihracat şirketlerini kurmaya mecbur kaldılar, Kıbrıslı Türklerin Rumlarla birlikte ya da yalnız yaşadıkları köylerden kovulmaları ile başlayan göçleri, eninde sonunda Kıbrıslı Türk toplumunun Kıbrıs Rum toplumundan fiziken ayrılmasına yol açtı.

Müstakil belediyelerin kurulması, iki farklı yönetimin meydana getirilmesinde ilk adımı idi. Böylece, iç savaş sırasında Kıbrıslı Rumların yaptığı, **Ada'yı Yunanistan ile birleşmeye hazırlamak** değil, Ada'nın iki ayrı devlete bölünmesine gayret etmek olmuştur²¹⁰.

KIBRIS CUMHURİYETİ'NİN DOĞUŞU VE BATIŞI

16 Ağustos 1960 tarihinde ilan edilen Bağımsız Kıbrıs Cumhuriyeti ile Türkler, kendilerine yapılan tüm mezalim hareketlerini unutmışlar ve Rumlarla birlikte yaşamayı kabul etmişlerdi. Sonuçta büyük devletlerin de araya girmesi ile Zürih (11 Şubat 1959) ve Londra (19 Şubat 1959) Antlaşmalarının imzalanmasından sonra Kıbrıs Cumhuriyeti doğmuştur (16 Ağustos 1960).Kurulan Cumhuriyet, her iki toplumun ortaklığına dayanmakta idi²¹¹.Mütakiben , garanti ve ittifak anlaşmaları imzalanmış ve Kıbrıs Cumhuriyeti'nin temel ilkeleri ilan edilmiştir²¹².

16 Ağustos 1960'ta ilgili taraflarca anayasa imzalanarak, Kıbrıs bağımsız bir ülke oldu. Bu düzenleme, Türkiye ve Kıbrıs Türkleri için bir zafer teşkil etti :Zürih-Londra Anlaşması'nı imza eden Makarios, resmen enosisden vazgeçmiş oluyor ve 1960 Anayasası'nın imzalanmasıyla Kıbrıslı Türklere, hayatîyetleri için ihtiyaç duydukları yasal kanun da sağlanmış oluyordu.1960 Anayasası'na göre, Kıbrıs Cumhuriyeti'nin biri Türkçe diğeri Rumca iki resmi dili oluyordu.

Hükümetin icra organı her ikisi de kendi toplumlarınca seçilen, bir Kıbrıslı Rum başkan ve bir Kıbrıslı Türk başkan yardımcısı ile yedisi Kıbrıslı Rum ve üçü de Kıbrıslı Türk olan bir bakanlar kurulundan oluşuyordu. Savunma, dışişleri ya da maliye gibi kilit bakanlıklardan birisi Kıbrıslı Türklere veriliyordu. Bakanlar Kurulu yetkisi içine giren konularda salt çoğunlukla karar verebiliyordu; ancak,dışişleri, savunma ve güvenlik konularındaki kararlar başkan ya da başkan yardımcısı tarafından veto edilebiliyordu²¹³.

Bellibaşlı beş kent (Lefkoşa, Limasol, Magosa, Larnaka ve Baf) ayrı ayrı Kıbrıs Rum ve Kıbrıs Türk toplumu belediyeleri olacak, bunların meclisleri de ayrı ayrı seçilecekti. Her kentte de bir koordinasyon kurulacaktı. Bu komite her iki belediye meclisinden iki üye ve iki meclisin de kabul edeceği bir başkandan oluşacaktı. Her köyde bir muhtar vardı. Kıbrıs Rum ve Kıbrıs Türk mahallelerinin bulunduğu karışık nüfuslu köylerde, her cemaat kendi muhtarını seçecek, ortak meseleler iki muhtar ve iki mahallenin yaşlılarından oluşan bir heyetince halledilecekti.

Devlet memurluklarının % 70'i Kıbrıslı Rumların ve % 30'u Kıbrıslı Türklerin payı olacak biçimde

²⁰⁸ Aynı yer,s.46-47.

²⁰⁹ Aynı yer ,s.48.

²¹⁰ Aynı yer ,s.48-49.

²¹¹ Serter,a.g.e.,s.8.

²¹² Aynı yer ,s.1.

²¹³ Aynı yer ,s.51

düzenlenecekti. Toplam mevcudu iki bin olacak, polis ve jandarma için de aynı oran korunacaktı. Bununla beraber iki bin kişiden oluşacak olan ordunun % 60'ı Kıbrıslı Rum ve % 40'ı Kıbrıslı Türk olacaktı. Bu kuvvetlerden (polis, jandarma ve ordu) en azından birisinin komutanının Kıbrıslı Türk olması öngörüliyordu²¹⁴.

Nihayet, İngiltere, Yunanistan ve Türkiye arasında da "üç garantör devletin herhangi biri tarafından, doğrudan veya dolaylı olarak enosisi veya taksimi veya ilhakı engelleyerek, Kıbrıs Cumhuriyetinin bağımsızlığını, toprak bütünlüğü ve güvenliğini sağlamak ve tanınmasını güven altına almak üzere" bir "Garanti Antlaşması" imzalandı. Bu antlaşmanın ihlal edilmesi durumunda, garantör devletler, ilgili hükümlerin uygulanması için gerekli önlemleri almaktan topluca sorumluydular,

Ancak, "toplucu ve uyum içinde davranmanın imkânsız olacağı" durumlarda, her bir garantör devlete "ancak bu antlaşmayla ihdas edilen durumu tekrar tesis etmek amacıyla harekete geçmek" hakkı verilmişti.

Ada'nın statüsü için ek bir garanti de; Kıbrıs, Türkiye ve Yunanistan arasındaki ittifak Antlaşmasıydı. Buna göre, Kıbrıs'ta kurulan üçlü bir karargâh komutasında 950 Yunan ve 650 Türk askeri bulundurulacaktı. Yeni müşterek Kıbrıs ordusunu da eğitecek olan bu kuvvetin komutanı da, antlaşmayı imzalayan devletler arasında her yıl değiştirilerek üstlenilecekti.

Kıbrıs bağımsızlığını kazandığında, geleceği konusunda iyimser olmak için her türlü neden vardı. Keçiboynuzu, hububat, narenciye, patates ve şarap ürünlerinde ihracatı rekor düzeye çıktığından, bir tarım patlaması olmuştu. Madencilik başarılıydı; İngilizlerin Ada'da tuttıkları iki büyük üs hem iş sahası hem de çok gerek duyulan döviz sağlıyordu; turizm çok şeyler vaat ediyordu. Anayasaya konulmuş bulunan garantilerin kendilerini daha fazla baskıdan koruyacağına inanan Türkler bile, paylarına düşenden oldukça memnundular. Ada'da özgürce dolaşıyor ve çalışıyorlardı; Kıbrıslı Rum komşularının kendilerini taciz edip zarar verdikleri enderdi; ve Ada'daki genel ekonomik refahtan da yararlanıyorlardı²¹⁵.

Ancak, siyasal ayrılıklar yeni Kıbrıs Cumhuriyeti'ni kısa zamanda temelinden sarstı, ilk cumhurbaşkanı olarak seçilen Başpiskopos Makarios : "1960'ta gerçekçi bir biçimde, tasarlanmasında yardımcı olduğu anayasanın bir ulus değil, bir devlet yarattığını belirtti"²¹⁶.

Fakat Türklerin bu olumlu tutumları karşısında Kıbrıs Rumlarının davranışları tamamen olumsuz olmuş ve Cumhuriyeti, enosis yolunda bir sıçrama tahtası olarak kabul edilmiştir. Bu dönem içinde (1960- 1963) Rumlar, Türklere karşı her alanda cephe almışlar, Türkleri devlet dairelerinden silmişler iş birliğinden devamlı olarak kaçınmışlar ve enosisi bir an önce gerçekleştirmek için planlar yapmaya koyulmuşlardır.

Bu Cumhuriyet'in yaşayabilmesi, her iki tarafın da iyi niyetine bağlı idi. Ancak Türk tarafının tüm iyi niyetine karşın, Rum-Yunan İkili, bu Cumhuriyeti enosis'e giden yol üstünde bir "durak" olarak kabul ettiklerini ve bu yeni dönemde enosis için mücadele edeceklerini açıkladılar²¹⁷.

Ancak Makarios'un hâlâ enosis davasına bağlı olduğu ve cumhuriyetin kuruluşunu bu amacın gerçekleşmesinde taktik bir manevra olarak gördüğü kısa zamanda ortaya çıktı. Daha Kıbrıs bağımsızlığını kazanmadan önce, Zürih-Londra Antlaşması'nı imzalanmaya zorlandığından yakınmaya ve karşıtlarının söylediklerinin tersine, enosisi gerçekleştirme azminden hiçbir yumuşama göstermeyeceğini söylemeye başlamıştı.

1 Nisan 1960

Lefkoşa'da, 1 Nisan 1960'ta yaptığı ve tartışmalara neden olan bir konuşmasında şunları belirtmişti :

"Zürih ve Londra Antlaşmaları umut ve isteklerimizi tam olarak gerçekleştirmemiştir... Bugün ellinci yıldönümünü kutladığımız şanlı özgürlük mücadelemiz; bize bağımsızlığımız için gerekli en ileri kaleleri ve yıkılmaz mevkileri sağlamıştır. Kesin zaferi kazanmak üzere, bu kalelerden başlayarak mücadeleye devam edeceğiz"²¹⁸.

²¹⁴ Aynı yer ,s.52..

²¹⁵ Oberling, a.g.e., s.53.

²¹⁶ Aynı yer, s.53-54.

²¹⁷ Serter, a.g.e., s.8.

²¹⁸ Oberling, a.g.e., s.53-54.

Akritis²¹⁹, Türkler'i İmha Plânı ve 1963 Yılı Kanlı Noel Katliamı

16 Ağustos 1960'ta bağımsız ve egemen bir devlet olarak kurulan Kıbrıs Cumhuriyeti, Rumların enosis ülkeleri yüzünden fazla yaşayamamıştır.

Kıbrıs Rumları, "Kıbrıs Anayasası'nı tadil" için yaptıkları müracaatın Türkiye tarafından reddi üzerine "meseleyi silahla halletmek" ve "Ada'daki Türk meselesini bitirmek" için harekete geçtiler.

Bu dönem için Rumlar, Türkleri Kıbrıs'ta yok edip enosisi gerçekleştirmek amacı ile Cumhurbaşkanı Makarios, İçişleri Bakanı Yorgacis, Meclis Başkanı Klerides, Çalışma Bakanı Papadopoulos tarafından "Akritis Planı" denilen meşum bir planı hazırladılar. Bu plan takibinde de 21 Aralık 1963 tarihinde Türklere saldırı hareketlerini yeniden başlattılar ve Cumhuriyet'i de yıktılar²²⁰. Kutsal sayılan mabetlerimize dahi saldırmaktan çekinmeyen Rumlar, bu dönem içinde Yunanistan'la danışıklı dövüş içindeydiler²²¹.

Plan, enosisi gerçekleştirmek amacıyla hükümet içinde bir darbe yapılmasını ve güçlenmesine izin vermeden bütün muhalefetin temizlenmesini öngören bir programdı.

Rum Yunan ikilisi planlarını şöyle anlatmaktadır : " ... Bu süreçte ilk adım, hükümet tarafından tek taraflı olarak bir dizi anayasa değişikliğinin kabulü olacaktı.

Değişiklikler "mantıklı ve haklı" görünecek; ancak gerçekte, Kıbrıs'taki Türk cemaatini en önemli haklarından yoksun bırakacaktı. Kıbrıslı Türklere de bu değişiklikleri reddetme fırsatı verilmeyecekti; ancak Makarios Hükümeti'nin her zaman "barışçı görüşmelere hazır" olduğu hissettirilerek yumuşatılacaktı.

Bazı Kıbrıslı Türkler'in "kuvvetli bir tepkisi" olursa, bu derhal ezici bir kuvvet gösterisiyle bastırılacaktı. Planda; vakit geçirmeden ve etkili bir şekilde kuvvetli olduğumuzu Türklere gösterirsek, akılları başlarına gelir ve Önemli şekilde faaliyetlerini durdururlar ve Türklere zararsız hale getirilmiş olur." Böyle bir askeri girişimin esası hıza dayanacaktı, "zira, bir ya da iki gün içinde duruma egemen olmayı başarırırsak, dışarıdan bir müdahale ne mümkün ne muhtemel olur, ne de haklı gösterilebilir." Türklerin her türlü çabasının kuvvetle ve kesin bir biçimde bastırılmasının daha başka anayasa değişiklikleri için müteakip faaliyetleri büyük ölçüde kolaylaştıracağı ve ancak bu koşullarda, bu değişiklikleri Türklerin bir tepkisi olmadan uygulamanın mümkün olacağını da öngörmekte idi.

Çatışmalar "yaygınlaşırsa", Kıbrıslı Rumlar ellerindeki bütün askeri olanakları kullanmakla kalmayacaklar, "enosis'in derhal ilan edildiğini de duyuracaklardı; zira bu durumda "diplomatik girişimler için ne vakit ne de gerek" olacaktı. Ancak, eğer diplomatik çabalar için vakit bulunabilirse, bütün dünya :

1. Zürih-Londra Antlaşmalarının "tatmin edici ve adil" olmadıklarına;
2. Zürih-Londra Antlaşmalarının "Ada'daki toplumların hür iradelerinin bir ürünü" olmadığına;
3. Antlaşmaların gözden geçirilmesi isteğinin "herhangi bir şekilde imzalarını reddetmek isteklerinden" değil, fakat "varlıklarını sürdürmenin zorunlu olma gereklerinden" kaynaklandığına;
4. "iki toplumun birlikte yaşamasının mümkün olduğuna";
5. "Ada'da yabancıların, güvenmesi gereken esas unsurun Türkler değil, Rum çoğunluk olduğuna" ikna edilmeliydi.

Özellikle ikinci nokta vurgulanmalıydı. Planda bu konuda şöyle diyordu : "Antlaşmalarla (Mutabakatlarla) getirilen çözümlerin halkın onayına sunulmamış olması, elimizdeki bir kozdur. Bu konuda çok akıllıca davranan cemaat liderimiz, Makaryos bir referandum yapılmasından kaçınmışlardı. Yoksa, 1959 yılının atmosferi içinde halkın antlaşmaları kesin olarak onaylayacağı muhakkaktır²²²." Bazı Kıbrıslı Türklerin "kuvvetli bir tepkisi" olursa, bu derhal ezici bir kuvvet gösterisiyle bastırılacaktı."

Rumların yaptığı saldırılar, 30 Aralık 1963'te İngilizlerin adayı bölen yeşil hattı çizmesine neden olmuştur. Bu saldırılar ve tedhiş hareketleri Kıbrıs Barış Harekâtı'na kadar sürmüştür²²³.

Bilindiği gibi Londra ve Zürih andlaşmaları ile kurulan Kıbrıs Cumhuriyeti'nin iki ortağı vardı ; Kıbrıs Türkleri ve Kıbrıs Rumları. Çoğunluğu teşkil eden Kıbrıs Rumları, diğer ortak Kıbrıs Türkleri'nin 21 Aralık 1963'te silâh zoru ile haklarını gaspetmiş ve iki ortaklı Kıbrıs Cumhuriyeti fiilen sona ermişti.

Cumhuriyet döneminde (1960-63), Türklere Anayasa'ca tanınmış olan haklar Rumlarca gasp edildi. Şikayet makamı olan Bağımsız Anayasa Mahkemesi Başkanı (Ernest Fortshoff) ve Yardımcısı (Dr. Heinz) Rumlar tarafından ölümle tehdit edildikleri için görevlerinden istifa edip adadan ayrıldılar. 1963 Aralığı'nda, cemaatler arasında çatışma başladığında Dr. Forsthoff, Heidelberg'te UPI muhabirine şu gözlemini iletmişti : "Makarios'un, Kıbrıslı Türklerin haklarını ellerinden almaya başladığından itibaren, şu anki olaylar kaçınılmaz hale gelmişti."

Bir kere Yüksek Anayasa Mahkemesi tamamen etkisiz hale getirildikten sonra, Makarios bütün gücünü cumhuriyetin tamamen ortadan kaldırılmasına yöneltti. Sorunu bir sonuca ulaştırmak için Birleşmiş Milletler'in, ulusların kendi kaderlerini tayin hakkı konusundaki talebini desteklemesini beklemeye artık gerek yoktu.

²¹⁹ Kıbrıs Türkleri'ni imha için hazırlanan plân adım IX. yy.'larda geçen bir Bizans destanından almıştı: Akritis. Plânın tatbikata konulmasında ise Eoka liderlerinden İçişleri bakanı Polikarpos Yorgacis en büyük rolü oynamıştır.

²²⁰ Serter, a.g.e., s.9.

²²¹ Aynı yer, s.xvii.

²²² Oberling, a.g.e., 64-65.

²²³ Serter, a.g.e., s.1.

Neredeyse bütün dünyanın, Kıbrıslı Türklerin vetoyu sorumsuzca kullanarak anayasayı islemez hale getirdiklerine inanmaya niyetli olduğu bu anda; veto hakkını ortadan kaldırmak bahanesini gösterip, gerçekte kanuna uydurup enosisi gerçekleştirmek amacıyla anayasa tek taraflı olarak değiştirilebilirdi²²⁴.

"Akritas Planı"nı sadakatle benimseyen Makarios, 30 Kasım 1963'te, "Devletin Rahat işlemlerini Kolaylaştırmak ve Cemaatlerarası Sürtüşmelerin Bazı Nedenlerinin Ortadan Kaldırılması için önerilen Tedbirler" başlığı altında, anayasada on üç maddelik bir değişiklik önerisi ortaya attı. Bu öneriye göre :

1. Cumhurbaşkanı ve yardımcısının veto hakları kalkacaktı.
2. Cumhurbaşkanı yardımcısı, yokluğu veya görev yapamaz durumda olması koşulunda cumhurbaşkanını temsil edecekti.
3. Temsilciler Meclisi'nin Kıbrıslı Rum başkanı ile, Kıbrıs Türk başkan yardımcısı, Meclis'in tümü tarafından seçilecekti.
4. Temsilciler Meclisi başkan yardımcısı, yokluğu veya görev yapamaz durumda olması koşullarında meclis başkanını temsil edecekti.
5. Bazı yasalar için, Temsilciler Meclisi'nin Rum ve Türk temsilcilerinin ayrı ayrı çoğunluğu gereği kaldırılacaktı.
6. Müsterek belediyeler kurulacaktı.
7. Yargı mekanizması birleştirilecekti.
8. Güvenlik kuvvetlerinin polis ve jandarma olarak ikiye bölünmesi kaldırılacaktı.
9. Güvenlik kuvvetlerinin ve ordunun mevcudu anayasadan ziyade yasayla düzenlenecekti.
10. Devlet memuriyetlikleri, güvenlik kuvvetleri ve ordudaki Kıbrıslı Türk ve Kıbrıslı Rumların oranı, Kıbrıs nüfusunun gerçek etnik bölüşümünü yansıtacak biçimde değiştirilecekti.
11. Kamu Hizmetleri Komisyonu'nun üye sayısı ondan beşe indirilecekti.
12. Kamu Hizmetleri Komisyonu'nun bütün kararları basit çoğunluğun oyuyla alınacaktı.
13. Kıbrıs Rum Cemaat Meclisi, zorluk göstermeden kaldırıldığı gibi Kıbrıs Türk Cemaat Meclisi de kendisini feshedecekti.

Süregiden hükümet bunalımında esas nedenin, Kıbrıslı Türklerin engellemesi olduğuna inandırılan birçok yabancı gözlemciye "mantıklı ve haklı" gözüken bu talepler, Kıbrıslı Türkler tarafından elbetteki kabul edilemezdi, önerilen değişiklikler, Kıbrıs Rum cemaati liderlerini cumhuriyeti yıkmak ve enosisi kanuni yollardan gerçekleştirmekten tek başına alıkoyan veto hakkını Türklerin elinden alıyordu.

Aynı zamanda, Türkleri, kentlerde güvenlikleri için dayanacakları tek teşkilât olan ayrı belediyelerden de yoksun bırakıyordu. Nihayet, Kamu Hizmetleri Komisyonu'nun denetimini bütünüyle Kıbrıslı Rumlara veriyordu. Önerilen değişikliklerin ortaya atılması büyük bir anayasa bunalımının patlak vermesini hızlandırdı. Bu da "Akritas Planı"nın Öngördüğü gibi, cemaatlerarası çatışmanın yemden başlamasına yol açtı. Bu bunalım Kıbrıslı Türkler için çok uygunsuz bir zamanda patlak verdi²²⁵.

21 Nisan 1966 tarihli Patris gazetesi Kıbrıs'ı kana bulayan bu korkunç Rum plânını ana hatlarıyla yayınladığı zaman Makarios'tan Yorgacis'e, Nikos Samson'dan Glafkos Klerides'e kadar katliamların gerçek sorumluların ve Türkler için besledikleri düşünceleri, anılan kişilerin Türk toplumunun gerçek katiller olduklarını su yüzüne çıkarmıştır.

1963 yılı Kanlı Noel saldırılarının hedefi Lefkoşa idi. Rumlar, merkeze hakim olmakla bütün Kıbrıs'a hakim olacaklarını sanıyorlardı. Bunun için de kendilerine en büyük engel Lefkoşa'ya bağlı KüçükKaymaklı kasabası idi. 1960 nüfus sayımına göre kasabada 5126 Türk, 1133 Rum yaşamakta idi. Kasaba önemli bir Türk yerleşme merkezi durumundaydı. Kasaba çevresinde 19 Aralık 1963'den itibaren Rum faaliyetleri gözleniyordu. Rum saldırısından şüphelenen Türk Mücahit Teskilâtı'na mensup gençler halkı genç - ihtiyar bir saldırıya karşı hazırlamaya çalıştılar.

22 Aralık 1963

Rum saldırısı 22 Aralık 1963 günü başladı. KüçükKaymaklı'nın dış dünya ile irtibatı tamamen kesilmişti. 23 Aralık'tan itibaren yeni takviye kuvvetleri alan Rum saldırganların başına EOKA'cı katil Nikos Sampson²²⁶ geçmişti. Diğer yandan Ada'daki Yunan alayı da saldırganlarla birleşmiş ve Rumlar bütün güçlerini bölgeye teksif etmişti.

22 Aralık 1963 günü Makarios, Garanti andlaşmalarını tanımadığını ilân etmiş, bu, Rum saldırganlara daha da cesaret vermişti²²⁷. Bütün dünyaca "Kanlı Noel" diye bilinen 21 Aralık 1963 olaylarının başlaması ile birlikte Kıbrıs Türkleri 103 köyü terketmek zorunda kalmışlardı. Bu Türkler'in sayısı 18667'dir²²⁸.

29 Ağustos 1964

²²⁴ Oberling, a.g.e., 63-64.

²²⁵ Oberling, a.g.e., 66-67.

²²⁶ Nikos Sampson'un 28 Aralık 1988 tarihinden beri hatıralarını yayımlayan Eleftheria gazetesi 1963 Kanlı Noel'inin gerçek müsebbiplerini tekrar gözler önüne sermektedir. Nikos Sampson, "Makarios hükümetinin, İçişleri Bakanlığı'nın ve üçlü karargâhın Yunan kanadına mensup subayların emri ile hareket ettiğini" tekrar açıklamakta ve KüçükKaymaklı savaşlarını Yunanlılar'ın Balkan Savaşları dışında Türkler'e karşı kazanılan yegane Yunan zaferi olduğunu iddia etmektedir. Bkz. Çay, a.g.e., s. 74.

²²⁷ Çay, a.g.e., s. 73-74.

²²⁸ Aynı yer, s. 81.

Makarios, EOKA Rum yeraltı tedhiş örgütü ileri gelenlerinden Nikos Sampson'la yaptığı görüşmeden sonra (29 Ağustos 1964'te) yaptığı konuşmada amaçlarının enosis olduğunu yeniden şu sözlerle açıklıyordu:

"Benim tutkum, Kıbrıs'ın Yunanistan ile birleşmesini sağlamaktır. Yalnız bir kısmının değil bütün adanın Yunanistan ile birleşmesini istiyorum. Özveri ile ölüm pahasına da olsa bu siyaseti terk etmeyeceğim. Kıbrıs'ı Yunanistan ile tümüyle birleştireceğim."

9 Eylül 1964

9 Eylül 1964'te Kıbrıs'ta yayımlanan Cyprus Mail gazetesine verdiği bir demeçte Makarios şöyle diyordu: *"Hayatta tek tutkum, Kıbrıs'ın Yunanistan ile birleşmesinde benim adımın geçmesidir. Kıbrıs ile birleşen Yunanistan sınırlarının, Kuzey Afrika kıyılarına kadar genişlemesidir. Bunu gerçekleştirmek uğrunda ölünceye kadar mücadele etmektir"*²²⁹.

1964 Yılı Olayları ve Erenköy Savaşı

26 Aralık 1963

İngiliz generalinin komutasındaki üçlü barışı koruma kuvvetinin göreve başlamasından sonra Türkler'le Rumlar arasında sınır olarak 26 Aralık 1963'te "Yeşil Hat" çizildi.

Barış çabaları için Londra Konferansı'nın bir netice vermeden dağılmasından iki gün sonra 23 Ocak 1964'de Lefkoşa'da Bayraktar Camii yeniden bombalandı. Türk bölgelerine yönelik Rum saldırılar da tekrar başladı. Limasol, Baf, Magosa, Poli'de yüzlerce Türk öldü, binlercesi yaralandı veya köylerini terketmek zorunda kaldı²³⁰.

BİRLEŞMİŞ MİLLETLERİN İHANETİ RUMLAR'I SADECE KIBRIS DEVLETİ OLARAK TANIMASI VE BM BARIŞ GÜCÜ KURULMASI

4 Mart 1964

Bunun üzerine Türkiye 13 Şubat 1964'de Güvenlik Konseyi'ne başvurdu. Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nde 26 Şubat'ta başlayan görüşmeler, 4 Mart 1964'de, sonuçlandı. Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyinin 4 Mart 1964 tarihli kararı Rum yönetimini "Kıbrıs Hükümeti" olarak tanımakta idi. Nitekim (kararın Barış Kuvveti ile ilgili dördüncü paragrafında, "Kıbrıs Hükümeti'nin muvaffakati ile Kıbrıs için bir Birleşmiş Milletler Barış Kuvveti kurulmasını tavsiye eder. Bu kuvvetin kuruluşu ve önemi Genel Sekreter tarafından Kıbrıs, Yunanistan, Türkiye ve Birleşik Krallık hükümetleri ile istişare halinde kararlaştırılacaktır" deniliyor,

Ancak Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyinin Kıbrıs Türkleri'nin haklarını hiçe sayan bu kararından cesaret alan Rumlar Türkler'e saldırılarını tekrar başlattılar. Diğer yandan, 21 Aralık 1963 saldırılarından sonra düzenlenen Londra Konferansı'na katılmak üzere Ada'dan ayrılan Denктаş, buradan Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi toplantılarına katılmak üzere New York'a geçmişti. Güvenlik Konseyi toplantılarında, Türkler'e yapılan saldırıları anlatan Denктаş, toplantıların tamamlanmasından sonra Ankara'ya gitmiş ancak Makarios Denктаş'ın Ada'ya girişini yasaklanmıştır.

16 Mart 1964

Kıbrıs Rumları'nın saldırılarının devam etmesi üzerine Türk Hükümeti, 16 Mart 1964'de Türkiye Büyük Millet Meclisi'nden Kıbrıs'a müdahale etme yetkisi aldı.

CANI MAKARYOS'UN 1960 İTTİFAK ANLAŞMASINI İPTAL ETMESİ

4 Nisan 1964'de bir açıklama yapan Makarios Zürih ve Londra andlaşmalarının bir parçası olan ittifak andlaşmasını feshettiğini ilân etti.

TÜRKLER'İ İMHA İÇİN RUM MİLLİ MUHAFAZ ALAYI KURULMASI

Diğer yandan Kıbrıs'taki BM Barış Gücü'nün görev yapmasını çeşitli vesilelerle engelleyen Rum Temsilciler Meclisi, Mayıs ayındaki son birleşiminde Türkleri imha için "Rum Millî Muhafız Alayı" kurulmasına karar verdi. Kıbrıs Rum Temsilciler Meclisi'nin bu kararından sonra; Türkiye, Kıbrıs'a müdahaleye karar verdi²³¹.

AMERİKA'NIN KALLEŞLİĞİ VE JOHNSON MEKTUBU

Ancak Amerika müdahale ederek Amerikan başkanının gönderdiği mektup Türk basınında tam metin olarak yayınlandı. "Johnson Mektubu" olarak Türk dış politik hayatında yerini alan mektupta Johnson, Türkiye'yi tehdit etmekte ve Türkiye'den Kıbrıs'a müdahale hakkını kullanmamasını istemekteydi. Johnson'un bu mektubunu 13 Haziran'da cevaplandırarak İsmet İnönü, mektubun Türkiye'de hayal kırıklığı yarattığını vurgulayarak Kıbrıs Rum liderliği ile Yunanistan'ın andlaşmaları çiğnemesini ve Türk haklarını gasbetmesini, ABD'nin görmemezlikten geldiğini de hatırlatmakta idi.

TERÖRİST GRİVAS'IN KIBRIS'A GELMESİ VE RUM MİLLİ MUHAFAZ ORDUSU

²²⁹ Serter, a.g.e., s.19

²³⁰ Çay, a.g.e., s.76.

²³¹ Aynı yer, s.78.

KOMUTANI OLMASI

9 Nisan 1964

Siyasi olaylar bu şekilde devam ederken Rumlar Ada'da hazırlıklarını sürdürüyorlardı. EOKA tedhiş örgütü liderlerinden olan Grivas 9 Haziran'da Eleftheria vapuru ile Kıbrıs'a geldi. Limasol'dan Kıbrıs'a gizlice giren Grivas derhal, General Karayannis'ten boşalan Rum Milli Muhafız Ordusu Komutanlığı'na getirilmiştir²³².

Erenköy Savaşı

3 Temmuz 1964'de Atina'ya giden Grivas Atina'daki temaslarını tamamladıktan sonra 6 Ağustos 1964 akşamı Lefkoşa'ya dönmüş ve Alevkaya'nın hemen güneyindeki Loroouno tepelerinin zaptedilmesi için Makarios'un onayını istedi. Grivas'ın bu talebinden sonra Rum Bakanlar Kurulu'nu toplantıya çağıran Makarios, Bakanlar Kurulu'ndan oybirliği ile "harekâtın yapılması" kararını aldı.

Grivas'ın Tillirga bölgesine saldırı emrini vermesiyle 6 Ağustos 1964'te Türk-Rum çatışması tekrar başladı. Bu saldırı sırasında Erenköy bölgesinde bulunan bir avuç mücahit çok zor durumda idiler. Mücahitler arasında, saldırıdan kısa bir süre önce Ada'ya gizlice çıkan Türk Cemaat Meclisi Başkanı Rauf Denktaş da bulunmaktaydı.

Mücahitlerin durumu telsizle Ankara'ya bildirilerek yardım istendi. Bir süre sonra Türk savaş uçakları bölge üzerinde ihtar uçuşlarına başladılar. İhtar uçuşlarına rağmen Rum saldırılarının devam etmesi üzerine Türk uçakları, Rum askeri birliklerine karşı harekâtı başlatmış ve saldırgan Rum kuvvetleri bozguna uğratılmışlardır²³³.

9 Ağustos 1964 günü çarpışmaların tekrar başlaması üzerine Türk uçakları Rum kuvvetlerine karşı tekrar saldırıya geçtiler. Türk jetlerinin müdahalesi sonucu Rumlar saldırıyı durdurmak zorunda kaldılar. Harekâtın tamamlanmasından sonra Erenköy sahillerine yanaşan bir Türk gemisi, bölgedeki yaralılarla birlikte, 1 Ağustos 1964'te, Erenköy'e gizlice çıkan Denktaş'ı Türkiye'ye getirmiştir. Harekât sırasında uçağı düşen Pilot Yüzbaşı Cengiz Topel de şehit olmuştur.

Erenköy savaşının başlarında, "Türkiye müdahale ederse kurtaracak Türk bulamayacaktır" diyen Makarios, Türk savaş uçaklarının iki günlük harekâtından sonra ateşkes'e razı olmuştur. Erenköy savaşı sırasında Rumlar 53 ölü, 125 yaralı verirken, Türkler'in kaybı 12 şehit, 4 kayıp ve 32 yaralı idi²³⁴. Birleşmiş Milletler aracılığı ile köylerini terketmek zorunda kalan Türklerle ilgili araştırmanın sonuçlarına göre: 1964 yılında Lefkoşa kazasında 39, Girne kazasında 7, Baf kazasında 49, Larnaka kazasında 21 ve Magosa kazasında 21 köy olmak üzere 124 köy zarar görmüş, yüzlerce Türk ölmüş, binlercesi yaralanmış veya köylerini terketmek zorunda kalmışlardır. 1963 yılında başlayıp 1964'de de devam eden olaylarda 364 Türk şehit olmuştur²³⁵.

30 Temmuz 1964

Rumların Türklerle saldırısı ile (21 Aralık 1963) yıkılan Kıbrıs Cumhuriyeti'nin ardından Rum Meclisinin enosis ile ilgili olarak aldığı ilk karar 30 Temmuz 1964 tarihli idi.

Akel Komünist Partisi Eski Genel Sekreteri Ezekias Papayannu tarafından açıklanan ve oy birliği ile alındığı söylenen karar aynen şöyledir: "Cumhuriyet'in ilke ve adaletine, BM temel ilkelerine son derece bağlı olan Temsilciler Meclisi, halkın tercümanı olarak tüm Kıbrıs'ın geleceğinin belirlenmesi açısından makul bir süre içinde self-determinasyon hakkını kullanmaya oy birliği ile karar vermiştir."

1967 Yılı Olayları

21 Aralık 1963 olaylarında Kıbrıs Türklerinin 24 saat içinde topluca yokedilmesi plânlanmıştı. Kıbrıs'taki Yunan Alayı'na mensup asker ve subaylarında katılmasına rağmen bu plân gerçekleşmeyince Eoka liderlerinden Grivas Kıbrıs'a gönderilmişti.

Yunanistan bu safhada Grivas'ın verdiği raporlar doğrultusunda Kıbrıs'ın silahlandırılmasına başladı. Askeri birliklerin, silahların ve malzemelerin gönderilmesinden sonra Kıbrıslı Rumlar'ın yoğun biçimde eğitilmesine ve Ada'nın savunmasının güçlendirilmesine çalışıldı.

Erenköy çarpışmaları Yunanlı subaylar tarafından eğitilen Rumlar tarafından yürütülmüştü. Ada'da Rumlar'ı eğitmekle görevli subaylar da harekâta katılmış fakat Türk savaş uçaklarının müdahalesi üzerine bu harekât da başarısızlıkla sonuçlanmıştı.

ONİKİ BİN YUNAN ASKERİNİN KIBRIS'A GÖNDERİLMESİ VE RUMLARI TAKVİYESİ

Bunun üzerine Erenköy savaşlarından sonra Yunanistan, Kıbrıs'a fiilen asker göndermeye başladı. Öncü olarak gönderilen 5 bin kişilik Yunan kuvvetinin sayısı daha sonra yapılan takviyelerle 12 bine çıkacaktır²³⁶. Diğer taraftan Kıbrıs Rum lideri Makarios da silahlanma çalışmalarını sürdürdü. Erenköy çarpışmalarında

²³² Aynı yer ,s.79.

²³³ Aynı yer ,s.80.

²³⁴ Çay, a.g.e.,s.81.

²³⁵ Aynı yer,s.81-82.

²³⁶ Çay, a.g.e.,s.82.

Yunanistan'ın yeterli destek vermediğinden şikayet eden Makarios, Sovyetler Birliği'nden silah alınmasına ilişkin bir anlaşma imzaladı. Eylül ayının son haftası içinde yapılan bu anlaşma ile Sovyet silahları Mısır üzerinden Kıbrıs'a getirilecektir.

Kıbrıs meselesinin çözümü için 1965 yılı Mayıs ayında Türkiye ile Yunanistan arasında başlayan görüşmeler, Kıbrıs'taki Rum -Yunan kuvvetlerinin 15 Kasım 1967'de Boğaziçi ve Geçitkale köylerine saldırmasına kadar aralıklarla devam etti.

Ancak Yunanistan, Kıbrıs meselesinin Türkiye ile Yunanistan arasında yapılacak müzakerelerle değil megalı idea taktığı olarak Birleşmiş Milletler kanalıyla çözümlenebileceğine inanıyordu. Yunanistan, bu görüşmelerin devamını da, yalnızca Birleşmiş Milletler Arabulucusu istediği için kabul eder görünüyordu.

Diğer yandan Yunan Başbakanı Yorgo Papandreu'nun Yunanistan'daki komünistlerle işbirliği yapması ve Yunan ordusunda geniş çaplı bir tasfiyeye girişmesi iktidardan düşmesine sebep oldu.

YUNANİSTAN'DA HÜKÜMET DARBEŞİ OLMASI CUNTANIN İKTİDARI ELE GEÇİRMESİ

1965 Temmuzunda Yorgo Papandreu, kral tarafından başbakanlıktan azledildi. Ancak Papandreu'nun çeşitli tertipler içine girmesi Yunan ordusunun Albay Papadopoulos liderliğinde bir hükümet darbesi yapmasına sebep oldu (21 Nisan 1967). Yeni Yunan yönetimi yani "Albaylar Cuntası" Kıbrıs meselesini Türkiye ile Yunanistan arasında mevcut olan diğer anlaşmazlıklarla birlikte mütalâa etmeye başladı.

ONBİN YUNAN ASKERİNİN RUM MİLLİ MUHAFAZ ORDUSUNA KATILMA KARARI

Yunanistan'daki yeni idare ile ihtilaflı olan Makarios 26 Haziran 1967 günü Rum Temsilciler Meclisini toplayarak "Enosis" kararı almaya kalkışmıştı. Bununla da yetinmeyen Kıbrıs Rum yönetimi Kıbrıs'ta görev yapmakta olan onbin civarındaki Yunan askerinin, Rum Millî Muhafız Ordusu'na katılmasına ilişkin başka bir karar daha aldı²³⁷.

Rum yönetiminin bu kararları Dr. Fazıl Küçük tarafından Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri U'Thant nezdinde protesto edildi. Diğer yandan devam eden Rum ablukası yeni Rum saldırılarıyla dayanılmaz hale gelmişti. 2 Ağustos 1967 tarihinde Bafta 5 Türk'ün öldürülmesi olayı dahi Birleşmiş Milletleri harekete geçiremedi. 1967 Temmuzunda Kıbrıs'ta "bir Enosis darbesi" yapılacağı söylentisinin çıkması üzerine, Türkiye sert bir biçimde Yunanistan'ı uyarmış ve Yunanistan'ın ister istemez Türkiye ile tekrar görüşmeleri başlatmasına sebep olmuştu.

9-10 Eylül 1967

Ancak Türkiye Cumhuriyeti Başbakanı Süleyman Demirel ile Yunanistan Başbakanı Kollias arasında yapılan 9 Eylül 1967 Keşan ve 10 Eylül 1967 Dedeoğlu görüşmeleri herhangi bir sonuç almamadan sona ermiştir. Diğer taraftan Ankara'da bulunan Rauf Denktaş, Ekim ayının son haftasında, Nejat Konuk ve Erol İbrahim ile birlikte bir balıkçı gemisi ile Türkiye'den ayrılmış, Kıbrıs karasularına girdikten sonra balıkçı gemisinin yedeğindeki sürat motoruna geçerek 30 Ekim günü Karpas bölgesinde karaya çıkmışlardı. Ancak Rauf Denktaş ve arkadaşları karaya çıktıktan bir müddet sonra Karpas Çayırova'da yakalanacaklardı.

Rauf Denktaş'ın yakalanmasından sonra Türkiye'nin yoğun baskısı üzerine Birleşmiş Milletler devreye girerek "Türkiye'ye geri dönmesi" şartıyla, Denktaş'ın serbest bırakılması sağlandı. Türkiye, Rauf Denktaş'ın iadesi için temaslarını sürdürürken Kıbrıs'taki silahlanma hazırlıklarını tamamlayan Rum - Yunan kuvvetleri yeni bir saldırı hazırlığında idiler.

21 Aralık 1963 saldırılarından sonra varılan anlaşmaya göre, Rum askerî birliklerinin Türkler'e ait bölgelerden geçmesi yasaklanmıştı. Rumlar 13-14 Kasım günleri Geçitkale ile Boğaziçi arasındaki yoldan geçmek istediler. Türkler'in bu teklifi kabul etmemesi üzerine

Rumlar 15 Kasım günü saldırıya geçtiler. Ağır silahların desteğindeki saldırı kısa sürede gelişti ve Geçitkale ile Boğaziçi işgal edildi ve bu olaylar sırasında 27 Türk öldürülmüştür²³⁸.

Geçitkale ve Boğaziçi'nin Rum - Yunan birliklerince işgal edilmesi üzerine, 15 Kasım 1967 akşamı Türkiye'de hükümet seviyesinde bir durum değerlendirmesi yapıldı. 16 Kasım akşamı da Türkiye Büyük Millet Meclisi toplandı. Toplantıda, Anayasa'nın savaş ilânına ve Türk Silahlı Kuvvetleri'nin yabancı ülkelere gönderilmesine ilişkin 66. maddesine dayanarak Kıbrıs'a müdahalesini öngören karar, meclisteki 435 üyenin 432'sinin oyu ile kabul edildi²³⁹.

TBMM'inde alınan kararın akabinde İskenderun'da Türk Donanması çıkarma hazırlıklarına başladı. Diplomatik temaslarını da sürdüren Türk Hükümeti, 17 Kasım günü Yunan Hükümeti ile "dost ve müttefik" hükümetlere Türkiye'nin çıkartma kararını bildirdi. Türkiye, çıkartmanın durdurulması için, "20 bin Yunan askerinin derhal Ada'yı terketmesi, Grivas'ın Kıbrıs'tan çıkarılması, can ve mal kaybı için tazminat verilmesi ve Türk bölgelerinin ihlâl edilmemesi"ni istedi.

Ertesi günü Kara, Hava ve Deniz Kuvvetleri'nin alarm durumuna geçirilmesinden sonra Türk jetleri

²³⁷ Aynı yer,s.83.

²³⁸ Aynı yer,s.84.

²³⁹ Aynı yer,s.85.

Kıbrıs üzerinde uçmaya başladı. Türkiye'nin Kıbrıs'a müdahale kararının kesinlik kazanması üzerine ABD Başkanı Johnson, özel temsilcisi Cyrus Vance'i bölgeye gönderdi.

Bu arada Birleşmiş Milletler de gerginliği önlemek amacıyla harekete geçmişti. Cyrus Vance'nin Ankara, Atina ve Lefkoşa'daki temasları sırasında Türkiye 13 maddelik ikinci bir muhtıra verdi. Cyrus Vance aracılığı ile Yunanistan'a verilen notaya uyulmadığı takdirde, Türkiye müdahalede bulunacaktı.

Türkiye'nin ileri sürdüğü bu şartları Yunanistan kabul etmek zorunda kaldı. Yunan Dışişleri Bakanı Pipinellis 2 Aralık'ta yaptığı açıklamada, Yunanistan'ın anlaşmaların dışında Kıbrıs'a gönderdiği bütün kuvvetleri geri çekeceğini, buna karşılık Türkiye'nin de savaş hazırlıklarını durduracağını bildirdi. Daha sonra Kıbrıs'taki Yunan askerlerinin geri çekilmesine başlandı. Yunan kuvvetlerinin geri çekilmesi 16 Ocak 1968'de tamamlanacaktır²⁴⁰.

1967 bunalımının silaha başvurulmadan çözümlenmesinden sonra Kıbrıs Türk bölgelerindeki kamu hizmetlerinin yürütülmesi için 1964 yılında kurulan "Genel Komite"nin yeniden teşkilatlandırılmasına geçildi. Genel Komite'de, Cumhurbaşkanı Yardımcısı, Kıbrıs Cumhuriyeti'nde görev alan üç bakan, Temsilciler Meclisi'ndeki Türk üyeler ile Türk Cemaat Meclisi üyeleri görev yapıyordu. Aralık ayı boyunca sürdürülen çalışmalar sonunda, 29 Aralık 1967'de Geçici Türk Yönetimi'nin kurulması kararlaştırıldı²⁴¹.

Kıbrıs Geçici Türk Yönetimi, kendi emeğimiz, alınterimiz, mücadele ve direnme fedakârlığımızın eseridir. Normal bir devleti teşkil eden (yasama), (yürütme) ve (yargı) organları, polis ve mücahit ordusu ile yönetimimiz tam yetkili bir otorite haline gelmiştir.

Geçici Türk Yönetiminin ilânı Kıbrıs Rumları tarafından büyük bir tepki ile karşılandı. Rauf Denktaş'ın 13 Nisan 1968'de Kıbrıs'a dönmesinden sonra toplumlar arasındaki ikili görüşmelerin tekrar başladığı görülür. Denktaş ile Klerides Beyrut'ta görüşmeleri yeniden başlattılar. Daha sonra da 12-13 Mart'ta Türk-Yunan görüşmelerine Atina'da devam edilmiştir.

Bölgesel Otonomi esaslarına dayalı görüşmeler hiçbir sonuç almamadan 15 Temmuz 1974 Nikos Sampson darbesine kadar devam etti.

Kıbrıs'taki Makarios yönetimi ile arası açılan Yunan Cunta idaresi, Makarios'u devirmek için hazırlıklarda bulunuyordu. Bu iş için 1972 yılında gizlice Kıbrıs'a gönderilen Grivas, Rum Milli Muhafız Ordusu ile Kıbrıs'taki diğer silahlı grupları Makarios'a karşı organize etmeye başlamıştı.

Bu arada Grivas'tan tam anlamıyla şüphelenmeye başlayan Makarios, tamamen kendisine bağlı bir polis teşkilâtını kısa zamanda kurmakta gecikmedi²⁴². Yunanistan Başbakanı Yorgo Papandreu, Makarios'a karşı harekete geçmek üzere Kıbrıs'taki Yunan subaylarının teşkilâtlanmasını emretmiş ancak Makarios taraftarı bazı subaylar bu komployu Makarios'a ulaştırmışlardı. Makarios bunun üzerine gerekli tedbirleri almakta gecikmedi. Böylece darbe teşebbüsü sonuçsuz kalmıştı.

Bunun üzerine Makarios'un çevresindeki kuvvetli liderleri tasfiye etmeyi plânlayan Yunan Cuntası, aradığı fırsatı, 13 Ağustos 1968 tarihinde Başbakan Papadopoulos'a yapılan suikast teşebbüsü ile yakaladı. Suikastçı Georgios Panagulis, Kıbrıs'ta büyük bir kaçakçılık olayına da karışmıştı. Cunta, Panagulis ile Makarios'un en büyük yardımcısı İçişleri Bakanı Yorgacis arasında bir münasebetin olduğunu ileri sürdü. Yapıtılan tahkikatın raporunda da Yorgacis'in 1963 Kanlı Noel'ini plânlayan kanunsuz bir Yunan Mukavemet teşkilâtının lideri olduğu açıklandı.

Makarios ve Yunan cuntası arasındaki siyasî çekişme Kıbrıs'ta oynanan kanlı olayların gerçek müsebbiplerini bir bir ortaya çıkarmaktaydı. Dünya kamu oyununda zor durumda kalacağını gören Makarios Rum Temsilciler Meclisi Başkanı Glafkos Klerides'i, Yorgacis aleyhine devam eden Yunan iddialarına son verilmesini sağlamak üzere Atina'ya gönderdi (19 Ekim 1968). Ancak Yunanistan'ın baskısına bir müddet daha direnebilen Makarios 1 Kasım 1968 tarihinde Yorgacis'in istifa etmesine razı olmaktan başka çare bulamadı.

Yorgacis ise Yunan Cuntası aleyhinde çalışmalarına devam etti. Yunanistan tarafından organize edilen yeraltı Rum teşkilâtları Yorgacis'i 15 Mart 1970 tarihinde Mia Milya ile Değirmenlik köyleri arasında fec'i bir şekilde katlettiler böylece Türk katili cezasını buldu. Daha sonra Makarios'a cephe alan Nikos Sampson²⁴³, Yorgacis'in ölümünden Makarios'u sorumlu tutmaktadır²⁴⁴.

Kıbrıs Türk'ü, 1963'den 1974'e kadar 11 yıl, şartları çok ağır bir ortamda yaşamaya çalıştı. Rum-Yunan askerî saldırıları, ekonomik ambargolar birbirini izledi. Ancak ana vatan Türkiye'nin kararlı tutumu karşısında Rumlar başarılı olamadılar.

Türk jetleri, 1964 baharında, Erenköy savaşlarında Rumlara ağır darbeler indirdiler. 1967 Geçitkale-Boğaziçi Rum saldırıları, yine Türkiye'nin sert müdahalesi ile karşılaştı ve başarılı olmadı.

²⁴⁰ Aynı yer, s. 86.

²⁴¹ Çay, a.g.e., s. 87.

²⁴² Aynı yer Çay, s. 89.

²⁴³ Bunu takip eden günlerde Makarios'la işbirliği içinde bulunan Nikos Sampson 13-26 Mart 1965 tarihleri arasında Mahi gazetesinde yayınlanan açıklamalarında Makarios'u devirmek amacıyla kurulmuş Aspida adlı bir yeraltı örgütünün varlığını açıklamaktan çekinmiyecekti. Aspida ile ilgili geniş açıklama 27 Mayıs 1965 tarihinde yapıldı. Grivas - Makarios çekişmesi artık had safhaya ulaşmıştı.

²⁴⁴ Çay, a.g.e., s. 91.

Rumlar, bu kez de taktik değiştirerek görüşme masasına oturdular. Silah zoru ile elde edemediklerini, görüşmeler yoluyla, masada elde etmeye çalışacaklardı. Görüşmeler önce ikili (1968), sonra da beşli (1972) devam etti. Ancak Rumların enosis üzerinde ısrar etmeleri yüzünden başarısızlığa uğradı²⁴⁵.

Makarios Diktatörlüğünün Sonu

1967 tarihinde Türkiye'nin baskısı sonunda Kıbrıs'tan ayrılmak zorunda kalan Grivas 1971 Ekimi'nde tekrar Ada'ya döndü. Grivas'ın artık hedefi O'na göre "Enosis"e en büyük engel teşkil eden Makarios'tu. Gerçekten de Makarios, politikasında çok büyük değişiklikler yapmıştı. Enosis'in tek başına Rumlar veya Yunanlılar marifetiyle gerçekleştirilemeyeceğini, Türkiye'nin bu konuda en büyük engeli oluşturduğunu görmüştü. O'na göre mesele beynelmînel platformda destek sağlamakla halledilebilirdi. Diğer yandan Kıbrıs Rumları'nın seçimle işbaşına getirdikleri bir Cumhurbaşkanı idi. Enosis'le Yunanistan'ın Kıbrıs'ta bir valisi durumuna düşmek istemiyordu.

Grivas Eoka tedhiş örgütünü yeni baştan organize etmeye çalıştı, böylece yeni teşkilât Eoka-B adıyla sahneye çıktı. O zamanlara kadar Makarios yanlış bir tutum takip eden ve hatta Aspida yeraltı teşkilâtını açıklayan Nikos Sampson, Grivas'ın bu son teşkilâtlanma teşebbüsüne destek olmaya başladı.

Diğer yandan Kilise içindeki Grivas yanlısı Sinod üyelerinin çalışmaları Makarios yanlısı Fileleftheros gazetesinin 17 Mart 1973 tarihinde yaptığı açıklama ile kamu oyuna duyurulmuştu. Bunun üzerine New York Times'e bir demeç veren Kitium Piskoposu Anthimos, Makarios'u dinî yetkileri gaspetmiş bir kişi olarak suçladı (17 Nisan 1973). Ancak Grivas'la işbirliği yapan Sinod üyesi üç piskopos Kilise'den ihraç edildiler.

Nikos Sampson'un taraf değiştirmesinin en önemli sebebi Makarios tarafından 1972 yılında ithal edilen Çek silahlarıyla ilgili ihtilâftır. Çekoslovakya'dan ithal edilen ve gizlice Kıbrıs'a sokulan bu silahlar Başpiskoposluk binasına getirilerek bodrum katına depolanmıştı. Olayın ortaya çıkması üzerine Türkiye, Kıbrıs Rum yönetimini bu silahların "Kıbrıs Türklerine karşı kullanılacağı" endişesiyle protesto etti. Diğer yandan Yunanistan Hükümeti haber verilmeden yapılan bu silah ithaline kızmış ve bu silahların derhal Rum Millî Muhafız Ordusu'na teslim edilmesini istemiştir.

Yunanistan'ın Lefkoşa Büyükelçisi Konstantin Panayiotakos'un ilettiği Yunan isteği Makarios tarafından kesin olarak reddedildi. Yunanistan'ın daha sonra teklif edeceği alternatifler de gene Makarios tarafından reddedilecektir. Mesele, Kıbrıs Rum Hükümeti ile Yunanistan arasında açık bir mücadelenin başlamasına sebep oldu. Bu olay, Nikos Sampson'un da Makarios'tan kopmasına, hatta onu "hain"likle suçlamasına sebep olacaktı²⁴⁶.

Diğer yandan 1972 yılında Makarios'la Grivas arasında mektup teati edilmiş, daha sonra iki lider arasında bir görüşme sağlanmış, ancak görüşmede bir anlaşmaya varamamışlardı. Bunun üzerine Eoka-B terörü başlattı. Grivas, Kıbrıs Sinod'undan ihraç edilen üç piskoposun Eoka-B militanlarının himayesinde görevlerine devam edeceklerini ilân etti. Daha sonra 26 Temmuz 1973 gecesi harekete geçen Grivas'a bağlı Eoka-B militanları Limasol polis merkezini yakıp, Makarios yanlısı polisleri de kaçırdılar.

27 Temmuz gecesi de Rum Ticaret Bakanı Kolokasidis'in evi ile Lefkoşa'da bir fabrika bombalandı. Bununla da yetinmeyen Eoka-B militanları Rum Adalet Bakanı Vakis'i de kaçırdılar. Bunun üzerine Makarios taraftarları Eoka'cı olarak bilinen kişilere karşı harekete geçtiler. Eoka'cı bilinen kişiler teker teker evlerinden toplanmaya, sorgusuz sualsiz hapse atılmaya başlandı.

KANLI TERÖRİST GRIVAS YERALTINDA ÖLDÜ

27 Ocak 1974 günü Grivas'ın Makarios'la mücadelesinin oldukça hızlandığı bir sırada Limasol'da saklı bulunduğu kuyumcu Makarios Hristodulis'in evinde öldü. 28 Ocak'ta aynı evin bahçesine gömüldükten sonra 1 Şubat 1974'te Grivas'ın ölümü açıklandı.

Grivas'ın ölümünden sonra, EOKA-B'nin liderliğini, Grivas'ın yardımcısı Georgios Karusos üstlendi. Grivas'la birlikte Erenköy çarpışmalarına katılan Karusos, 1971 yılında Grivas'la birlikte gizlice Ada'ya çıkmıştı. Tedhiş hareketleriyle Enosis mücadelesinin başarıya ulaşamayacağı düşüncesinden hareketle, "mücadelenin siyasi âlâna kaydırılmasını" savunan Karusos'a büyük bir tepki gösteren bir grup EOKA'cı karşı harekete geçtiler. Bunun üzerine Karusos, 16 Şubat 1974'te Yunanistan'a kaçmak zorunda kaldı.

EOKA-B içindeki iç mücadele Makarios'a istediği fırsatı vermişti. Makarios 25 Nisan 1974'te yayınladığı bir bildiri ile EOKA-B'yi kanun dışı bir teşkilat olarak ilan etti. 26 Haziran 1974'te yapılan bir açıklamada EOKA-B'nin Yunanistan'dan verilen emirlerle yönetildiği ve Yunan Millî istihbaratı ile münasebetinin bulunduğu, bundan böyle Rum Millî Muhafız Ordusu'nun Kıbrıs Rum Yönetimine bağlanacağı ilân edildi.

²⁴⁵ Serter, a.g.e., s.9.

²⁴⁶ Çay, a.g.e., s.92.

1 Temmuz 1974

Makarios, bu mektuptan sonra 1 Temmuz 1974'te Çekoslovak televizyonu muhabiri Ondorouch'a verdiği demeçte, Yunanistan'ın Kıbrıs'ın bağımsızlığını tehdit ettiğini belirterek ve Yunanistan'ın bu tavrının devamı halinde Ada'nın taksim edileceğini vurgulayacaktır.

Ertesi gün toplanan Rum Bakanlar Kurulu, askerlik süresini 14 aya düşürdü. Ayrıca kararda 10 bin kişilik ordu 5 bine indirildi.

Rum Temsilciler Meclisi birleşiminde konuşan Nikos Sampson ise, Rum Milli Muhafız Ordusu'ndan 5 bin askerin terhis edilmesi kararını şiddetle protesto etti.

2 Temmuz 1974

Diğer yandan Makarios 2 Temmuz 1974 tarihinde Yunan Cumhurbaşkanı General Gizikis'e bir mektup gönderdi. Ancak Yunan Cuntasının marifetlerini teşhir etmek isteyen Makarios mektubu basına da verdi. Mektupta :

"Sayın Cumhurbaşkanı, en kesin şekilde belirtmeliyim ki, EOKA-B tedhiş örgütünün faaliyetlerini Yunanistan'daki askeri rejimin ileri gelenleri desteklemekte ve yönetmektedirler.

Sayın Başkan, bir çok defalar maddi varlığımı ortadan kaldırmak için görünmeyen bir elin Atina'dan buraya uzandığını, hattâ bazan bana değmek üzere olduğunu hissetmişimdir. Böyle olmakla beraber bu konuda hiçbir şey söylemedim. Ancak bütün Kıbrıs Rum halkı ıstırap çekerken, Milli Muhafız Ordusunda görevli Yunanlı subaylar, Atina'nın teşviki ile, devletin yıkılmasını amaçlayan ve cürüm teşkil eden faaliyetleri desteklerken susmak ve bunları gizlemek mümkün değildir. Yunan Hükümeti, Milli Muhafız Ordusu konusundaki bütün tutumu ile, Kıbrıs Devletini yıkmayı amaçlayan bir politika takip edegelmiştir. Ve Milli Muhafız Ordusu'nda görev yapan Yunanlı subayların geri çekilmesini istiyorum." demektedir.

3 Temmuz 1974

Makarios'un bu kararı Yunanlı subayların tahrik ettiği Rum askerlerin olaylar çıkarmasına sebep oldu. 3 Temmuz 1974 akşamı Metaksas Meydanı'nda toplanan Rum askerlerin taşkınlıkları üzerine olay yerine gelen polislerle askerler arasında çatışma çıktı. Çatışmada yaralananlar oldu.

4 Temmuz 1974

4 Temmuz 1974 tarihli TA NEA gazetesi haberi, "Akşamki olaylar isyanın ilk belirtileridir" şeklinde verirken aynı günkü Rum Temsilciler Meclisi birleşiminde konuşan Nikos Sampson ise, Rum Milli Muhafız Ordusundan 5 bin askerin terhis edilmesi kararını şiddetle protesto etti.

5 Temmuz 1974

MAKARYOS YUNANİSTAN'I KIBRIS'A DARBEYLE SUÇLUYOR

Bunun üzerine 5 Temmuz günü bir basın toplantısı düzenleyen ve Yunanistan'ı "Kıbrıs Devleti'ni yıkmaya çalışmak"la suçlayan Makarios, İngiliz televizyonuna da şu açıklamayı yapıyordu : "Yunan hükümetinin reaksiyonuna bakılmaksızın Rum Milli Muhafız Ordusunun mevcudu 20 Temmuzda azaltılacaktır. Eoka-B, Kıbrıs Rumlarını bir iç savaşın eşiğine sürüklemiştir. Bu teşkilat, Yunan askeri rejimi tarafından desteklenmekte ve idame ettirilmektedir. Elimizde bulunan belgeler Atina'nın, Eoka-B'nin tedhiş faaliyetlerindeki suçunu şüphe bırakmayacak bir şekilde ispatlamaktadır."

YUNANİSTAN MAKARYOS'U ÖLDÜRMEYE KARAR VERİYOR

Başpiskopos Makarios'un bu açık suçlamalarından sonra Atina için yapacak başka birşey kalmamıştı. Makarios hakkındaki kararın verilmesi üzerine, Kıbrıs'taki Yunan Kara Kuvvetleri Komutanı Yarbay Konstantinos Kobokis Atina'ya çağrıldı. Daha sonra Yunanistan'a çağrılan Rum Milli Muhafız Ordusu Komutanı General Georgios Denissis ile RMMO Genelkurmay'ında görevli Mihalis Georgitsis'e de, Konstantinos Koboksi'ye emredildiği gibi "Makarios'un öldürülmesi pahasına mutlaka darbe yapılması" emri verildi. Ayrıca darbenin 15 Temmuz sabahı yapılması da plânlanmıştı.

Bunun üzerine 5 Temmuz günü bir basın toplantısı düzenleyen ve Yunanistan'ı "Kıbrıs Devleti'ni yıkmaya çalışmak"la suçlayan Makarios, İngiliz televizyonuna da şu açıklamayı yapıyordu :

"Yunan hükümetinin reaksiyonuna bakılmaksızın Rum Milli Muhafız Ordusunun mevcudu 20 Temmuzda azaltılacaktır. EOKA-B, Kıbrıs Rumlarını bir iç savaşın eşiğine sürüklemiştir. Bu teşkilat, Yunan askeri rejimi tarafından desteklenmekte ve idame ettirilmektedir. Elimizde bulunan belgeler Atina'nın, EOKA-B'nin tedhiş faaliyetlerindeki suçunu şüphe bırakmayacak bir şekilde ispatlamaktadır." Bu sırada Makarios, Trodos dağındaki yazlık evinde hafta tatilini geçiriyordu. Maglis adlı bir Rum iş adamı Makarios'a darbeyi haber verdi ise de Makarios hiç bir tedbire lüzum görmemişti.

15 Temmuz 1974

Planlandığı üzere 15 Temmuz sabahı RMMO'na ait üç tank başkanlık sarayına saldırdı. Ancak Makarios, saraydan gizlice çıkarak Baf'a kaçtı. Bu arada Rum Milli Muhafız Ordusu'na bağlı birlikler de Strovolos'daki Cikko Manastırı'na bağlı Medohiyon ile Makarios'un Girne'deki yazlık sarayı Bella Pais'e baskın yapmışlardı. Ancak Makarios bulunamadı.

Saat 09.00'da Rum Radyosu, Lefkoşa Havaalanı ve Telekomünikasyon Merkezi'nin işgali tamamlanmış, Rum radyosundan Yunan Millî Marşı çalınmasına başlanmış ve saat 09.10'dan itibaren de radyodan darbecilerin açıklamaları okunmaya başlanmıştı. Ancak, darbeciler Makarios yanlısı polislerin

mukavemete başlaması üzerine saat 10.00'da radyodan "Makarios'un öldüğü, mukavemete teşebbüs edenlerin derhal öldürüleceği"ni ilan etmek zorunda kalacaklardı.

Darbenin yapılması ve arkasından Rumlar arasında çatışmanın başlaması Kıbrıs Türk kesiminde büyük bir telâş yaratmıştı. Türk lideri Rauf Denktaş, Bayrak Radyosu'ndan bir mesaj yayınlayarak "darbenin Rumlar arasında bir iç mesele olduğu, Türkleri ilgilendirmedeği"ni vurguladı. Ayrıca Türkiye'nin müdahalesini de talep etti.

"Kıbrıs Barış Harekâtı" Ya da Hürriyet Özleminin Sonu

Makarios'a karşı düzenlenen darbe sonrasında Yunanistan, sessiz bir biçimde olayların gelişmesini beklemekte idi. Olayların hemen akabinde Türk Hükümeti'nin tepkisi oldukça sert oldu. Millî Güvenlik Kurulu'nun Hükümet'e Türkiye'nin yüksek menfaatleri ve güvenliği ile ilgili her türlü tedbirleri almasını tavsiye etmesi üzerine toplanan Bakanlar Kurulu, Başbakan Bülent Ecevit'e tam yetki vermişti (15 Temmuz 1974).

Türkiye Ada'daki son durumu, Ada'ya bir Yunan müdahalesi olarak nitelendirmekte idi. Bu sırada darbeciler tarafından öldüğü iddia edilen Cumhurbaşkanı Makarios'un hayatta olduğuna dair ilk bilgiler de gelmeye başlamıştı.

Önce Bayrak Radyosu Başpiskopos Makarios'un hayatta olduğunu duyurmuş, arkasından da Baf'ta Makarios taraftarlarının kurdukları "Hür Baf Radyosu" korsan yayına başlamış ve Makarios'un ölmediğini bildirerek, Kıbrıs Rum halkından darbecilere karşı direnmelerini istemişti. Haberi takiben Makarios taraftarları ile Darbeciler arasında çok şiddetli çatışmalar olmuş ve binlerce Rum birbirlerini yok etmiştir.

Diğer yandan Darbeciler Eoka liderlerinden Nikos Sampson'u Makarios'un yerine Cumhurbaşkanlığı'na getirmişler, O'da gene Makarios'tan boşalan Başpiskoposluk görevine tayin olunan Yennadios'un huzurunda and içerek Cumhurbaşkanlığı görevine başlamıştı.

Nikos Sampson darbenin Makarios'a karşı olduğunu, Kıbrıs Türkleri'ne karşı düşmanca bir duygu beslemediklerini ilân ederek Kıbrıs'taki bu "Yunan oldu bittisi"nin tanınmasına gayret göstermekte idi.

15 Temmuz akşamı bütün Kıbrıs'ta sıkıyönetim ilân eden darbeciler kısa zamanda Lefkoşa ve Girne'ye hakim olmuşlar ve Makarios taraftarlarını ezmişti²⁴⁷.

20 TEMMUZ 1974 KIBRIS BARIŞ HAREKATI

Yunanistan'ın bir darbe ile Kıbrıs adasını ele geçirmeğe çalışması karşısında Türkiye garanti andlaşmasından doğan hakkına binaen Kıbrıs Barış Harekâtına karar vermişti. 20 Temmuz 1974 günü kıyıya ayak basan, inen ve atılan birlikler hareket planı gereğince bir an önce Girne boğazını ele geçirerek birbirleri ile birleşmek gayretini gösterememişler, çıktıkları ve indikleri bölgelerde savunmaya geçmişlerdir. Ancak 22 Temmuz 1974 günü Yavuz çıkarma plajına çıkanlar birliklerin vakit geçirmeden ve karaya ayak basar basmaz birleşmek amacıyla Girne'ye doğru taarruza başlamasıyla muharebenin seyirini değiştirmiştir. Yavuz çıkarma plajı ile Girne arasında 22 Temmuz 1974 akşamına kadar yapılan muharebelerden sonra Girne boğazı düşürülmüş ve saat 16:30'da birleşme sağlanmıştır.

26 Temmuz 1974'den itibaren Cenevre'de devam eden II. Konferans'ta Rum ve Yunan delegeler I. Konferans'ta Yunan dışişleri bakanının kabul ettiği konulan inkar yoluna saptılar. Rum-Yunan ikilisi meseleyi sürüncemede bırakmak taktiğiyle görüşmelerde olmadık tekliflerde bulunuyorlar ve ilgili-ilgisiz bazı devletleri meselenin içine çekerek bir takım masabaşı oyunları ile oyalama taktiği yürütüyorlar ve bu zaman zarfında Yunanistan'ın gerekli askeri hazırlıklarını tamamlayarak adaya kuvvet göndereceğini hesaplıyorlardı.

Türkiye, Rum-Yunan ikilisiyle anlaşmanın mümkün olmadığını görerek 22 Temmuz'da başlayan fakat ateşkes sonucu tamamlanamayan hareketin tamamlanmasına karar verdi. 14 Ağustos'ta başlayıp 16 Ağustos 1974'de sona eren üç günlük 2 nci Barış Harekâtı neticesinde bir taraftan Magosa'ya diğer taraftan Lefke'ye varılarak Türk tarafının sınırları çizildi.

Barış Harekâtı sonrasında ortaya çıkan Muratağa, Atlılar, Sandallar vb. katliamları hareketin ne derece yerinde bir karar olduğunun göstergesidir. Kıbrıs Barış Harekâtı'nın çizdiği sınırlar Türk tarafına devlet kurma imkânı verdi ve 13 Şubat 1975 tarihinde "Kıbrıs Türk Federe Devleti" ilan edildi. Bu gelişme üzerine Rumlar, 28 Nisan-3 Mayıs, 5-7 Haziran ve 31 Temmuz-2 Haziran 1975 tarihlerindeki görüşmelere katılmak zorunda kaldı. Son toplantıda Güney Kıbrıs'taki Türkler ile Kuzey Kıbrıs'taki Rumların gönüllü olarak yer değişimi hususunda anlaşmaya varıldı. 8-10 Eylül 1975 tarihlerinde de mübadele gerçekleştirildi. Böylece Kıbrıs Adası fiilen iki toplumun temsil edildiği iki devlete ayrılış oldu.²⁴⁸

SONUÇ

Rum Yunan ikilisinin canice katliamlarının en önemlisi Kanlı Noel'dir

Yıl 1963!.. 24 Aralık'ı 25 Aralık'a bağlayan gece. Hristiyan inancına göre Hz. İsa'nın doğum günü, yani Noel. Hristiyanlar o gece, bu Noel'i kutlayacaklar; ama nasıl? Noeller en iyi şekilde nasıl kutlanır? Türkleri katletmekle, Kadın, çocuk, genç, yaşlı demeden masum insanları kurşuna dizmekle, İşte o gün dünya durduka

²⁴⁷ Çay,a.g.e.,s.97.

²⁴⁸ Süleyman Özmen , *Avrasyanın Kırılma Noktası Kıbrıs* , İstanbul 2007,s.292-293..

hiçbir tarihin bu kadar onursuzca, bu kadar canavarca işlenmiş bir katliamı yazamayacağı bir katliam yapılıyor. Hiçbir insanın, hatta hatta hiçbir hayvanın yapamayacağı insanî ve merhamet duygularından uzak, hayâsızca ve alçakça bir katliam yapılıyor.

24 aralık 1963 günü insan hafızasının dahi kabul edemeyeceği hunharca bir saldırıyı Rum resmi ordu ve çeteleriyle Lefkoşa'nın Kumsal bölgesindeki masum halka yapan Rumlar, Kıbrıs'taki Türk Alayı'nda doktor olarak görev yapmakta olan Binbaşı Nihat İlhan'ın eşi ile üç çocuğunu vahşice katlettiler. 1963 yılında başlayıp 1964'te de devam eden olaylarda 364 Türk şehit olmuştur .

Piere Oberling şöyle anlatır : “ Kıbrıs Türk köylüleri, kendileri için o kadar kıymetli olan her şeyi evlerini, tarlalarını, bağlarını, bahçelerini ve sürülerini bırakıp atalarının topraklarından neden kaçıyorlardı²⁴⁹? ” diye sorar ve kitabında bunların cevaplarını bulmağa çalışır . İşte bu Kıbrıs'lı kardeşlerimiz ,katliamdan , canı Rumlardan kaçıyorlardı .Sonuç ne oldu ; Rumlar tüm bu Türk ev ve köylerini yakıp yıkmaya ilaveten toplamda 36 bin Kıbrıslı Türk 103 yerleşim yerindeki evini, barkını, hayvanlarını, zirai ürünlerini, hatıralarını ve ecdadının mezarlarını arkada bırakarak, daha güvenli bulduğu Türk bölgelerine göç etmek zorunda bırakılmıştı. Türkler bir daha kendilerine ait bu yerlere Rum yönetimi izin vermediği için geri dönemadiler.

1974'te Rumların yaptığı toplu katliamlar

Türk Barış Harekâtı esnası sonrasında , Kıbrıs Türk halkının başına gelen, vahşet ve alçaklıklar savunmasız Türk köylerinde yapılan toplu katliamlarla ortaya çıkar. Türk askerinin ulaşamadığı yerleşim yerlerinden bazıları Atlılar - Muratağa Sandallar, Aleminyo, Terazi ve Taşkent köyleri katliama uğramıştı. Atlılar köyünde 57 masum Türk, Muratağa ve Sandallar köyünde de 89 masum insan, kadın, çocuk, yaşlı, genç demeden Rum-Yunan askerleri tarafından topluca kurşuna dizilmiş ve buldozerlerle kazılmış olan iki toplu mezara gömülmüşlerdir.

Cumhurbaşkanı Rauf R. Denktaş tüm Türkler'e Şöyle Seslenmektedir;

Lefkoşa, 19 Aralık 2000

“ Eğer anavatan Türkiye, kendisi için stratejik ve jeopolitik bir önem taşıyan ve bir nevi nefes borusu durumunda olan Kıbrıs'ta Türklere karşı girişilen saldırıları önlemek ve anayasal düzeni yeniden kurmak için Garanti Anlaşması'nın kendisine verdiği yetkiye dayanarak müdahale etmemiş olsa idi, Kıbrıs adasında Türk kalmayacaktı.”

Kıbrıs Barış Harekâtı (20 Temmuz 1974)

Özellikle tarihe “Kanlı Noel” olarak geçen 1963 yılı Aralık ayından 1974'e kadar yapılan katliamlar yok olamaya başlayan Türklerin çektiği zulüm ve can kayıplarına dur demek için Türkiye'nin uluslararası antlaşmalardan doğan garantörlük hakkının bir sonucu olarak “Kıbrıs Barış Harekâtı” adını taşıyan ve Kıbrıs'ta yaşayan Türkleri Girit'te olduğu gibi mutlak bir katliamdan kurtaran bu harekât, sonrası Ada'da iki ayrı yönetim kurulmuştur. 15 Kasım 1983'te Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin (KKTC'nin) kuruluşuyla Kıbrıslı Türkler arzu ettikleri yönetim biçimine kavuşmuşlardır.

Kıbrıs'ta, Türk ordusunun varlığı ile, 150 bin Türk, can ve mal emniyetine, güvenli ve onurlu yaşama kavuşmuştur. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin sağlam temelleri de Türk Barış Harekâtıyla atılmıştır. Rumların 1960'lardan beri soydaşlarımıza uyguladığı ekonomik ve psikolojik baskıya son verilmiş, soydaşlarımızın Ada'yı terk etmeleri ve Türkiye dışındaki yerlere yerleşerek benliklerini kaybetmeleri önlenmiştir. Soydaşlarımız Kıbrıs'ta güvenlik ve özgürlük içinde yaşayabilecekleri ve kendi geleceklerini kendilerinin tayin edebilecekleri bir vatana ve bir devlete kavuşmuşlardır.

Kıbrıs'ta Rumların, adadaki Türkleri ortadan kaldırmak veya en azından bir nevi tutsak bir toplum haline getirmek için giriştikleri barbarca saldırıları Kıbrıs Barış Harekâtı birçok ülke harp akademilerinde; "Mükemmel planlanmış ve cesaretle icra edilmiş, Türk Ordusunun önemli bir zaferi" olarak etüt edilmesine rağmen Kıbrıs Türk halkının haklılığı ve Türk Ordusunun kahramanlığı dünya kamuoyuna tam anlatılamamıştır.

Bu makale kardeş Kıbrıs Halkı ve Çocuklarının Kıbrıs adasında yıllardır Rum ve Yunan ikilisinden çektiği acı ve ızdırapları anlatmak ve Türk askerinin kardeş Kıbrıs halkı ve çocuklarına yaptığı yardımları yeni nesillere açıklamak amacıyla yazılmıştır.

Kıbrıs davamızın dünyaya anlatılması ve gelecek nesillere doğru bilgilerin ve gerçeklerin aktarılması çerçevesinde, Kıbrıs konusunda yazılacak her satıra, söylenecek her söze, yayınlanacak her yayına ihtiyacımız vardır. Mutlu Kıbrıs Barış Harekâtı'nı büyük bir zaferle sonuçlandıran ve bu münasebetle Yunan emperyalizmine büyük bir darbe indiren şanlı Türk Silahlı Kuvvetleri ile aynı gaye uğrunda çarpışan TMT ruhlu kahraman Mücahitlerimiz ve kutsal dava uğrunda canlarını seve seve veren tüm şehitlerimiz daima hatırlanmalıdır.

“(15 Kasım 1983) UNUTMA!..

"... Mutlu Barış Harekâtı'ndan sonra oluşan bu güzel eserde beşikteki çocuklarla, en yaşlımıza kadar herkesin gözyaşı, ahı, acısı, emeği, teri, kanı ve canı vardır. Atlılar'daki 17 günlük şehidi, Taşkent'te, Bafta Rum kurşunu ile yok edilen kardeşleri, kirlenilen genç gelinleri, esir kamplarında kan ağlayan insanları

²⁴⁹ Oberling, a.g.e., s.xiii.

Unutma!..

Unutma ki, geçmişin acılarını yeniden tatmayasın; Unutma ki, geçmişi bilmeyenlerin veya bilmez görünenlerin, önerilerine kanmayasın!..

Unutma!

Sana yapılanları hatırla ve seni on bir yıl ayakta tutan ana vatanın yardımlarını, en sonunda, Anadolu'dan coşkulu bir sel gibi akarak gelen kardeşlerinin bu topraklara oluklar hâlinde akan kanlarını, 20 Temmuzları unutma!..

... Ne mutlu 20 Temmuz 1974'te yaşamış olanlara; ne mutlu 20 Temmuz 1974' leri yaşatmak için şehadet mertebesine erişmiş olanlara!

ATA'mızın sesiyle

"Ne mutlu Türk'üm diyene"!..

Rauf R. DENKTAŞ KKTC Cumhurbaşkanı (20 Temmuz 1977 tarihli konuşmasından²⁵⁰)

15 Mayıs 1919'da Türk İzmir'e ayak basan ve 9 Eylül 1922'de Büyük Asker, Devlet Adamı Mustafa Kemal ATATÜRK'ün komuta ettiği muzaffer Türk ordusu tarafından Ege'de denize dökülen Yunan askerlerinin bu süre içinde Batı Anadolu'da yaptığı vahşet gösterilerinin aynısı, Rum-Yunan İkilisi tarafından aynen yavru vatan Kıbrıs'ta da uygulanmıştır. Dünya durdukça yüce Türk ulusu, Rum-Yunan vahşetini asla unutmayacaktır.

15 Kasım 1983'te Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ni ilan eden Kıbrıs Türk'ü, bugün kahraman Mehmetçik ve Mücahidin keskin süngüleri ile sınırları çizilmiş bulunan özgür KKTC'de şanlı Türk bayrağının gölgesinde, başı dimdik olarak şerefle yaşamakta ve geleceğe güvenle bakmaktadır.

Öte yandan Kıbrıs Rumları, Yunanistan'la birlikte her geçen gün yeni kanlı saldırılar başlatmak için planlar yapmakta, bu amaçla milyarlarca dolarlık saldırı silahları (tanklar, füzeler, helikopterler, uçaksavarlar, ağır toplar vb.) almakta ve yeniden Türk kanı içebilmek için hazırlık yapmaktadırlar. Ayrıca yine aynı amaçla Yunanistan'la askeri antlaşmalar imzalamaktadırlar.

Bu makaleyi okuyanlar Rum-Yunan İkilisinin akla gelmez vahşet hareketlerini bir kez daha görecekler ve bugün "Helen torunları(!)" diye böbürlenlen Kıbrıs Rum levantenlerini ve onlara her alanda destek sağlayan Yunanistan'ı lanetleyeceklerdir.

Gelişen olaylar dün olduğu gibi bugün de Türklük aleyhine yapılan her hareketin arkasında Yunanistan ile Kıbrıs Rumlarının bulunduklarını açıkça göstermektedir. Güçlü ana vatan, gerektiği anda gerekli dersi yeniden vermek için her günden daha da güçlü ve de azimli durumdadır. Dost-düşman herkesin bunu bu şekilde bilmesi gerekir. Tarih, bunun şahididir.

Kutsal Kıbrıs davamız uğruna Rum-Yunan zalimleri tarafından şehit edilen tüm soydaşlarımızın aziz ruhları önünde huşu ile eğiliyor, Ulu Tanrı'dan rahmet diliyorum.

KAYNAKLAR

Ana britannica Ansiklopedisi, "Kıbrıs", c. XVIII.

Arşiv Belgelerine Göre Balkanlarda ve Anadolu'da Yunan Mezalimi-I , T.C.Başbakanlık Devlet Arşivleri

Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı Yayın no.22,Ankara.

Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri, c.III, (Toplayan: Nimet Arsan), Ankara, 1997.

Atun Ali Fikret ; İkinci Kıbrıs Seferi, Harp Akademileri Basımevi, İstanbul, 1999.

Çay Abdulhaluk Mehmet ; Kıbrıs'ta Kanlı Noel-1963, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü

Yayınları, Ankara, 1989 .

Çukurova Bülent ; "15 Mayıs 1919 İzmir'de Yunan Mezalimi " ,Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi Cilt: III , Mart 1987.

Denktaş Rauf F. , Kıbrıs Elli Yılın Hikayesi , İstanbul, 2008.

Denizli Ali,Kıbrıs Barış Harekâtı ,Ankara 2014.

Eroğlu Hamza ; " Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetini Yaratın Tarihî Süreç Ve Son Gelişmeler " Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi Cilt: XVIII Kasım 2002 .

Evcil, Cumhur ; Yavru Vatan Kıbrıs'ta Zaferin Hikâyesi, Ankara, 1999.

Gibbons Harry Scott ;Kıbrıs'ta Soykırım (The Genocide Files),Özyurt Matbaası,Ankara,2003.

Güler Ali ;Sorun Olan Yunanlılar ve Rumlar ,Ankara, 2003.

Hatipoğlu M. Murat ; Yunanistan'daki Gelişmelerin Işığında Türk - Yunan Münasebetlerinin 101 Yılı (1821-1920), Ankara 1988.

Kıbrıs'ın Fethi (1570-1571) , Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları No: 689,.,Ankara ,1986.

Kıbrıs Broşürü No:1,Genelkurmay İstihbarat Başkanlığı Yayınları ,Ankara ,1964.

Salıx Selahattin ; Türk-Yunan İlişkileri Tarihi ve Etnik'i Eterya, İstanbul, 1968.

Sebeğ ve Sonuçlarıyla 1974 Kıbrıs Barış Harekâtı , Kıbrıs Türk Barış Kuvvetleri Komutanlığı Yayını , Girne,1996.

²⁵⁰ Serter,a.g.e.,s.XIII.

- Serter, Vehbi Zeki ; **Kıbrıs'ta Rum-Yunan Saldırıları ve Soykırım**, Genelkurmay Askeri Tarih ve Stratejik Etüt Merkezi Yayınları, Ankara
- Oberling,Pierre ; **Bellapais'e Giden Yol**, trc. Mehmet Erdoğan, Ankara,1987.
- Oberling Pierre, Armaoğlu Fahir ; **Kıbrıs Faciası**, Türk Tarih Kurumu Basımevi ,Ankara ,1990.
- Osmanlı İdaresinde Kıbrıs (Nüfusu-Arazi dağılımıve Türk Vakıfları)**T.C.Başbakanlık Devlet Arşivleri Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı Yayın no.43,Ankara ,2000.
- Sonyel,Selahi “**Yunan Ayaklanması günlerinde Mora'daki Türkler nasıl yok edildiler**”, Belleten, sayı. 233/1998.
- Turan Mustafa - Gürbüz,Musa ; “**Yunan Bağımsızlık Düşüncesinin Tarihi Temelleri ve Tripoliçe Katliâmı**“ Uluslararası Suçlar ve Tarih Dergisi ,Ankara, 2006.
- Turan Osman ; “**Orta Çağlarda Türkiye - Kıbrıs Münasebetleri**”, Belleten,C. XXV III, sayı .110 (Nisan 1964).
- Turan Şerafettin ; “**Geçmişten Günümüze Ege Adaları Sorunu Boyutlar,Taraflar**”,Üçüncü Askeri Tarih Semineri Bildiriler(Tarih Boyunca Türk-Yunan İlişkileri),Genelkurmay Basımevi, Ankara ,1986.
- Türk Yunan İlişkileri ve Megali İdea** ,Genelkurmay Basımevi ,Ankara, 1985.
- Türk Silahlı Kuvvetleri Tarihi, III. Cilt, 3. Kısım Eki, Kıbrıs Seferi (1570-1571)**, Ankara ,1971.
- Türsan Nurettin ; **Mora Ayaklanmaları ve Yunan Bağımsızlığı** ,Harp Akademileri Yayını ,İstanbul 1994
- Türk Silahlı Kuvvetleri Tarihi, III. Cilt, 3. Kısım Eki, Kıbrıs Seferi (1570-1571)**, Ankara ,1971.
- Uzunçarşılı İsmail Hakkı ; **Osmanlı Tarihi, c.IV**, 1. Bölüm, Türk Tarih Kurumu.
- Özmen Süleyman ; **Avrasyanın Kırılma Noktası Kıbrıs** , İstanbul , 2007.

TCE™